

Victor TROACĂ

„Brâncuși. Catalogul operelor” de prof. dr. Ion Mocioi

Recent am primit o carte monumentală, care m-a impresionat: volumul „Brâncuși. Catalogul operelor”, apărut la Editura „Academica Brâncuși” a Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu. Impresionant prin faptul că se referă la opera marelui Constantin Brâncuși, tipărit pe o hârtie deosebită, conține 1277 de pagini și este realizat de brâncușologul prof.dr. Ion Mocioi. O carte grea, atât la propriu cât și la figurat.

Prof. dr. Ion Mocioi este un important scriitor și om de cultură gorjean care și-a dedicat întreaga viață acestui domeniu. S-a născut la 3 octombrie 1940, iar în 1959 a finalizat studiile la Liceul Spiru Haret din Târgu-Jiu. Urmează Facultatea de Filologie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj, iar în anul 1981 obține titlul de doctor în filozofie al Facultății de Istorie-Filozofie din cadrul Universității din București. A condus aproape 15 ani destinele culturii gorjene, a inițiat înființarea unor instituții de cultură în localitățile gorjene: muzee, case de cultură, cămine culturale, biblioteci etc. După 1990 a înființat prima tipografie privată din Târgu-Jiu și a acreditat o editură locală care a publicat pe mai toți autorii gorjeni. Cadru didactic în învățământul școlar gorjean și apoi universitar în București și la Târgu-Jiu. A scris un număr impresionant de cărți, unele reeditate în mai multe ediții, dar preocuparea sa de suflet a fost studiul operelor lui Brâncuși. Până la acesată apariție a mai scris 11 cărți despre opera brâncușiană: „Ansamblul sculptural de la Târgu-Jiu, documentar, CCA Deva, 1971; „Mărturii despre Brâncuși”, CCA Târgu-Jiu, 1975; „Estetica operei lui Brâncuși”, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1987; „Catalogul operelor lui Brâncuși”, Drim Edit, Târgu-Jiu, 2003; „Brâncuși în portrete”, Ed. Spicon & Drim Edit Târgu-Jiu, 2003; „Brâncuși. Viața”, Ed. Spicon & Drim Edit Târgu-Jiu, 2003; „Brâncuși. Opera”, Ed. Spicon & Drim Edit Târgu-Jiu, 2003; „Însemnări despre Brâncuși”, Ed. Spicon & Drim Edit Târgu-Jiu, 2004. De asemenea a susținut un număr însemnat de conferințe, în țară și în străinătate, despre operele marelui sculptor. Este cunoscut de către specialiști, iar ultima carte a domniei sale confirmă din plin această apreciere.

Recenta apariție, „Brâncuși. Catalogul operelor” poate fi considerată o încununare a muncii de-o viață a autorului.

Lucrarea este, de fapt, un album al operelor marelui sculptor

Constantin Brâncuși, cu prezentarea imaginii fiecărei opere însoțită de o sintetică prezentare. Catalogul este prefațat de argumentele autorului, prezentate în română, engleză, franceză și germană.

„Sunt mai multe cataloage ale artei lui Brâncuși, dar nici unul dintre ele nu este complet, pentru că s-au descoperit continuu opere ale părintelui sculpturii moderne. Colecționarii lucrărilor brâncușiene sunt numeroși și răspândiți pe toate continentele. .... Credem că lucrarea noastră se adresează deopotrivă tuturor iubitorilor artei lui Brâncuși, cât și studenților și elevilor care vor să cunoască mai bine opera Titanului de la Hobița”.

Volumul este structurat în două părți. În prima parte, intitulată „Catalogul general al sculpturilor”, pe parcursul a 838 de pagini, sunt prezentate 720 de sculpturi, lucrări artizanale, obiecte găsite, eboșe, socluri și mulate, cu menționarea, pentru fiecare din ele, a anului realizării și a instituției sau deținătorului acesteia. În partea a doua a lucrării sunt inventariate desenele lui Brâncuși, prezentate un număr de 428 de desene și schițe ale sculptorului, iar în penultimul capitol sunt prezentate un număr de 11 instrumente de atelier, 6 materiale și 39 de obiecte gospodărești.

Lucrarea este însoțită de o bogată bibliografie selectivă și este o încântare pentru orice cititor, iar pentru cercetători un important și necesar instrument de lucru. Elaborarea volumului a presupus o muncă deosebită și un efort pe măsură, pe care autorul le-a depus cu răvnă și devotament pentru a face cunoscute operele titanului Constantin Brâncuși.

Este de subliniat faptul că volumul a putut vedea lumina tiparului cu sprijinul Mănăstirii Lainici prin starețul Ioachim Pârvulescu, și domnia sa un de cultură și simțire adâncă românească, precum și a editorului lucrării – Editura „Academica Brâncuși” Târgu Jiu.

De asemenea un merit deosebit în modul excelent în care a apărut lucrarea îi revine Tipografiei Prod Com Târgu Jiu

Menționăm cu mândrie faptul că domnul prof. dr. Ion Mocioi este membru al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni ”Al. D. Șerban” Târgu-Jiu și dorim să-i adresăm, pe această cale, felicitări deosebite și, în același timp, aprecierile noastre atât pentru această apariție inedită, cât și pentru întreaga sa muncă întreprinsă de-a lungul anilor în domeniul culturii gorjene și naționale.

Antonia Mălina LATU

„Ca un eretic stau pe gânduri și mă-ntreb:/ De unde-și are raiul -/ lumina? - Știu: îl luminează/ iadul cu flăcările lui!”

Lucian Blaga, „Lumina raiului”

Cum voi putea ieși vreodată din acest labirint?

Cuvântul, un strop curat din sfânta nemurire ce eliberează ființa din povara incomensurabilă a conștiinței timpului, renaște infinitul în fibra omului paradisiac, dinaintea căderii, care își croiește devenirea prin vidul imanentului, căutând un sens suferinței sale. Deseori m-am imaginat pansivă și măhnită, trecând prin altare și prin templele labirintice, privind la busturile fără ochi ale zeităților ironice. Religiile nu se formaseră încă și trupurile maleabile ale oamenilor nu mai tremurau în fața capriciilor divine, iar întregul unitar desemna un Același etern, învăluit de esența emoției pure, din pânțele pământului și din plenitudinea grămezilor de culori. Absolutul - pe deplin topit în artă. Liber cu ei, liber de mine și liber de crezuri orbitoare, înfloream într-un mister dezbinat și mă topeam în plictiseala zeilor dezmoșteniți. Hazardul mă ipostazia în afară și dincolo de Timp: cetățean al lumii și al nimicului.

Ce făceam cu atâtea întinderi, de ce se afla atâtea realitate în inima care bate înspre viitor doar cu iluzia autenticității prin care-și poate justifica existența? În absența rădăcinilor, în pustiu pământului, ochii mi se împlântau în orbitele oarbe ale zeilor, sorbind în ele celălalt pustiu. În liniștea aproape mormântală, haosul interior s-a coagulat ritmic în Sfera Începuturilor, debordând de energie și de forță intangibilă, născând în irisul meu gol o scânteie. Doar un fascicul timid, indescifrabil, mai mult oniric decât aievea, ce sorbea marea întindere în sine, topise sistemul glacial de tăceri și se materializase. Descoperisem îndoiala. Din ochii mei, Marele Necunoscut și-a croit traiectoria de la o statuie la alta, de la un chip angelic de zeiță romană la un luptător de seama lui Ahile, impunător și rigid, transformându-i, transgresând proiecția idealului și aducând în Adevăr omul. Se crede că apariția Cuvântului profund și total s-a desăvârșit prin articularea vorbirii, prin mecanisme uimitoare, însă oamenii tind să născocoască orice pentru a se denigra. Zeitățile mele umanizate demonstrează că El s-a întrupat doar prin armonia și prin simplitatea unei priviri sincere și vii, prin readucerea văzului, a expresiei sale naturale care oglindește voința nedisimulată a omului de a fi doar ce este și de a iubi doar pentru ce iubește. Ecce homo!

Suntem, în fapt, mici Sisifi ce au șansa să urce bolovanul pe vârful muntelui, nu pe cel mai înalt, ci pe cel visat, pe cel la care aspiră întreaga noastră ființă. Sălășluind permanent

între absolut și inexistent, la granița dintre umbră și devenire, omul cunoaște superlativul erorii. El există în toată minunăția firii prin fibra sa originară, a libertății, prin faptul că poate plânge până la epuizare, că se poate căi, că are propria sa Golgota pe care își poartă visurile edenice, înalțându-le deasupra serafimilor și, uneori, înaintea sacrificiului suprem. În ceea ce mă privește, experiența mea de explorator al Cuvântului, și, implicit, de lector, variază în aria unor domenii mozaicale, aproape antagonice, de la filosofie pură la fantazie abstractizată, astfel încât legătura mea cu expresia Cuvântului, al cărui prizonier în libertatea firescului sunt, nu cunoaște bariere raționale. De fapt, probabil că prima mea interacțiune cu acesta s-a petrecut când am rostit pentru întâia oară cuvântul „mamă”.

Descoperind „corola de minuni” ce guvernează spiritualitatea noastră nativă, intrinsecă, am cunoscut farmecul oglindirii în celălalt, dedublarea sinelui pe care forța imaterialului o produce, în capodopere de sorginte filosofică, inițiativă, metaforică, consacrate nu prin influențe politice și social-economice, superficiale, ci prin Ideea în jurul căreia simbolurile umanității gravitează. Locuind în Idee, orice scriitură spintecă distanța dintre ea și receptor ca un Iona, așa cum lectorul ajunge în sămânța operei asemenea unui Ulise.

Gravitând în jurul stâlpilor renumiți ai literaturii universale fără o pregătire premergătoare, nu am reușit să mă identific atât de pedant și de intens cu o „ființă de hârtie” mai mult decât cu hibridul meditativ și introspectiv Harry Haller din romanul modern „Lupul de stepă”. Traseul său psihologic și emoțional, urmărit cu sagacitate de autorul Hermann Hesse a reprezentat o călătorie spirituală, un „teatru magic numai pentru nebuni”, un drum labirintic și hiperbolic prin care eu, aflată în trupul acestui caracter instabil și fascinant, am traversat o metamorfoză profundă, am căpătat lentilele unui singuratic lup de stepă izolat de mentalitatea societății insuportabile și, totodată, străin de el însuși. Pentru ca experiența fragmentului existențial să fie una complet încărcată simbolic, Harry, iubitorul de solitudine, lectură și muzică clasică, pătrunde, prin prisma influenței gândurilor suicidale și a scriorii unui mare Anonim ce îi descrie perfect personalitatea și însușirile neacceptate și nediluate în filtrul minții, în societatea americană – lumea jazz-ului, a petrecerilor, a satisfacerii plăcerilor

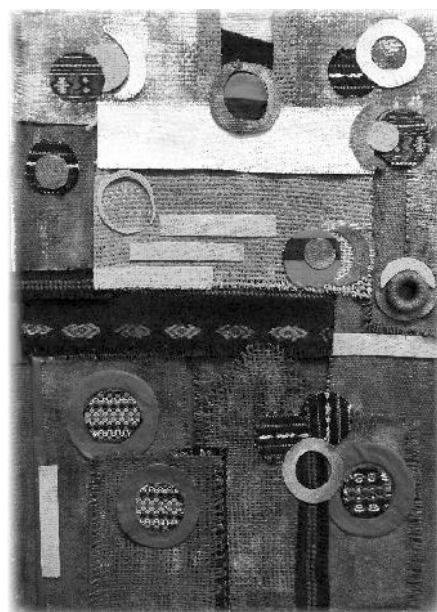
carnale și a dorințelor temporare, fiind îndrumat de un personaj controversat din punctul de vedere al veridicității sale în realitatea romanului, misterul rolului său și apariția neprevăzută ce are loc în momentul apogeeului psihic al protagonistului fiind ambigue: Hermina. Aceasta este întocmai reprezentarea fricilor și a voințelor lui Harry, a caracterului și cugetului său, evocând o concepție de natură simbolică: Hermina nu este doar o călăuză, un maestru a cărui misiune este inițierea discipolului, ci însăși vocea, daimonul protagonistului, materializarea acestuia în amintirea unui paradis pierdut, o figurină în jocul său imaginar.

De asemenea, după multe încercări de integrare în normele și în superficialitatea epocii, Harry eșuează în identificarea în acest scenariu impropriu vechii sale persoane. Finalul surprinde experimentarea Teatrului Magic, o experiență ludică, incertă, ce realizează recapitularea vieții umane prin pătrunderea în piese de teatru de o sensibilitate și o profunzime aparte, înfățișând momente critice din existența bătrânului singuratic. Iubirea, moartea, prietenia – entități nobile surprinse într-o manieră perfectă pentru dezechilibrul și intermitențele lăuntrice ale lui Harry, se împletesc armonios într-un drum labirintic sfâșietor, schimbător prin sentimentele relevate, la care am participat odată cu și prin pielea lui Harry.

Disecând creația intelectualizată, de natură filosofică, a lui Hesse, am constatat pasiunea protagonistului pentru existențialistul Friedrich Nietzsche, al cărui mod de cugetare m-a captivat în meandrele sale de la primul concept întâlnit: Supraomul. În poemul filosofic „Așa grăit-a Zarathustra”, o alegorie deplină a noțiunii de ființă umană în genere, Nietzsche propune o reinvențare totală a valorilor morale în virtutea cărora omul își construiește principiile individuale, transformându-le în valori superioare, cum ar fi egoismul, ambiția și voința de a crea. Noțiunea de egoism nu se definește în temeiul unui declin al umanității, ci presupune exteriorizarea dorinței de evoluție, de cunoaștere a sinei, de explorare a interiorului, trăsătură firească și simbolizată și prin voința de a crea persistență și frumusețe, nu de a distruge umanul. Aceste concepții nu combat moralitatea ancestrală și beneficiază spiritului rătăcitor și nu contracarează noblețea acesteia, ci subliniază o necesitate a ființei umane de a se aprecia într-o măsură mai mare pentru ceea ce Este. În filosofia nietzscheeană

se concentrează conceptul de Supraom: prin echilibrarea contrastelor și a dihotomiilor, prin frumusețea dinaintea stratificării universului, prin mentalitatea unui Isarlâk aflat dincolo de „Rău și Bun”, unde oamenii în mod cathartic își acceptă condiția și își dezmoștenesc zeii. Puterea lor de a crea devine un ideal propriu-zis, iar eroarea nu se subjugă succesului, ci cugetul își asumă existența lumescă, curentă, stopând utilizarea viitorului ca pe o justificare pentru ignorarea prezentului. Nietzsche și al lui Zarathustra „iubesc ceea ce s-a scris cu sânge”, critică superficialitatea Ultimilor Oameni, orbii de aspectele iluzorii ale procesului vital, suferința, eșecul și coborâșul recăpătându-și statutul meritat de părți integrante firii umane. A vieții înseamnă a suferi, dar a supraviețui înseamnă a găsi un sens acestei suferințe – înțelepciune pe care masele o neagă ferm, neacceptând totodată omenescul din ei, asemenea orbilor din peștera lui Platon.

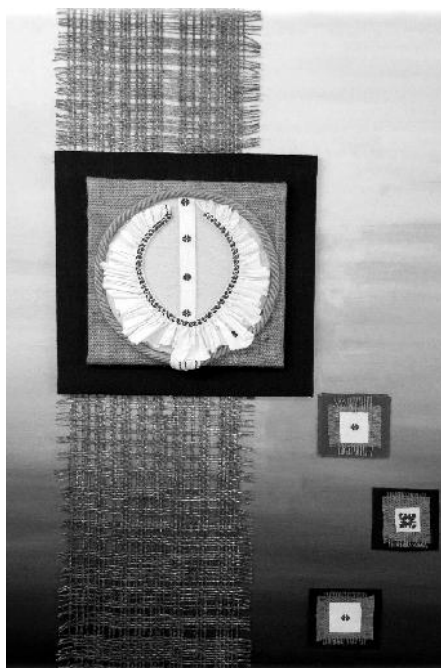
În ceea ce privește literatura modernă de pe meleagurile rusești, alături de cultura și starea de spirit specifică, o nebunească „suprarealitate” tulburătoare a secolului al XX-lea mi-a pătruns în cele mai abisale colțuri ale rațiunii și ale afectului, eliberându-mă de timp, într-o dimensiune a incertitudinilor și a misterului, o lume în care dihotomiile se anulează și în care funcționarea moralității oamenilor se dezvăluie satiric, contemplativ și metaforic. „Maestrul și Margareta”, romanul-capodoperă semnat de Mihail Bulgakov, compune definiția creației complete: substrat filosofic, nuanțe umoristice, tehnici narrative epatante și poveste substanțială, care au reușit să hrănească setea mea nestăpănită pentru problematica existenței divinității, pentru analiza psihologică și coincidențele stranie – modalitatea lui Dumnezeu de a rămâne întotdeauna anonim. În ceea ce privește conținutul operei, romanul debutează cu o confruntare directă dintre capul ateist al birocrăției literare, Berlioz, și un gentilom străin, consultant de magie neagră, Woland, a cărui identitate este dezgropată treptat prin evenimente inexplicabile pe cale rațională, paradoxale. Woland, Satana însuși, în incipit un personaj ce trezește reticență și repulsie, ascunde în spatele întunecimii și grotescului aparent o înțelepciune și un adevăr dureros, insuportabil pentru condiția umană, constituind elementul esențial pentru restabilirea echilibrului într-o societate dezumanizată și dezumanizantă, prin intermediul „echipei”

Abstract cu motive

sale, formate din vicleanul Koroviev, asasinul Azazello, motanul Behemot și zeita răului, Hella. Ideea operei încifrează un mesaj impresionant și lămuritor, evocând relația de intercondiționare dintre Bine și Rău, dintre contraste și asemănări, demonstrând veridicitatea faptului că întregul înseamnă mai mult decât suma părților, în timp ce, paralel, se construiește și o alegorie bazată pe legătura dintre Pontiu Pilat, urmărit de grave probleme de conștiință, și Iisus Hristos. Mai apoi, nuanța romantică se concretizează în roman prin prisma iubirii spirituale, un eros cosmogonic, dintre eroina Margareta, protagonista unui bildungsroman sfâșietor, și Maestrul, internat într-un ospiciu și considerat lunatic din cauza lucidității și a filosofiei sale evaluate, ce își doresc împlinirea unei dragoste mediocre, carnale, însă nici Woland, nici Iisus nu apreciază această alegere, cheia de interpretare a romanului dezvoltându-se prin moartea metaforică a celor doi. Pentru a nu-și fi pierdut încrederea în umanitate, primesc „pace”, dar nu și „lumină”: vor trăi eternitatea într-un domeniu al umbrelor, similar cu descrierea Primului cerc din Divina Comedie a lui Dante, iar Pontiu Pilat scapă din prizonieratul cugetului - Maestrul îl invocă, spunându-i că este, în sfârșit, liber.

În același ton cu tema complexității naturii umane, se impun în zona dramaturgiei și piesele de teatru „Scaunele” a lui Eugen Ionescu și „Așteptându-l pe Godot” de Samuel Beckett. Întâlnirea cu propriul Eu, având drept pretext o lectură, se petrece datorită fluidității

Atemporal

interne a textelor, care permite jonglarea cu propriul sistem de explicare a sensurilor și de receptare a emoției. Lectura pieselor poate fi atât un exercițiu de retorică a interpretării, cât și o experiență care lasă cititorul să se confrunte cu propriile angoase. Asemenea unei ședințe de psihanaliză, Godot care întârzie să apară și Scaunele pe care nu se așază nimeni ne determină să reflectăm la propria noastră salvare. Putem identifica în acestea personificarea salvării noastre de la neant (sau lipsa salvării ca situație existențială), realizând speculații nemărginite în funcție de configurația noastră spirituală. Însăși natura omului este predispusă căutării semnificațiilor criptate, tâlcurilor ascunse, explicației unice ce revelează totul. Farmecul pieselor există și din faptul că se mulează întocmai pe dorința umană de a descifra enigme și de a rezolva intelectual o problematică. Din acest punct de vedere, de la un anumit nivel al nuanțelor, Beckett și Ionesco ne permit să fim creatori de sens. Raportându-mă la piesa de sorginte română, înaintea de fixarea deznodământului, Bătrânii manifestă o atitudine contemplativă față de moarte, își imaginează dezintegrarea cadavrelor lor, în apele mărilor, cerând iertare Împăratului și trăind cu năzuința că „Împăratul cel veșnic își va aminti de ei de-a pururi”, întrucât „vor lăsa urme”, aidoma lui Estragon și Vladimir, ce proclamă apariția lui Godot precum o evadare din banalitatea cotidianului, o transcendere. Invocarea acestora poate semnifica noțiunea de Dumnezeu - Marele Ano-

nim absent. În cadrul prezentei Apocalipse interioare, ironia tragică devine mesajul indecifrabil al Oratorului, care simbolizează un strigăt către umanitate, asemenea unei tăceri perturbate de ecouri. Bătrânul și cuplul lui Beckett susțin importanța și însemnătatea existenței lor, autosugestionându-se cu disperare, căutând o justificare. Bătrânul inventează spectatori, personajele invizibile reprezintă auditoriul lui, iar Estragon și Vladimir un Godot – absurdul așteptării și iluzia unei vieți împlinite. Toți avem nevoie de cineva care să ne asculte și de cineva pe care să îl așteptăm...

Cosmogonia existenței umane se eliberează de preconcepția neînțelegerii în momentul în care îndrăznim să oglindim cele mai puternice străfunduri ale cugetului nostru și să privim în miezul găurii negre ce ne locuiește interiorul, fără a mai proiecta zeii și speranțe deșarte, ci doar pentru a căuta sensul. El variază în funcție de construcția psihologică unică și individuală, în funcție de experiența trăirii, a simțirii, dar fondul primordial, al genezelor noastre, se concentrează în „Același etern, învăluit de esența emoției pure”, în aceleași pământuri și grămezi de culori. În fond, energia stranie, indecifrabilă, ce coagulează părțile știute din Ființă, caută însemnătatea reînnoirii, unde se regăsește sentimentul apartinerii și al împlinirii. Omul contemporan trăiește în umbra unui imperiu de virtuți vag cunoscute și insuficient apropiate, într-un labirint incert, însă „eterna reînnoire” a lui Nietzsche, capacitatea omului de redevenire în simplitatea și în frumusețea pură a momentului inițial din existența metafizică – aceasta definește desăvârșirea.

È adevărat, o carcasă securizantă și autonomă în care spiritul se poate camufla ar constitui un înlocuitor potrivit pentru explorarea labirintului și, eventual, pentru găsirea ieșirii. Tot farmecul s-ar subjugă unei vieți tihnite, monotone, dar sigure, iar ieșirea din labirint, evadarea din suferință, s-ar concretiza după terminarea vieții, în trecerea spre neființă și spre imposibilitatea de reînnoire. În realitate, principiul eternei reînnoiri se aplică în cazul oricărei transcenderi, îndeosebi în cazul lecturii. Cărțile oglindesc și înfățișează omul în nimicnicia și în absolutul său, dispând contrastele și acceptând sufletul doar pentru ceea ce Este, în lipsa încercării de a-l determina să-și ofere sinele lumii și, în același timp, călăuzesc ființa însetată de cunoaștere spre răspunsuri și spre întrebări, spre elucidarea dilemei

„Cum voi putea ieși vreodată din acest labirint?”. Neacceptând găsirea unei salvări numai în eventualitatea morții, gândind în virtutea Adevărului și a asumării condiției de ființă umană, trăind ca lup de stepă într-o solitudine permanentă și, ulterior, într-un teatru magic numai pentru nebuni, purtând viziunea unui Supraom profund și creator de sens, înțelegând funcționarea moralității prin Maestrii și Margarete și comparând universul cu un imens Ierusalim în care domnesc un Iisus condamnat la înviere și un Ponțiu Pilat condamnat la vinovație și remușcare, pentru ca mai apoi să devin coautorul unor suprarealități despre așteptare și despre salvare, unde ieșirea din neant și din labirint e suspendată, unde eul atârna de un ideal orbitor și își desconsideră posibilitatea de a Fi, am conștientizat că nu existăm pe acest pământ pentru a compune poezii, pentru a propovădui, pentru a picta, nici eu și niciun alt om nu își poartă existența individuală întru acest scop ultim. Adevărata menire pentru fiecare nu este decât una singură și totală: să ajungă la sine însuși, fie că vom sfârși poeți sau nebuni, profeți sau răufăcători, țelul este să construim propriul destin, propria legendă personală, pe care să o experimentăm pe de-a-ntregul în sine însăși, întreg și neconținut, așa cum Harry Haller își dorește, din toată ființa sa, să zâmbească. Restul - lucru neterminat, încercarea de a termina, refugiu în idealul masei, conveniență și teamă de propriul interior. Lectura îndrumă spre iubirea de cunoaștere a lui Socrate, spre o lume în care Godot suntem noi înșine, iar scaunele nu sunt numai o justificare pentru incapacitatea de soluționare a enigmei interioare... Cartea oglindește tristețea celei mai adânci fericiri din chintesența sufletului, care, probabil, nu a existat niciodată și a fost doar o închipuire, o iluzie, un Iisus al poeziei cugetului, de care oamenii se atașau pentru a continua să creadă în ei înșiși. Indubitabil, în fiecare spirit se află un mic arbore ce aspiră să atingă cerul, căutându-și aripi, o pasăre ce tânjește neconținut pentru rădăcinile neștiute, iar, într-un teatru de orgoliu și rătăcire, unde nefericiții vorbesc despre fericire, acesta este, în fond, Cuvântul: semn al depărtărilor, al regăsirilor, dor pentru vremuri de care nici măcar nu suntem conștienți că le-am trăit, pentru ce am văzut Dincolo și tânjim să iubim, sperând că gândurile nu sunt doar o Spovedanie sub un Cer gol... Prin Cuvânt, păsările au încetat să își mai taie aripile...

Ion ELENA

Coborând pe cărăruia vremii, mi-am aruncat privirile peste valurile de munți răscolite de marea furtună a jocului de-a fi și-am început să întreb:

Despre florile ofilite, despre iarbă-ncărunțită-n frunte, peste care s-au lăsat musafiri nepoftiți. Despre ape-n neființă și izvoarele secate. Despre ploii ce nu mai cad pentru rod și pârgă-n câmpuri. Despre timp și despre viață! Oameni ce mai au un nume! Lume, când nu este lume! Despre peștii duși la vale fără arginți la picioare! Despre tot ce-a vrut să fie! Despre tot ce-a fost frumos! Și de păsări care-au fost! Și de cântul lor duios! Despre toate-aș vrea să-ntreb pe-acest om ce nu mai este cel isteț ca un proverb!

Aș vrea să știu, Pământule, ce mai faci? Te simt mai mult în cadența inimii mele când cobor printre trunchiurile vieții tale și ating cu un zâmbet vălul inocent al unui fir de izvor. Îmi învălui fața cu stropiri din răcoarea-I milenară și aflu că inima-mi bate în tihnă și dulce trăire. Privesc lăstărișul lumii tale, pădure binecuvântată cu lacrimi de zei în dimineți celeste, și simt cum fața ta milenară este inundată de o trainică și tainică tinerețe, bătrâne plai!

Cobor pe aste creste de munte, mândre și libere sub ceruri, și mă-nvălesc cu pădurile într-un necuprins ocean al existenței. Cu valuri înalte, ce poartă în freamăt de codru adânc mii de graiuri alese, chemând mereu spre lumea lor imensă, fabuloasă!

Îmi deschid iarăși taina sufletului și îți spun dintr-o înaltă simțire: „Câtă puritate și smerenie-ți poartă pădurile, Pământule!”

Stau între coloane seculare peste care-și presară scânteierile de smarald, de-atâta vreme-ncoace un nesfârșit covor de stele, și-ți ascult foșnetul și răsufierea, pădure bătrână! Îți admir generațiile, pe plaiuri, ca niște soldați aliniați în regimente fără număr, veghind pentru veșnicia ta. Ascult totodată ecouri reci de bardă, plimbându-se din creastă-n creastă, din fir de vale-n fir de vale, săgetând depărtările și asurzind apele-izvoarele, pădure tânără, îmi tremură inima și gândul și simt în minte ceva ciudat și apoi, iarăși, câtă tăcere simt!

Cobor pe povârnișul dintre ere, lume legendară! Stau în fața ochiului nevăzut al ființării tale și-ți admir comorile! Fără să cred în altceva, aș vrea să vii de departe. Dintr-o elegie eminesciană, cu tot alaiul vieții. Și-atunci să pot să te-ntreb, cu sufletul vibrând de tinerețe, prea limpede veste de dincolo de pădurile noastre liniștite, frumoasă ca o casă de oameni darnici și bogați la suflet! Unde-i feciorul cu flori de izvoare în obraji? Dar cea minunată fecioară cu trup mlădios, cu flori în cosițe și voal de mătase albă, adus peste fruntea limpede și senină ca o năframă de vis țesută din cristale limpezi de izvor?

O voce parcă voia să-mi spună că neîndoios toate comorile vieții sunt aici, printre noi, oamenii acestui Pământ! Luându-mă după acel glas,

**Pădurile,
miracol și viață**

m-am pierdut în cetatea ta, Pădure Eternă, străbătând cărările-ți lungi, tot întrebând, tot întrebând și tot făcându-mi griji.

Unde sunt comorile tale, o, prea limpede veste de dincolo de pădurile noastre, ca niște mame bune tot primenind la viață? Aș fi vrut să fi rămas cu ele! De ce nu m-ați luat cu voi? V-ați schimbat veșmintele dragostei de veșnicie și v-ați dus de parte?

V-ați dus și ați luat cu voi tot mugurele tinereții! Alaiul legendarei bucurii, cu toată nunta noastră milenară? Ne-ați luat din hore și cântece? Și obiceiuri ne-ați luat? Și l-ați luat pe Lae Chiorul, cântăreț din patru strune? Și caii înșăuați în straie din preafrumoasa zi de sărbătoare? Ne-ați luat trăsura omeniei și ce a mai fost din neuitata casă a vieții noastre de demult? Și ce-ați mai luat cu voi, comori de oameni legendari?

Mai întrebați, de departe, ce facem noi? Noi?... Noi ne-am pierdut pentru o nuntă – loterie și-am transformat dulcele alai al anilor voștri în scrâșnete de frâne și zumzet de motoare...

Unde ești tu, fiu al munților? Unde ești tu, fecioară a universului din basme? De ce ați luat cu voi puritatea? De mă primiți, aș vrea să vin la voi! O, timpule, flăcău bătrân, pe tine-aș vrea să mă răzbun, că nu-mi opriși în prag de țară această nuntă milenară!

Dar, ce să fac acum, Pământul meu etern? Aș vrea, aș vrea ceva! Tu să mi-l legi în fapt de seară, într-un

crepuscul, viu, cu brăul cel de timpuri rubiniu și fără noimă apoi să îl alungi în haosuri de piatră pe-acel ce ți-e crescut cu mintea-ncenușată! Nu ai văzut că lumea de pe întinsu-ți crâng, tot numărându-și anii, mereu se-nvolburează, în valul străduinței de-a ști mai mult, mai mult, incendiindu-și mintea cu strașnice formule, de pot să frângă lăstarul vieții chiar mâine, chiar poimâine, iar peste fața ta apoi să curgă numai râuri de foc și de nelume, să tremure toți corbii din lipsă de pădure, de învelișu-ți rece, de prea mult întuneric, de mult prea lungă și nedorită tăcere?

Omule, alină-ți rănila făcute și păstrează-ți cu sfințenie tot ce ai acum, salvând ce-i viu și bun din preajma neființei!

Ascult ecourile tale, Măreț Existență, și mă-mpresor cu tot ce e mai pur în jurul meu.

Cu anotimpul, de curând, pierdut în vremuri tulburi! Cu nunta cea de ieri, uitată! Cu soarele sculptat în vatra de lut! Cu pădurile ascunse-n triluri de viori! Cu glasuri de privighetori rămase-n spirit pur, neprihănit! Cu trupul tău, eterna Terra Nova! Cu salbe de izvoare țâșnind prin mii de porți deschise înspre astre! Cu apa din ulceaua de pământ! Cu sufletul din mine și oamenii uniți de legămintele sfinte, de lucrul bun și gând frumos! Cu tot ce ai mai limpede peste iia-ți fără însemne de rău și-a-tât, Pământule fără de prihană!

De ce să nu destăinuie lumii dorința ce-mi străbate existența? Aceea de a coborî mereu spre cărării de timp, aruncându-mi privirile peste împrejurul răscolit de marea furtună a jocului de-a fi, nestatornic și înfrânt uneori în uriașa clepsidră a vremii. Să tot întreb, să caut, să tot gândesc la frumos și bine, la echilibru și cuminenție, luptând și lucrând spre a le construi în fiecare clipă, până la regăsirea lor pe marele drum al reîntoarcerii spre sine, spre smerenie și puritate, spre mulțumire, adevăr și lumină...

Până când verdele de lângă noi va fi iarăși, crud și primordial, în raiul pădurilor!

Până binele se va împământeni iar în aceste candido cetăți cu boltiri rămuroase, pentru a păstra mereu curată și vigoasă puterea lor de a ocroti și a menține viața pe unica și minunata noastră Terra...

(fotografiile autorului)

Până nu demult, moartea nu avea pentru mine nici măcar importanța unui gripe. De când s-au înmulțit cei care au plecat, înțeleg că trebuie să-i acord o oarecare însemnătate, devreme ce mă deposedează mereu de cunoscuți mai mult sau mai puțin apropiați.

Nu am avut o relație certă de prietenie cu domnul Gârbaciu, ci doar câteva simpatii alterate de o confruntare, începută la un festival de literatură, acasă la mine, la Alimpești, și, din păcate, neîncheiată în cei aproape 20 de ani trecuți de atunci. Nici unul dintre noi nu a uitat. Acum, la rugămintea fiului său, scriu despre el, cu un sentiment ciudat, de tristețe vinovată. Nu pentru că eu aș fi greșit cândva față de el, ci pentru că eu nu am făcut nimic pentru a aduce înapoi firescul unei comunicări pierdute atunci. Am știut și că nu va mai fi timp, nici așa nu am făcut nimic. În ultimii ani, bolile îl doborâseră, mi-a fost și mai greu să îl văd suferind sau, mai rău, să apar înaintea lui într-un astfel de context. Am refuzat cu ani în urmă chiar să merg la spital, la invitația soției sale, pur și simplu nu am vrut să îl pun în situația de a se înfățișa în acel mod, cu trupul amputat, așa am ales eu să îl respect ca fost adversar. Sper să ne luăm din altă parte timpul în care vom vorbi, în lumea aceasta nu a fost de ajuns pentru firile noastre.

Viorel Gârbaciu a făcut parte dintr-o generație care a beneficiat de o școală în care se făcea carte, fără alternative, exista educație, copiii învățau și cardianalele direcții ale unei națiuni. Ceea ce dobândeau avea un însemnat grad de atașament. Toate acestea erau potențate și de felul lui de a fi. Iubea enorm țara, suferea pentru rănilor ei, iubea cultura română, tradiția, civilizația satului. Acest tip de bucurie îi aducea degrabă lacrimi în ochi. Și era un foarte

bun prieten, o gazdă desăvârșită. Invitații lui, din timpul directoratului de la cultură, îi rămâneau prieteni. Știa să le ofere de toate, avea răbdare și timp pentru ei. Cea mai importantă însă creație a sa este Școala Populară de Artă. Aici a clădit și a făcut performanță. S-a întâmplat să aibă și șansa de a administra singurul domeniu în care este posibilă performanța în Gorj, interpretarea, folclorul. Nu este o ironie cătuși de puțin, deși tot această categorie estetică, inclusă confortului meu, ne-a îndepărtat unul de altul un timp. Pierderea unui om ca el este uriașă în orice loc. În Târgu Jiu, cu atât mai mult. Acest oraș este pur și simplu ocupat de hiene, nu poți întreprinde nimic, nici măcar nu poți trăi demn. Și ca măturător de stradă trebuie să fii în gașca cuiva, să simți cineva că te poate avea subaltern. Este cu adevărat imposibil pentru unii oameni. Viorel Gârbaciu știa, chiar am apucat să vorbim despre asta... A putut să-și construiască puncte de sprijin, pe care le-a folosit, dacă nu să fie ajutat, măcar să fie lăsat în pace. Așa a fost până la un timp, dar nici măcar el nu a scăpat de boșimaniilor locului. A clădit ansambluri cu mâinile și inima, a dezgropat tarafuri pierdute, a pus orașul pe harta unui gen muzical, folkul. Și a fost un om preocupat de valoare și de sensul corect al valorii. Dacă orașul îi respectă existența și munca, această realitate ar trebui să-i amprenteze în primul rând pe oficialii urbei. Dumnealor trebuie să facă să nu cadă ceea ce Viorel Gârbaciu a înălțat cu pasiunea și priceperea sale. Este viu prin ceea ce a clădit, dovada că nu sunt morți trebuie făcută de alții acum.

Viorel, o mulțime de oameni ți-au fost alături pe ultimul drum, este un semn de împlinire a unui rost al nostru pe pământ.

(De Sânzâiene, 2018)

Marius Marian ȘOLEA

**Întru
Viorel Gârbaciu**

Ioana TOLOARGĂ

Sunt un Robinson fără insulă” (Giovanni Papini) ar spune omul modern, dacă ar mai avea cuvinte, dar, în singurătate, o voce strigând în pustiu trezește fricile. Cuvintele care ne legau de lume și pe unii de ceilalți s-au diluat în atâtea furtuni și au curs înapoi, prin pământ, la Dumnezeu. Numai omul a mai rămas aici, damnat să aștepte, orb, un Celălalt pe care nu-l va mai vedea niciodată. Cuvintele pe care ploaia nu le-a surpat, nu le-a stins sau nu le-a îngropat sunt cuvintele reci, cuvintele de oțel ale omului de tinichea: numai omul a ruginit, cuvântul-zid e încă acolo, separându-l de lume și de el însuși; cuvântul-zid nu cade fiindcă e iluzia omului, îl poartă cu sine pretutindeni, până când încetează să mai creadă în el, așa cum, într-o zi, copiii nu mai cred în Zâna Măseluță. Cuvântul-zid e o revoltă, e lupta unor majuscule nedrepte, care ne fac să scriem „om” cu „o” mic și „Moarte” cu „M” mare, care ne fac să scriem „TIMP” și să trăim între granițele lui, niciodată în afară, niciodată liberi, care ne fac să gândim „iubire” și să scriem „Ură”. Și, cât încă mai avem cuvinte, suntem întrebați despre ce este acolo jos, despre tenebre, despre ireparabile căderi - „ce este abisul singurătății?”

Consider că a fi singur înseamnă a uita, la început cu bună știință, apoi involuntar, cuvântul salvator, cuvântul pe care nu îl rostim decât din greșală, atunci când îl uităm pe „eu”, cuvântul prin care L-am numit prima dată pe Dumnezeu- „tu”.

Făcând o incursiune în arta lumii, putem spune că ea s-a preocupat întotdeauna de omul singur și că, până să ajungă o damnare, solitudinea a fost o alegere, un act pur de ego-centrism sau manifestarea nevoii de meditație, încercarea de a păstra încă puțin pe retină, în gânduri, în suflet, amintirea cuiva care a fost pierdut pentru totdeauna și pe care prezența celorlalți o tulbură- ca o Euridice pe care Orfeul din noi încercă să o regăsească.

În primă instanță, excepționalul e singur - dar solitudinea nu este decât forma de adorare a propriei persoane. Narcis este cel mai potrivit exemplu: el nu caută un Celălalt real, autentic, ci o oglindă în care să regăsească propria imagine. Trecând din sfera miticului în spațiul realului, omul caută adesea în ceilalți „suprafața plată” care să îi reflecte egoul. A trăi

printre oameni fără să vezi decât răsfrângeri ale propriei personalități reprezintă o altfel de orbire, și, mai ales, o formă acută de singurătate. Fotografia lui Rony Hernandes- „Portret conceptual” poate ilustra această idee- ea nu surprinde omul în întregul său, ci o fărâmă de chip într-un ciob de oglindă în care cel portretizat „se caută”. Asemenea lui, și „omul din cerc”, despre care ne vorbește Matei Vișniec în teatrul său pubelă își dorește singurătatea, o acceptă ca pe o formă de salvare de sub jugul timpului, până când Cercul în care se închisese îi devine capcană. Ființa ajunge din vânător, vânat, prada propriului ideal al libertății absolute- cercul ontologic al solitudinii și al căderii irecuperabile în sine și din timp.

De asemenea, se spune adesea fie că Divinitatea este un „Deus absconditus”, fie că Dumnezeu e numai jucăria imaginației ființei umane agresate de frici, himera construită de el, pe care se încăpățânează să o vadă pentru a se simți mai puțin singur... El e considerat „un Dumnezeu de hârtie”, pe care Nietzsche a vrut să-L omoare doar pentru a ne pune față în față cu frica noastră de a fi părăsiți, de a fi responsabili, adică de a fi cu ade-vărat „singuri pe lume”. Și, presupunând că „Dumnezeu a murit”, abisul singurătății se adâncește fiindcă nu ne mai avem nici pe noi înșine. Ca și cum ne-am fi jucat de-a v-ați-ascunselea cu propriul eu, am rămas fără personajul principal din povestea noastră, ne-am pierdut, ne-am răătăcit, ne-am uitat undeva, în trecut, și am rămas trupuri pline cu oameni goi.

Ștefan Peca dezvoltă această idee în proza scurtă „Omul de sticlă”. Văzând un nou exponat în vitrina magazinului universal, naratorul-personaj nu reușește să deslușească prețul omului de sticlă pus la vânzare, astfel că îi roagă pe câțiva trecători să îl ajute: mai întâi pe un bătrân gentilom, care, citind eticheta, se îndepărtează grăbit spunând obsesiv: „nu mai am timp!”, apoi pe o tânără care „pentru un preț bun poate face orice”, și care, șocată după ce văzuse eticheta, cu fața contorsionată și cu privirea vidată, se îndepărtează fără niciun răspuns. După ce își trăise drama incomunicării, naratorul, într-un acces final de furie, atingând apogeul tensiunii morale, sparge sticla vitrinei magazinului și citește el însuși, ca un act ultim, salvator, eticheta: „omul de sticlă- produs astăzi pretutindeni,

sentimente la alegere”. Se întoarce apoi spre strada plină cu oameni de sticlă, devenind el însuși transparent.

Aceeași imagine a omului trăitor al actului de sinucidere spirituală, al „Apocalipsei interioare” (regizorul Felix Alexa) este regăsită în teatrul lui Eugen Ionescu - „Scaunele”. Cele două personaje sunt singure, aparent pe o insulă pustie sau pe un pământ măcinat de un cataclism care a dus la scufundarea Parisului, dar singurătatea lor vine din incapacitatea de a comunica, de a transmite lumii ceva sincer, uman, autentic. Bătrânul și bătrâna, asemenea lui Vladimir și Estragon ai lui Beckett, care îl așteaptă în van pe Godot, se pregătesc pentru împlinirea mărețului destin al bărbatului de a ține un discurs prin care să salveze lumea și la care să fie prezent până și Împăratul cel Veșnic (Dumnezeu).

Damnarea lor de a fi singuri, de a fi „mici” în fața lumii, dar mai ales, de a fi uitați, este înțeleasă din întregul joc de rol (ei aduc pe scenă nenumărate scaune goale, pretinzând că le-au sosit invitații, cu care dialoghează, respectând fireștile reguli ale comunicării, dar care le răspund constant cu tăcere, ei rămânând, de fapt, singurii actori de pe scenă), dar mai ales din final. După ce bătrânii simt că și-au îndeplinit menirea, se sinucid, aruncându-se pe geam în apa care le înconjură locuința, sperând că Oratorul le va transmite mesajul. Acesta însă, asemenea personajului

fotografiei suprarealistului Robert Parke Harrison - „Solilocviu”, se regăsește pe scenă, în fața unor scaune goale, MUT. Discursul său se reduce la câteva sunete guturale și la câteva mâzgălituri indescifrabile pe o tablă- așa cum esența noastră se reduce la câțiva pași solitari și nesiguri pe nisipul umanității. Speranța bătrânului - „Suntem resturile omenirii, dar cu asemenea resturi se mai poate face încă o ciorbă pe cinste!” se dovedește deșarte - atât el, cât și soția sa mor singuri, fără să se fi cunoscut reciproc sau să fi lăsat ceva în urmă, căci „pe cât înaintezi, pe atât te-afunzi mai tare!”.

Iată-ne deci singuri în mijlocul lumii, asemenea colonelului lui Gabriel Garcia Marquez, fărâmițați, vidați de substanța eternității, triști, nostalgici, prizonieri într-un timp circular, în care nu există viitor, ci numai o altă formă a trecutului, multiplicată la infinit. Volumul „Colonelului n-are cine să-i scrie” surprinde cu realism și blândețe abisul singurătății celui ce a pierdut totul și căruia demnitatea și speranța îi accentuează drama. În frământările politice ale vremii, colonelul își pierduse unicul fiu- un sărman croitor ce își asumase rolul de agitator la luptele de cocoși. Deși participase la mai multe confruntări militare și depusese toate actele necesare, ba chiar așteptase cincisprezece ani, nu primise niciodată pensia de veteran. El și soția ajunseseră să vândă obiecte din casă pentru a putea supraviețui, însă bărbatul păstra cu fințenie cocoșul fiului său, visând să participe cu el la luptele din acel an și să câștige. Drama lui, tăcerile lui, fricile și gândurile, dar și speranțele deșarte îl izolară de lume, care nu înțelegea de ce ieșea în fiecare zi în calea poștașului, nepriemind niciodată vreo scrisoare, căci el însuși recunoștea - „colonelului n-are cine să-i scrie”. Chiar și soția astmatică îl condamnă pentru destinul lor tragic, însă el, un om singur în fața unei lumi care se surpă, păstrează până în final cocoșul - simbolul demnității, speranței și forței sale morale.

Pe de altă parte, pictura și sculptura au ipostaziat simbolic singurătatea, dându-i forme care să claustreze esența umană pentru eternitate - o așteptare, un „infinitiv lung” (Constantin Noica). „Durerea” lui Vincent van Gogh reprezintă o femeie îmbătrânită, goală, contorsionată și izbitor de tristă, ca și cum melancolia i-ar fi

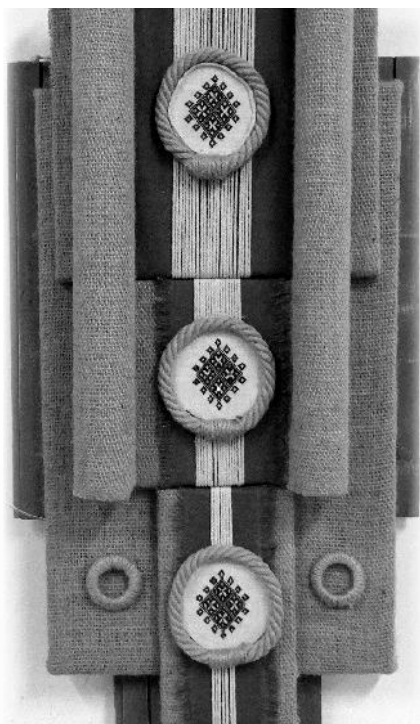
erupt dinlăuntru, cuprinzând întreg trupul. Biografia pictorului o prezintă pe aceasta fiind prostituata pe care a iubit-o, dar pe care familia nu i-a permis să o ia în căsătorie. Analizând lucrarea în tușe fine de creion, cu femeia căreia nu i se vede chipul, capul fiind aplecat peste genunchii îndoiți, putem spune că ea nu emană tristețe fiindcă este reprezentată singură, ci că singurătatea este un datum al acesteia, obișnuite să vândă plăceri, așa cum durerea este un nou membru al trupului ei obosit, secătuit de vitalitate. „Durerea” imaginată de Roland Topor („La douleur selon Topor”) sugerează imaginea omului singur care atinge apogeul tristeții- trupul bărbatului portretizat de la spate nu are decât contururi între care, în golul său lăuntric, se găsește o creatură slabă, cu membre disproportionat de alungite și cu un zâmbet demonic- Durerea. Ea îl locuiește, îl devorează, îl secătuește de eu.

Tratând însă solitudinea ca pe incapacitatea de a ajunge la unirea desăvârșită cu Celălalt, ca pe drama incomunicării celor două jumătăți ale androgenului, sculptura lui Ben Young- „Marea care ne separă” devine cristalizare a acestei idei. El și Ea, miniaturi din sticlă ale omului universal, sunt condamnați la singurătate de implacabilul destinului- trăiesc pe malurile opuse ale aceleiași mări turcoaz, de sticlă. Duritatea acestui material sugerează eul captiv în mecanica irațională a propriei vieți, incapacitatea omului de a-și schimba destinul. Totodată, marea ipostaziază himera libertății date omului- ea nu îi poate uni pe cei doi, fiind o graniță imposibil de traversat. Materialul ales poate sublinia totodată semi-transparenta sufletească a omului contemporan, dar și fragilitatea ființei umane și a echilibrului unei lumi bântuite de propriile limite și contradicții.

În altă ordine de idei, putem pătrunde în sălile cinematografului în căutarea singurătății ca spectacol, a singurătății „vânate” din întinericul încăperii de ochii ficșii ai altor oameni singuri. Ecranizarea „Homarului”, în regia lui Yorgos Lanthimos, este doar unul dintre multele posibile exemple. Distopie ce prezintă o societate în care singurătatea este ilegală, filmul îl are ca protagonist pe David, ce își pierduse recent soția. Astfel, el e nevoit să intre în programul de găsimire a unui partener, ceea ce presupune să locuiască un timp limitat într-un

Cântecul Anei

Ceasuri

hotel unde să ia parte la activitățile de grup, sperând să-și găsesască așa-zisa jumătate. Eșecul presupunea metamorfozarea, printr-o procedură medicală, într-un animal ales de fiecare pacient. David alege homarul, însă odată ce eșuează, părăsește definitiv hotelul, alegând să trăiască în păduri, împreună cu singuraticii. Aici domină individualismul și frica de moarte (ei erau vânați zilnic de locuitorii hotelului), însă David și una dintre singuraticile încalcă singura regulă a comunității lor- se îndrăgostesc și, elaborând un limbaj secret prin care să poată comunica fără a fi înțeleși de ceilalți, visează să plece în oraș și să se căsătorească. Cei doi își primesc însă pedeapsa: ea este orbită de liderul singuraticilor, pierzând astfel acea trăsătură comună care o unise cu David (miopia). Filmul se încheie cu evadarea lor- el este surprins încercând să își ia vederea pentru a fi asemenea ei, iar ea- așteptându-l... Iată deci scânteia de speranță care se naște în tenebrele singurătății- într-o lume în care familia devenise un surrogat, mască a solitudinii individuale, iar cel ce-și alege izolarea- un vânat, există curajul de a te putea împlini prin iubirea sinceră.

Întorcându-ne, pentru un ultim argument, la textul lui Marin Sorescu- „Singur”, putem spune că omul se simte străin și gol, prizonier în alfabetul unei lumi dezarticulate și al unui Dumnezeu care l-a părăsit,

„singur în cămașa asta de litere”. Asemenea eului liric din poemul „Prăpastie”, omul L-a căutat în zadar pe acest Deus absconditus, L-a strigat, dar „Dumnezeu era surd”, I-a scris, dar Dumnezeu nu îi înțelegea caligrafia, astfel că ajunge să arate călătorilor din strada aglomerată hârta cu rândurile sale, însă ei sunt atât de grăbiți, încât trebuie să le strige cuvintele. În geamătul lui, în agonia lui, în durerile lui se ascunde drama omului singur- se ascunde Iona!

El este ipostaza cea mai profundă a entității umane damnate- prins în atâtea burți de pește, încercând să se salveze prin dedublare, prin sondarea sinelui, prin regăsire... El este omul-unealtă săpând mereu spre Omul-Țel!... Evadează din pânțele uriaș al celui dintâi pește săpându-și „calea”, „firida” cu un cuțit, apoi, regăsit într-o a doua burtă, cu unghiile. Tabloul final îl aduce în fața publicului pe o insulă pustie- un Iona ascet, care se legitimează de la ipostaza aceluia Ioana biblic, proroc, cu barba de pustnic, îmbătrânit, purtându-și, în peștera sa, singurătatea ca pe o haină de doliu. Abia atunci el își înțelege destinul și damnarea- lumea e un uriaș pântec în care e prizonier, el însuși e o burtă în care e claustrat: trebuie să iasă din sine! Abia după ce nu mai e singur: „- Cum se numea drăcia aceea frumoasă și minunată și nenorocită și caraghioasă, formată din ani, pe care am trăit-o eu? Cum mă numeam eu? (Pauză.) / - (Iluminat, deodată.) Iona./ - (Strigând.) Ionaaa! / - Mi-am adus aminte: Iona. Eu sunt Iona.”, astfel că „eu” devine „noi” („De data aceasta te iau cu mine. Ce contează dacă ai sau nu noroc? E greu să fii singur.”), Iona se salvează. Reușește să își rescrie povestea, căci el mersese bine - „DRUMUL, el a greșit-o. Trebuia s-o ia în partea cealaltă.” El iese din abisul singurătății prin profunzimea credinței, a speranței sale, abia atunci când își regăsește conștiința și părăsește materia care îl contamina, îl îngreădea, îl însingura: „(Scoate cuțitul.) Gata, Iona? (își spintecă burta.) Răzbiu noi cumva la lumină!”

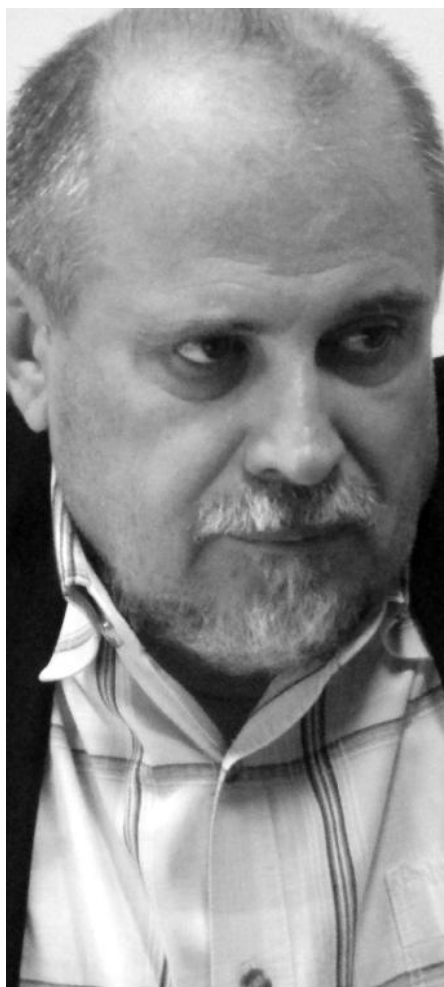
Astfel, gândindu-ne la Iona ca la o reipostaziere a lui Sisif fericit, putem înțelege, pe de-o parte, drama, și, pe de alta, capacitatea omului de salvare prin el însuși: omul-unealtă îl salvează pe Omul-Țel înscris în el însuși. Asemenea celui portretizat în fotografia aceluiași suprealist Robert

Parke Harrison- „Podul”, Iona se găsește singur în mijlocul oceanului lăuntric, al mării sale de himere, cu o povară de scânduri și unelte în spate, prin care să construiască puntea până la Celălalt sau ca singurul eu treaz din „Grădina sinelui” (fotografie ce prezintă nenumărate cutii în care oameni identici, ghemuiți, contorsionați în diferite poziții, sunt surprinși dormind). El știe cine este, așa că nu mai poate fi condamnat la singurătate!

Se spune despre oameni că nu pot uita mersul pe bicicletă odată ce l-au învățat, că pe orice bicicletă s-ar mai urca vreodată, vor pedala ca pe cea dintâi, mai întâi poticnindu-se, apoi mergând încet și în cercuri, apoi în linie dreaptă și apoi înainte, până la capătul drumului. De aceea, eu cred că odată ce am pronunțat primele noastre cuvinte: „mama”, „tata”, apoi am învățat să rostim tare și răspicat „tu”- „tu?”, „tu!” „,tuuuuu...”, „tu-iubite”, „tu-tată”, „tu-copile”, „Tu-Doamne”, nu le vom uita niciodată. Și chiar dacă L-am vâna și L-am ucide pe Dumnezeu, ca pe „șoimul cel căutat”, sau chiar dacă ar rămâne un singur om pe pământ, prin simplul fapt că ar șopti „tu”- mai întâi temător, „u” fiind ca un „o”, ca un cerc, apoi limpede, clar, tot mai tare, până la capătul drumului, el nu va fi niciodată singur! Va fi un Sisif ce are silaba „tu” ca pe o povară, purtând-o până la capătul lumii, în așteptarea Celuilalt!

Colier textil 1

**Cristian George
BREBENEL**

Cum de suntem motivați să studiem filosofia?

*„Eu m-am dezvățat de mult timp să sufăr, în perioadele de depresiune, și să mă îngrozesc din cauza epocilor de stupiditate: știu că o stupiditate trecătoare este tocmai condiția prealabilă a unei viitoare iluminări”
Hermann Keyserling*

*„De fiecare dată când mă întorc la visul meu, de fiecare dată când simt un recul și mă instalez în modul meu de a gândi și simți anii trecuți, îmi vine ideea aceasta: sunt oare nebun?”
Miguel de Unamuno*

Referitor al acest eseu, trebuie să fac o precizare din capul locului: aceea că, în ciuda unor fapte, mai mult mai puțin aparente, mai mult sau mai puțin de profunzime, sunt mai degrabă optimist decât pesimist în ceea ce privește posibilitățile filosofiei și, de ce, nu viitorul ei. Discursul său, al eseului, din nefericire prea general și prea schematic pentru o astfel de temă, mi-a fost sugerat de o anumită stare, cu pronunțat iz sceptic, sesizată astăzi în exprimarea celor care sunt percepuți într-un fel sau altul ca aflați în arealul filosofiei sau angajați pe traseul care duce spre aceasta. Dar o astfel de temă nu poate să găsească doar argumente plauzibile și pe deasupra și obiective și de aceea, la un moment dat, s-ar putea ca expozeul prezentat să nu pară suficient motivat sau, și mai rău, să pară a bate nejustificat, după o vorbă românească, apa în piuă. Oricum, întrebarea de la care el pleacă, fie că este lovită de prețiozitate sau nu, este de expresie existențială: Există vreun temei solid pentru a opta în favoarea filosofiei sau această alegere are o conotație subiectivă imposibil de argumentat sau, mai grav, fals argumentată? Ce ne poate oferi filosofia, al cărui statut este, după atâta timp, încă controversat, pentru a ne justifica angajamentul existențial în preajma ei? De la început trebuie să menționăm că pentru o astfel de analiză eu, cel care aștern aceste rânduri, am la dispoziție atât motivații subiective, poate cele mai multe, cât și, cred și sper, motivații obiective. Dintre motivațiile subiective aș fi tentat să aduc exemplul faptului că filosofia ne apare într-o lumină deosebită, ca o regiună a disciplinelor, că dă celui ce se ocupă de ea un fel de aură de înțelept sau chiar că ne poate da, în cazurile cele mai bune, sens vieții. Dintre cele obiective aș propune-o pe cea mai veridică; unii din noi simțim nevoia, nu totdeauna justificabilă, de a ști, cu orice risc și sacrificiu, ce este „ceea ce este”, existența în ansamblu, adică realitatea luată de cele mai multe ori ca un Tot. De asemenea dorim să aflăm ce eforturi s-au depus în acest sens, de către cine, și până unde s-a

putut ajunge spre o înțelegere cât mai obiectivă a realității. Dar motivațiile sunt mult mai multe decât cele prezentate aici. Filosofia îmi poate da sentimentul că mă ajută la precizarea anumitor concepte precum timpul, spațiul, mișcarea, unitatea și pluralitatea, Dumnezeu, gândirea, etc, dincolo de ceea ce eu înțeleg prin ele în virtutea simțului comun sau a unor idei preconcepute ce vin dintr-o oarecare tradiție sau preștiință. Și nu este de neglijat nici punctul de vedere al unora de a face din filosofie o meserie, mai nobil spus o profesie, un mod de a-și câștiga existența, atâta timp cât încă se mai poate trăi decent din așa ceva. Iar acest fapt este departe de a fi blamabil așa cum Schopenhauer ne lasă să credem, iritat evident de lipsa succesului la catedră.

Ne exprimăm în general speranța că cei care optează pentru filosofie nu o fac seduși doar de mitul ei oarecum stabil încă de regină a disciplinelor sau de posibilitatea profesării unei meserii mai libere și mai flexibile, sub aspectul rigorii, decât cele generate de alte discipline mult mai practice. Că, dincolo de multele întrebări și de puținele răspunsuri pe care ei le găsesc în corpul acestei discipline, vor găsi puterea să caute alte întrebări și, ceea ce-i deosebit de important, noi și noi răspunsuri. Deși s-a crezut o puternică justificare faptului că filosofia este împărăția necontestată și predilectă a dilemelor și întrebărilor, într-un fel, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, trebuie să găsim modalități constructive de a soluționa măcar o parte din aceste întrebări care se tot adună pentru a nu avea, mai devreme sau mai târziu, sentimentul că cei ce operează pe acest teritoriu excesiv de instabil și de subiectiv sunt niște masochiști cărora le place să se chinuie cu probleme fără soluții la nesfârșit și, pe deasupra, mai pretind și stima societății, ba chiar și bani de la aceasta. Poate că unii dintre cei ce astăzi pleacă pe acest drum, atrași de chiar magia metodelor sale dileme și paradoxuri, își închipuie, pe bună dreptate, că filosofia e încă într-o perioadă de debut, chiar dacă

această perioadă este de cca. două milenii și jumătate, o perioadă de acumulari și de tatonări și că, într-un viitor puțin previzibil, se vor putea găsi mai multe răspunsuri pertinente decât întrebări, așa cum s-a petrecut în acest răstimp. Pe de altă parte statutul de primadonă al filosofiei, mai ales a așa-zisei „filosofia perenis”, a început să se clatine serios de mai bine de un secol, înainte chiar de explozia pozitivismului, iar rangul cu care a fost investită încă din antichitate este pe cale de a fi pierdut, filosofia părând multora ca un drum ce merge spre o inevitabilă fundătură și deci vrednic de a fi abandonat. Din fericire pentru filosofie, nu prea există alternativă, iar locul ei, bun, rău, nu poate fi luat de altă disciplină mai riguroasă și nici nu poate rămâne vacant. Astfel, cel puțin pentru o categorie de oameni, o categorie cu adevărat problematică, filosofia apare mai degrabă ca o necesitate stringentă a spiritului uman, o necesitate aproape paralelă și de acelaș sens religiei. Totuși, niciodată ca în secolul nostru, metafizica, partea cea mai pur filosofică a acestei discipline, vârful ei de lance am putea spune, n-a fost mai virulent atacată chiar din corpul filosofiei contemporane. Metafizica a suferit o demolare aproape constantă fără a putea fi pe deplin anihilată. Școli multe și influente precum renumitul Cerc de la Viena, personalități marcante ale filosofiei și logicii contemporane precum Russell, Ryle, Carnap, Wittgenstein, Popper, iar mai încoace Kripke, n-au încetat s-o ignore, s-o discrediteze, ba chiar s-o ridiculizeze. Ca o alternativă, o contrapondere la ea, au fost aduse în prim plan noi tipuri de logici, precum logica modală, și noi tipuri de filosofii, cele mai multe pe tărâmul limbajului, pentru a putea argumenta că problemele metafizicii sunt în realitate false probleme ce țin doar de structura limbajului. Deși, în acest secol, a avut extrem de puțini apărători, metafizica se încăpățânează să reziste. Catedrele de metafizică reapărute după 1990 la majoritatea universităților din spațiul fost comunist, acolo unde în mod normal metafizica ar fi fost de așteptat să fie total anacronică și deci extirpată, ne îndreptățesc, măcar în parte, la repunerea în discuție a acestei importante discipline filosofice, fala de altădată a filosofiei. Revenind la ceea ce încă pare a fi filosofia, disciplină a disciplinelor, ar fi bine să ne întrebăm ce ia dat acestui statut un atât de lung timp de existență și cum de a fost posibil ca el să se erodeze relativ rapid în confruntarea cu alte discipline în aparență mai constructive și mai

practice. Cred că unul din posibilele răspunsuri la întrebarea referitoare la îndelungatul ei timp de domnie ar fi credința că filosofia, și numai filosofia, are capacitatea de a formula și a răspunde cât mai obiectiv la întrebările cele mai paradoxale ale existenței, la acele întrebări incitante care transgresează simțul comun intrând într-un domeniu antinomic, contradictoriu de cele mai multe ori. Alt aspect care ia susținut statutul primordial despre care discutăm ar fi credința că filosofia poate avea o capacitate specială, o capacitate de sinteză a disciplinelor particulare în vederea construirii unei imagini generale, coerente a realității. Ea ar fi singura care poate propune și verifica, pe baza acestor date oferite de multe alte discipline, modele viabile ale realității, apropiindu-se astfel cu pași mărunți de un fel de Adevăr Absolut. Filosoful pare a fi cel care, deși nu cunoaște în detaliu celelalte discipline, are strania capacitate de a înțelege ce-i esențial din acestea și de a opera cu ele sinteze în corpul filosofiei după regulile acesteia care nu tot timpul se confundă cu cele ale logicii. Într-un fel, vulgarizând, din acest punct de vedere, filosoful se aseamănă politicianului. Deși politicianul nu știe prea multe despre economie, industrie, învățământ, sănătate, armată, etc, el pare a fi cel investit cu rolul de dirijor al acestora părând a fi și cel care, deși nu știe nimic, le știe pe toate. Revenind la problema declinului filosofiei, și la întrebarea cum de a fost cu puțință așa ceva după milenii de dominație intelectuală, putem afirma că una din cauze ar fi aceea că, dealungul istoriei sale antice, medievale și chiar moderne, o parte însemnată de discipline, astăzi de sine stătătoare, au făcut mult timp parte din corpul filosofic. Emanciparea acestor discipline, tendința lor de autonomie și chiar obținerea acesteia, a fost una din cauzele pierderii statutului milenar al filosofiei. Ea s-a văzut destul de brusc sărăcită de multe științe atât din sectorul celor fixe, riguroase, precum matematica, fizica sau astronomia, cât și din sectorul celor mai subiective, umaniste, precum psihologia. Altele ca estetica și antropologia, deși au rămas oarecum în cadrul filosofiei au ample tendințe de autonomie. Rămasă mult mai săracă, filosofia s-a văzut virulent atacată chiar de ficele și fostele ei aliate. Astfel, deși pare de nedorit, noi ne aflăm într-un moment de răscruce al cursului filosofiei, al evoluției acesteia, dacă putem vorbi de o evoluție, un adevărat moment de criză care, în colaborare cu alte elemente ale spiritualității și comportamentului uman,

nu e mult eronat dacă îl numim de criză existențială. Apare astfel o mare întrebare: Este filosofia o miză de a ieși din această criză, o miză cel puțin de acelaș rang cu religia, spre exemplu, atât de amplu readusă în discuție la acest sfârșit de mileniu? Mie personal îmi place să cred că, în ciuda paloarei și oboselei sale momentane, filosofia este una din aceste mize și că scheletul ei construit cu migală timp de peste două milenii este unul puternic capabil să preia tensiunile existențiale ale condiției umane în viitor. Altfel nici unul din noi nu am putea fi motivați să mai stăm lângă un cadavru aproape intrat în putrefacție, unii din noi acceptând acest statut prin mari privațiuni. Este adevărat că virtuțile filosofiei nu se mai lasă atât de ușor văzute precum altădată. Nu trebuie să uităm totuși că-i de notorietate că filosofia este cea care gastează marile revoluții, fie ele tehnologice sau sociale, că ideile filosofice trec ca un fir roșu prin toate marile acte ale istoriei umane chiar dacă mai puțin vizibile la prima vedere. Dar înainte de a încerca să le depistăm și să le observăm rostul ar fi nevoie de câteva cuvinte referitoare la modul în care s-a făcut și încă se face filosofie. Ce înseamnă, concret, a face filosofie?

Pentru a avansa în această analiză va trebui să pătrundem, fie și extrem de superficial, în corpul acestei discipline, prea ades asimilată când unei științe când unei arte, și să facem referiri succinte la modalitatea în care se construiește filosofia și la cea în care se relevă sau, mai bine zis, se consumă. Fiindcă indiscutabil

Colier textil 2

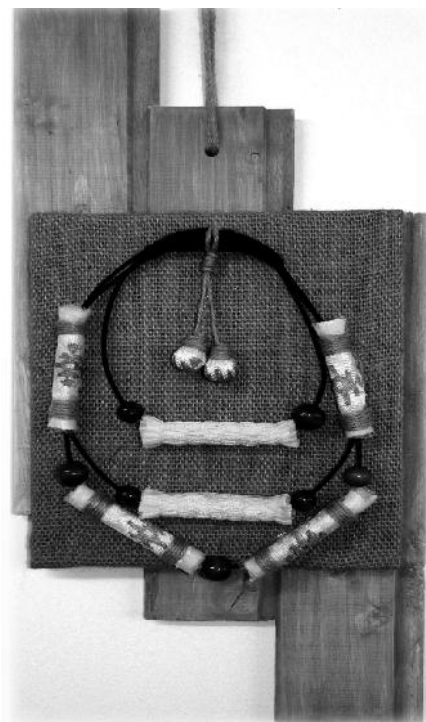
Colier textil 3

ea este un produs al spiritului uman destinat unui anumit tip de consum. Acest corp, când febril, când inert, al filosofiei se construiește de către cei denumiți, în virtutea actelor lor, filosofi sau, mai modest, gânditori și se consumă, în primul rând de către și între aceștia, iar în al doilea rând de către o masă de cititori în mare măsură anonimă, iubitorii de filosofie. Având în vedere că filosofia, s-ar traduce în mod aproximativ ca iubire de înțelepciune, avem de a face cu un ușor joc de cuvinte: cei care consumă filosofia ar fi iubitorii de iubire de înțelepciune și implicit de iubitori de înțelepciune. Socrate spunea că Sofia, adică înțelepciunea, este apanajul Zeului. Iubitorilor de înțelepciune, filosofilor, le rămân încercările de a se apropia, într-un fel sau altul, cât mai mult de Sofia. Cu timpul înțelepciunea aceea antică, în contextul filosofiei, a devenit cunoaștere a ceva greu de cunoscut, mai precis a lumii exterioare cât și a lumii interioare, a gândului. De multe ori ea a fost exprimată prin sintagma gândului care gândește și se gândește. E de bun simț să presupunem că grupul celor care construiesc conceptele, teoriile și sistemele filosofice este, precum în orice alt domeniu, mult mai redus decât al celor ce sunt mânați de o curiozitate excesivă și le consumă, le asimilează. Într-un anumit mod, în sens extrem de larg, orice comportament uman vizavi de decodarea naturii și de punerea în acord cu ea, se poate cataloga ca un anumit fel de a filosofa, ca o anumită filosofie.

Astfel nu ne sunt străine sintagme de genul filosofia omului de la munte sau chiar filosofia țăranului român. Fiecare stare existențială este într-un fel predispusă și îndreptățită să se reclame la un anumit mod de filosofare mai ales că, într-un fel, conotațiile acesteia, adică ale filosofiei, așa cum știm țin etimologic de la origini de înțelepciune. Dar toate aceste moduri vagi și generale de a pune etichetă filosofică pe diverse caracteristici existențiale sunt mai mult sau mai puțin departe de corpul propriu-zis al filosofiei. Ele par și sunt niște palide licențe bune de manipulat, cu precădere, într-un mod eseistic. În realitate corpul filosofiei propriu-zis, cu toate amplele sale ramificații ce reclamă de multe ori o arhitectură bizară, are un nucleu dur, general recunoscut; o anumită ținută logică, o oarecare rigoare, precum și forme de organizare: institute, universități, academi, catedre specializate, manuale și cursuri, conferințe și congrese relativ unitare la nivel mondial, deci străbătute de o oarecare universalitate. S-ar putea face afirmația că există chiar un fel de ecumenism filosofic. Într-un anumit fel, sub aspect valoric și nu numai, filosofia se aseamănă cu religia. Ea are o bază mereu îmbogățită și o tradiție de care chiar dacă ar vrea nu se poate rupe. În acest sens butada lui Whitehead că toată filosofia Europeană este mai degrabă nota sau, mai bine zis, notele de subsol a filosofiei lui Platon este edificatoare. Ba chiar putem spune că anumite concepte au ținut a se osifica, unele chiar prematur, și a prinde diverse cruste apropiate, vag ce-i drept, de dogmă deși dogmă cred că este termenul cel mai antifilosofic cu putință. O parte din criza filosofiei contemporane survine și din repunerea în discuție a acestor concepte prematur închise în sipetul metafizicii. Deși aproape tot timpul își repune conceptele în discuție, cu fiecare nouă viziune asupra lumii, filosofia nu poate renunța la drumul parcurs până în acel moment. Câteodată filosofia se aseamănă cu religia nu numai în modul cum manipulează tradiția, în mijloacele sale ci și în scopuri. Nu putem uita cum Plotin atingea extazul prin intermediul filosofiei iar pitagoreicii, stoicii și neoplatonicienii nu erau departe de un mod religios de existență. Deși, prin însăși statutul său, fiecare viziune nouă, fiecare teorie sau sistem filosofic nou tinde a-l demola, cu oarecare satisfacție, pe cel vechi, ea nu se poate desprinde de un anumit consens al discursului filosofic absolut necesar pentru a fi purtată discuția și a fi înțeleasă, transformând elegant această demolare în critică. Construcția poate

fi năruită dar reconstruită cu aceleași cărămizi și blocuri de piatră. De aceea modul de filosofare în sine nu se poate preda niciodată el fiind liantul proaspăt al gândirii prin care se leagă cărămizile, respectiv conceptele și ideile filosofice. Cei care consumă filosofia au mereu în față o lume modulară în care construcțiile filosofice mai mari sau mai mici sunt ridicate din același material care în ultimă instanță este gândul uman în diverse ipostaze. Și totuși asimilarea optimă a filosofiei presupune, o știință, un cod, de multe ori o inițiere, poate chiar o artă destul de greu accesibilă și care pe lângă acestea mai presupune și un anumit organ. Referirea la modul în care se consumă filosofia este pertinentă deoarece această disciplină riscă să se închidă și să devină extrem de autarhică. Oricum, în nucleul său dur, caracterul ei elitist nu a fost pus niciodată la îndoială până mai de curând. Dar abordând discuția într-o ordine firească vom încerca o succintă analiză a celor ce creează filosofie, al celor ce creează și regenerează organismul acestui corp.

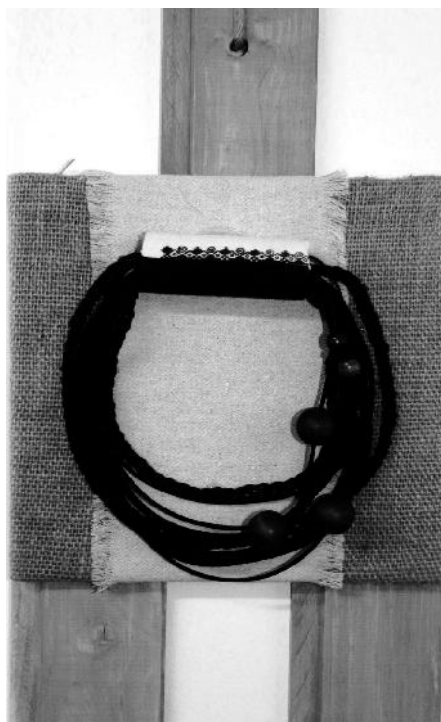
Este evident, poate mai mult decât în alte domenii, că baza inepuizabilă a demersului filosofic o constituie raportul întrebare – răspuns, sau și mai bine zis întrebări – răspunsuri. Este de notorietate că astăzi filosofia conține mult mai multe întrebări decât răspunsuri. Ba chiar s-a obișnuit cu acest statut de tezurizator al întrebărilor dificile încât i se pare firesc să le dețină nu să mai și răspundă la ele. Dorința de a răspunde la ele capătă uneori forma unei măști teatrale

Colier textil 4

a cărei expresie este fixată artificial odată pentru totdeauna. Cursa cu acumularea unor astfel de întrebări continuă iar răspunsurile par a fi din ce în ce mai rare și frustrante. Nu am apelat decât foarte rar la clasificări și catalogări dar, în acest eseu, pentru a ajunge acolo unde mi-am propus, aş reveni la creatorii de filosofie catalogându-i, la modul liber se înțelege, în două mari categorii care au un impact deosebit la consumatori de filosofie găsindu-și fiecare emulii proprii. O primă grupă ar fi filosofi critici, iar o alta filosofi constructivi. De altfel după cum bine se vede în realitate avem de a face cu doar două categorii dar de nuanțe ușor diferite. Dacă ar fi să facem o analogie cu sistemul juridic criticii ar fi procurorii, acuzarea, iar constructivii ar fi avocații sau apărarea.

Deși multe fapte par a o contrazice, baza constantă a exprimării filosofice rămâne ideea fixată pentru „eternitate” în scris. Scrisul este modul cel mai legitim de a exprima filosofia și, mai mult, de a o supune unei dezbateri ce traversează epocile. De aceea modalitatea stilistică și de conținut în care sunt abordate și dezvoltate ideile filosofice în ampla lor conexiune este foarte importantă și aduce foarte multă claritate eliminând pe cât posibil zonele obscure de care, din nefericire, nu scapă nici cei mai mari filosofi. Felul în care comunică este esențial în filosofie poate mai mult decât în alte discipline. Și acest fapt datorită multiplelor nuanțări de care se dă dovadă în precizarea subiectivă a conceptelor și

Colier textil 5

a discursului argumentativ. Dar este indiscutabil că filosofia se poate crea și expune și în afara cuvântului scris deși acest mod a fost în general abandonat astăzi. Există filosofi de anvergură care nu scriu sau scriu foarte puțin precum Socrate sau, în spațiul românesc, Nae Ionescu. Modalitatea transmiterii orale a filosofiei a fost apanajul unor sisteme de tendință inițiativă precum pitagorismul. Efectul acestor școli nu a fost deloc neglijabil. Totuși, așa cum spuneam, tezaurul filosofic se găsește cu precădere în cuvântul scris care într-un anume fel s-a impus încă din antichitate. De aceea nu este lipsită de importanță o referire succintă asupra modului general în care se scrie și se dezbate filosofia.

Atitudinea filosofilor îmbracă de obicei două moduri de exprimare între care, cei drept, nu se pot trage granițe extrem de fixe ele având o zonă în care par a se împleti. Astfel, potrivit unei înclinații firești generate de personalitatea filosofului, ar exista un mod critic ale cărui baze s-ar dezvolta mai mult pe întrebări și extrem de puține răspunsuri, cu alte cuvinte o perspectivă mai degrabă sceptică asupra cunoașterii realității sau a cunoașterii în general, și un mod constructiv ale cărui baze s-ar dezvolta pe mai puține întrebări precum și pe tendința de a da mai multe răspunsuri, de a încerca oferta unor soluții. Aici, în ultimul mod, este vorba de acei filosofi creatori de teorii, de sisteme, care au simțit nevoia de a oferi un răspuns, nu totdeauna foarte evident și strict logic, la mirajul realității, la justificarea acesteia. În rândul modului critic s-au reliefat mai multe tipuri de cărări, de la cele pe care pășesc adevărații „mistici” ai unei critici furibunde fără evidența unor sisteme judicioase, precum Cioran și chiar, într-o oarecare măsură Nietzsche, până la corifeii unei adevărate arhitecturi a criticii, o critică senină, constructivă, de sistem, precum Kant. Ambele atitudini sunt justificate. Totuși dacă mi se va admite un modest punct de vedere, evident extrem de subiectiv, voi afirma că a critica, a demola fără a pune ceva în loc nu este cel mai optim mod de a privi și înțelege filosofia. De aceea în felul meu de a înțelege lucrurile consider că mari filosofi sunt cei care se trudesă în special să construiască, să găsească soluții, poate nu așa de ample, de gigantice ca cele date de sistemele lui Hegel bunăoară, în care există riscul de a te pierde, dar oricum soluții capabile de a concepe și propune modele care să funcționeze logic și să se apropie cât mai mult de un mod rezonabil de a fi al lumii, al realității. De aceea pentru mine nu

Colier textil 6

s-a produs aceea moarte a filosofiei de sistem, deces de care se face atâta caz trântind filosofia în arena doar a unei exprimări eseistice cu foarte multe riscuri de a deveni evanescentă. Sau dacă s-a produs această moarte cu atât mai rău pentru filosofie.

Aș dori să ofer o imagine a acestui fel al meu de a privi mai optimis lucrurile, imagine pe care eu o numesc modelul cutii negre. Printr-o ciudată analogie mi-aș închipui realitatea asemenea unei cutii negre pe trupul căreia avem poziționate intrările și ieșirile dar în interiorul căreia nu vom putea arunca niciodată privirea. Pare rezonabil să ne apucăm de treabă și să oferim cât mai multe modele a ceea ce se întâmplă înăuntru până când intrările și ieșirile din ele se vor suprapune perfect, sau măcar cât mai aproape, peste intrările și ieșirile acestei cutii negre numită realitate. Iar dacă, optimist gândind, vreodată vom găsi mai multe variante care să ne justifice exact aceste intrări și ieșiri, fără a putea discerne care dintre ele este soluția „reală” decât eventual apelând la principii, la rândul lor nu prea argumentate, precum Briciul lui Occam, cu atât mai bine. Ar însemna că spiritul uman este atât de bogat încât întrece însăși „unicitatea” realității justificându-se pe sine însuși într-un mod demurgic. Poate că în această cutie neagră se află închis chiar spiritul nostru, chiar ființa noastră, iar modul nostru de a „privi” ar trebui doar adecvat acestui tip atât de particular de „privit”, caz în care mistici ar fi cei mai bineveniți meseni la ospățul filosofiei.

Ion MARCEA
nepotul scriitorului

Pompiliu Marcea 90 de ani de la naștere

Pompiliu Marcea s-a născut la data de 20 octombrie 1928, în satul Ștefănești, județul Gorj, pe malul stâng al Gilortului, în apropiere de orașul Tg-Cărbunești. Părinții săi, Maria și Ion Marcea, se căsătoresc în toamna anului 1925, la data de 28 noiembrie.

Mama, născută la 20 februarie 1903, provine din satul Colibași, com. Scoarța, localitate așezată pe malul drept al Blahniței, dintr-o familie formată din patru copii, trei fete și un băiat, ai cărei părinți erau Ecaterina și Grigore Andronie, țărani moșneni.

La rândul său, tatăl, născut la 4 iulie 1904, provine dintr-o familie tot cu patru copii, doi băieți și două fete, din părinți Elisaveta Marcea, bunica scriitorului care, s-a născut tot în satul Colibași, iar, prin căsătoria cu Ion Marcea, se stabilește în satul Ștefănești, județul Gorj.

Fratele cel mare al tatălui scriitorului a murit pe câmpul de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial, iar sora cea mică, Ioana, se căsătorește tot în satul natal Colibași.

La data de 20 mai 1931, se naște și cel de-al doilea copil al familiei, Grigore, fratele scriitorului. În toamna aceluiași an, părinții se stabilesc definitiv în satul Colibași, com. Scoarța, județul Gorj, la sora bunicii dinspre tată, Profira Bobină, născută la 18 mai 1887, al cărei soț a murit pe câmpul de luptă în Primul Război Mondial, mamă a unei fete care a decedat în anul 1930, la o vârstă fragedă.

În anul 1933, la data de 5 august, se naște și cel de-al treilea copil al familiei Marcea, Polina, sora scriitorului.

Din fragedă pruncie, se vedea că Pompiliu Marcea are o minte ageră, deoarece la vârsta de 5 ani citea fluent ziarele vremii și cărțile care îi cădeau în mână. Părinții, frații și nepoții criticului și istoricului Pompiliu Marcea au locuit și locuiesc în prezent într-o zonă a Gorjului unde trăiau unele dintre rudele marilor personalități ale poporului român: Tudor Vladimirescu, Ghe. Magheru, Ion Popescu-Voitești, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, George Uscătescu, Maria Lătărețu și alții.

În toamna anului 1935, copilul Pompiliu Marcea, pășește pentru prima dată pe ușa școlii, urmând să realizeze o impresionantă carieră de profesor. Școala primară de 7 ani o face în satul natal Colibași, unde a avut parte de dascăli minunați, familia Maria și Victor Ciudin.

Încă din clasele primare s-a dovedit a fi foarte inteligent, învățătorii săi descoperindu-i de pe atunci certe calități viitoare de dascăl, insuflându-i tainele apostolatului. Colegii săi

povesteau cum învățătorii încă din clasa a V-a îl puneau la catedră, să le explice la tablă lecția următoare. Era o mare bucurie să vadă un coleg de-al lor cum sub privirea atentă a dascălului le preda lecțiile.

Există în arhiva familiei caietul său de elev din clasa a IV-a, cu o caligrafie impecabilă și care conține analize neobișnuit de profunde pentru acea vârstă, asupra volumelor „Din lumea celor care nu cuvântă” de Emil Gârleanu, „La Medeleni” de I. Teodoreanu „Pădurea Spânzuraților” și „Răscoala” de L. Rebreanu. Pe tot parcursul celor 7 ani de școală primară Pompiliu Marcea a fost premiant.

După absolvirea școlii primare, dascălii săi propun părinților ca fiul lor să meargă mai departe și să dea examen la Școala Normală din Tg-Jiu pentru a deveni învățător. Părinții, auzind aceste lucruri, au refuzat categoric spunând că deja mai au încă doi copii la școală, pe Grigore și pe Polina și nu pot să-l susțină financiar și material, mai ales în condițiile în care tatăl său era plecat pe front în cel de-al Doilea Război Mondial, iar acasă era doar mama sa și bunica Profira. Singura sursă de venit a familiei era pensia de văduvă de război a bunicii la care se adăugau, atunci când era posibil, veniturile obținute și din vânzarea animalelor.

Văzând această situație, dascălii săi propun familiei să îi ajute ei financiar, numai să lase copilul la liceu pentru că este un copil foarte bun și ar putea deveni un dascăl de valoare. Le-a dat o perioadă de timp, de gândire, iar cele două, mama și bunica, au hotărât să vândă niște animale din curte și o curea de pământ pentru a-l putea ține la școală. Așa dascălii au reușit să îi determine pe părinți să-l lase să dea examen mai departe.

În vara anului 1942, la examenul ce

Școala Primară de 7 ani, satul Colibași, comuna Scoarța, județul Gorj

l-a susținut la Școala Normală din Tg-Jiu, Pompiliu Marcea a fost însoțit de învățătorul său Victor Ciudin.

Iată ce spune profesorul Dumitru Săvulescu într-un articol intitulat „Domn cu multă carte”, „Când, în vara lui 1942, intram, copleșiți de emoții, pe poarta mare a Școlii Normale „Spiru Haret” din Târgu-Jiu, la concursul de admitere, pentru a deveni învățători, printre zecile de căruțe trase de cai sau de boi, privitorul observă mai ales chipuri de copii veniți din lumea satului, cei mai mulți în straietele cu care mergeau la sărbători. Era printre aceștia și Pompiliu Marcea, adus de învățătorul lui din Colibași, Gorj”.

La concursul de admitere se prezentaseră copii și din celelalte județe ale Olteniei. Rezultatul examenului avea să confirme evaluarea dascălului: Pompiliu Marcea era primul pe listă. Atunci bucuria învățătorului Ciudin a fost și mai mare și bineînțeles și a familiei, că a reușit să-i convingă pe părinți să-l lase la școală și că el nu s-a înșelat privind capacitatea intelectuală a elevului său. Din toamna lui 1942, până în vara anului 1950, pe Pompiliu Marcea îl găsim, timp de 8 ani, ca elev normalist, la școala din Tg-Jiu.

Perioadă foarte grea, războiul, a adus foamete și sărăcie, lucruri ce se răsfărâgeau și asupra școlilor.

Pompiliu Marcea, pe perioada celor 8 ani de studiu, a stat în internatul liceului, unde an de an, părinții săi veneau toamna, cu carul cu produse alimentare pe care le predau la cantina liceului precum și cu lemne pentru iarnă. Le-a fost foarte greu deoarece ei erau țărani simpli și veniturile pe care le aveau, fiind insuficiente, erau nevoiți astfel să se împrumute frecvent pentru a-l ajuta pe copil să termine școala.

Efortul însă a meritat. Pe tot parcursul celor 8 ani de școală normală, Pompiliu Marcea a fost un elev eminent al școlii, iar vacanțele și le petrecea acasă, la Colibași, unde împreună cu colegii săi, consăteni, mergeau la scăldat la Blahnița și la Gilort. Era foarte îndemânatic la prins pește, fiind și un bun înotător și îi plăcea foarte mult să meargă la cosit de fân.

Într-o însemnare de a sa spune: „Anul 1945 a fost unul dintre cei mai răi din sec.XX. I – Prin războiu. II – Prin molimele de la păsări. Din 25 păsări = 4. Vreo 60-70 pui mici morți. III - Din cauza unei secete extraordinare, precum și a unor vânturi puternice, recolta a fost extrem de rea. Grâu nici un paiu, deoarece din cauza ploilor nu pusesem din toamnă. Porumbi nici cât să coacem

sau să fierbem de câteva ori. Peste toate locurile n-am făcut nici un car de coceni. Fân iarăși n-a ieșit nici 2 căruțe. Fructe, afară de struguri nu. În seara zilelor de 17 și 18 August 1945, am păzit la vie până foarte târziu. Cu focuri mari, cu bice de cânepă, cu țigări de mătase de porumb, cântece, chiote, băieți și fete, etc. Ah! Ce fericire! Astăzi 19 August 1945, Pompiliu I. Marcea Elev normalist cls. IV-a Școala Normală de băieți „Spiru Haret” Târgu – Jiu. Într-o altă însemnare spune „Pe ziua de 25-VI-46 am terminat cu succes examenul de admitere în clasa a V-a (capacitatea) iar pe ziua de 26 am venit acasă la țară, unde ai mei terminaseră cu copăitul. Pe ziua de 1-VII-a, am început la cosit în Câmpu-Mare, unde

*Profesorul universitar
Pompiliu Marcea*

mai ales pe cureaua de la vale, era fân foarte bun. Am făcut în general 10 care bune de fân. Pe ziua de 15-VII-1946, am început la căratul grâului. Am făcut în acest an vreo 65 cărstați între care vreo 9 de secară. Cam de la 20 iunie și până la 20 iulie, a fost o perioadă de secetă mare. În seara zilei de 11-VIII-1946, am fost la serbare în Bobu, unde am stat la bal, până la ora 2 noaptea. Am dansat și am petrecut minunat. Pompiliu I. Marcea cls - V-Școala Normală”.

Într-un articol intitulat „Din amintirile unui normalist” profesorul Nicolae Dragotă spune: „În aprilie 1949 au apărut primele detașamente de pionieri, din care făceau parte elevii până la 14 ani, iar cei ce depășeau această vârstă erau încadrați în Uniunea Asociațiilor Elevilor din România (UAER), care avea organizații la nivelul fiecărei clase și la nivelul școlii.

Primul președinte al acestei organizații la nivelul școlii, era Pompiliu Marcea, care se afirmase ca un elev eminent venit din Ștefăneștii Gorjului, care era mereu premiant, evidențiindu-se, astfel, prin rezultatele sale la învățătură. Era un tânăr simpatic, al cărui chip luminos emana seriozitate, noblețe sufletească, dragoste și dăruire, multă înțelegere față de colegi și elevii mai mici, căroră, de multe ori, le acorda un sprijin substanțial în pregătirea lecțiilor și rezolvarea unor probleme personale. Prodigioasa lui inteligență și dragostea pasională față de limba și literatura română i-au călăuzit pașii spre Facultatea de Filologie a Universității din București, pe care a absolvit-o, cu rezultate remarcabile, fiind șef de promoție pe parcursul tuturor anilor de studiu. Ca urmare este remarcat de iluștrii săi profesori, care-l rețin să predea în cadrul Universității, parcurgând toate treptele carierei universitare până la gradul de profesor universitar, carieră derulată cu strălucire până la sfârșitul prea timpuriu al vieții sale, atât de rodnică pentru istoria și critica literară. A fost și va rămâne, așadar, un valoros critic și istoric literar, ale cărui studii și cărți dedicate clasicii literaturii române, constituie un adevărat reper și un izvor de cultură și inspirație, pentru toți cei ce-și orientează cariera spre acest domeniu. A sfârșit în mod tragic, dubios, înecat în apa neprietenoasă a lacului Herăstrău, probabil pentru prestigioasa sa verticalitate morală și profesională, ce nu era potrivită acestor vremuri, care nu se potrivea cu talerele slugărniceii comuniste. Coleg de clasă cu Pompiliu Marcea, a fost și marele muzicolog Petre Brâncuși, care ilustrează, de asemenea, faima și prestigiul de necontestat al Școlii Normale din Tg-Jiu.”

Situația lui Pompiliu Marcea, la absolvirea Școlii Normale era următoarea: din 16 obiecte de studiu, Pompiliu Marcea a absolvit 10 cu media 10, 3 cu media 9,50, 2 cu media 8,00 și una cu media 7,50 respectiv, muzica.

Iată ce spune unul dintre profesorii de atunci, dirigintele clasei profesorul Victor Andrițoiu: „Mi-l amintesc bine fiindcă avea vocație literară. Era copil sfios, cu o privire blândă, cu o frunte mare și o minte ageră. În ochi i se citea inteligența. Înzestrat cu o serie de calități deosebite Pompiliu Marcea s-a remarcat de la început ca un elev eminent al Școlii Normale. Avea o sete nestăvilită de lectură și dorință de cunoaștere. Nu-i plăceau laudele și adulările. În acea perioadă lipsea din programa școlară Maiorescu, Goga,

Arghezi, Blaga, Bacovia și erau înlocuiți cu alții. În anul 1950, Pompiliu Marcea împlinea 22 de ani. Își dădea seama că prin radierea celor mai buni scriitori, în literatura română rămâne un gol imens. De multe ori rămâneam singuri și odată m-a întrebat de ce nu avem voie să folosim cuvântul „neam”, când Eminescu a spus: „Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...” Incolțea în sufletul lui Pompiliu Marcea atât de talentat un gând protestatar, o revoltă înăbușită. A fost un gând care l-a urmărit și ca student și mai ales ca profesor universitar”.

În vara anului 1950, Pompiliu Marcea merge la București ca să se înscrie la facultate. Puțini știu însă că Pompiliu Marcea a ales să dea examen la Medicină, dar, după ce a văzut cum se fac disecțiile pe cadavre, a renunțat și a mers să se înscrie la Facultatea de Limba și Literatura Română din cadrul Universității București. Cu un bagaj de cunoștințe solid, acesta s-a impus în fața candidaților veniți din întreaga țară. Pe parcursul celor 4 ani de studii, Pompiliu Marcea s-a afirmat, ca nimeni altul, fiind premiant pe tot parcursul facultății iar la sfârșit a absolvit-o, ca șef de promoție.

Pe toată această perioadă, evoluția sa a fost urmărită de profesorul universitar Tudor Vianu, care, din anul IV, îi propune să devină preparatorului său. Astfel, Pompiliu Marcea după terminarea facultății, în anul 1954, devine preparator în cadrul acesteia.

Imediat, după terminarea examenului de diploma, primește cea mai grea lovitură din viața sa, moartea tatalui său, Ion Marcea, care a survenit din cauza unei boli incurabile, la vârsta de doar 50 de ani.

Astfel, se vede nevoit a întreține familia rămasă în Gorj, mama, bunica și doi frați mai mici. Îmi spunea că, printr-o muncă titanică, susținută zi de zi, s-a pregătit continuu, întrucât purta povara de a fi copilul unor țărani, pe când colegii săi copii de altă condiție socială, nu acceptau, ca el, fiu de țărani, să ajungă la un astfel de nivel universitar și ulterior pe cele mai apreciate poziții ale culturii și literaturii române. Invidia colegilor de breaslă l-a durut foarte tare, dar l-a ambiționat pe măsură, să poată da replici aceluia care mai încercau să-i știrbească din prestigiu.

Îmi spunea că mulți îl urau nu numai ca scriitor, ci și pentru că vine din lumea țărănească. Totdeauna se mândrea cu originile sale de țaran și de gorjean.

Iată ce spune într-un volum: „Sunt fiu de țărani și, pe cât mi-a stat în putință, am evitat să mă dezrădăcinez,

„să devin ciocoi”, cum se mărturișește un personaj sadovenian. Am păstrat în cele mai ascunse fibre ale sufletului tot ceea ce satul din Gorj în care m-am născut și am crescut mi-a sădit, valorile lui morale. Cât am reușit să le aplic în viața practică, îmi vine greu să apreciez. Poate așa avea multe să-mi reproșez, căci împrejurările vieții m-au îndepărtat, mai degrabă, de matricea etnică. Am avut prilejul și, nici vorba, privilegiul de a petrece ani buni în mari orașe ale occidentului, am cunoscut o lume supercadinizată. Dar, în mijlocul acestei lumi, Patria îmi apărea în primul rând sub forma satului natal, unde, vorba lui Blaga, s-a născut veșnicia. Țăranul este principalul erou al istoriei noastre, el a apărat cu prețul sângelui brazda râvnită de năvălitorii veacului, el a creat tezaurul folclorului nostru, el a îmbogățit, cu înțelepciunea sa, expresivitatea limbii române și mai presus de orice, el ne-a dat și ne dă pâinea zilnică. Nu degeaba Eminescu, care a fost nu numai un poet nepereche, dar și un gânditor de aceeași talie, consideră că “țăranul a fost și rămâne elementul fundamental al vieții românești”.

La doi ani de la terminarea facultății, la 6 octombrie 1956, ia hotărârea să se căsătorească, în București, cu o domnișoară pe nume Zoe-Florentina Dumitrescu, de loc din localitatea Leotești, lângă orașul Balș, județul Olt, care avea părinți pe Dumitrescu Gheorghe, sanitarul comunei, și Aurelia, casnică. Aceasta îi rămâne soție până când el părăsește această lume. Îmi spunea că, acesta a fost unul din cele mai importante evenimente petrecute în viața sa, viață ce i s-a schimbat radical.

Soția mai avea o soră mai mica, care ulterior vine și ea în București.

În același an debutează în *Luceafărul* cu o recenzie, colaborând apoi și la *Gazeta literară*, *România literară*, *Scrisul bănățean*, *Viața Românească*, *Contemporanul*, *Săptămâna*, *Ramuri*, *Amfiteatrul*, *Flacăra*, *Cahiers roumains d'études litteraires*, precum și la unele publicații din străinătate, cum ar fi *Zeit und Kultur*, *Kurier der Bochum Universität*, *Les amis de Panait Istrati*, *Slovenske Pohlady*”.

Pompiliu Marcea știa mai multe limbi străine: engleza, germana, franceza, rusa etc. În activitatea sa literară a scris peste 2500 de articole, și a participat la numeroase emisiuni de radio și televiziune.

În scurta sa viață, a scris o serie de volume debutând cu monografia *Alexandru Sahia*, București, 1961, urmată de *Ioan Slavici*, București, 1965, prima monografie dedicată acestui

„mare clasic” al literaturii române (ed. II, revăzută și completată, 1968; ed. III, Timișoara, 1978; versiune franceză, 1967), și „Convorbiri literare și spiritul critic”, București, 1972; Național și universal, antologie cuprinzătoare pe tema specificului național în literatura română, București, 1975; cu un sumar ce acopera, în linii mari, întreaga istorie a dezbaterei ideii de „specific național” în cultura românească – de la Dacia literară la contribuții de ultimă oră -, antologia tematică Național și universal își demonstrează utilitatea și oportunitatea -, repunând în circulație și texte mai puțin accesibile la acea vreme, oferind de asemenea, în studiul introductiv, un scurt istoric al problemei în cultura românească; a dat două lucrări despre Mihail Sadoveanu, București, 1976; *Umanitatea sadoveniană de la A la Z*. Dicționar de personaje sadoveniene, primul, la noi, de acest fel, București, 1977; *Lecturi fidele*, București, 1979; *Mihail Sadoveanu 100 de ani de la naștere*, București, 1980 (versiuni în limba engleză, franceză și germană, 1980); *Varietăți literare*, Craiova, 1982; *Concordanțe și controverse*, București, 1983; *Atitudini critice*, București, 1985.

A îngrijit și prefătat ediții din I.I. Mironescu (1959), Al. Vlahuță (1959), Al. Sahia (1960, 1961, 1964, 1971), I. Slavici (1960, 1965, 1970, 1975, 1981, 1987), Gr. Alexandrescu (1961, 1967, 1974), M. Sadoveanu (1961, 1962, 1977, 1981), I. L. Caragiale (1962, 1965), T. Vianu (1971), C. Hogaș (1982, 1986). A primit Premiul „B.P. Hașdeu” al Academiei Române pe 1965, pentru monografia *Ioan Slavici*. Premiul Asociației Scriitorilor din București pe 1976, pentru volumul *Lumea operei lui Sadoveanu*. Referințe critice: I.D. Bălan, *Valori literare*, 1966; Al. Piru, *Varia*, II, 1973; F. Firan, *De la Macedonski la Arghezi*, 1975; Al. George, *La sfârșitul lecturii*, II, 1978; M. Ungheanu, *Lecturi și rocade*, 1978; C. Ciopraga, în *Convorbiri literare*, nr.4, 1978; Ș. Cioculescu, *Intinerar critic*, III, 1979; Gh. Frîncu, în *Revista de istorie și teorie literară*, nr.2, 1979; E. Manu, în *România literară*, nr.20, 1980; D.C. Mihăescu, în *Luceafărul*, nr.17, 1980; C. Ungheanu, în *Orizont*, nr.32, 1981; M. Ungheanu, în *Luceafărul*, nr.17, 1982; I.D. Bălan, în *Contemporanul*, nr.15, 1983; C. Stănescu, în *Știința*, nr.12676, 1983; M. Ungheanu, în *Luceafărul*, nr.19, 1983; V.F. Mihăescu, în *Luceafărul*, nr.36, 1984; M. Ungheanu, în *Luceafărul*, nr.13, 1985; Z. Sângerzan, *ibidem*; A. Silvestri, *ibidem*; R. Zaharia,

ibidem; H. Zalis, în România literară, nr.14, 1986; A. Silvestri, în Luceafărul, nr.31, 1986; I.D. Bălan, Repere critice, 1988.

În planul editării clasicilor, studiile lui Pompiliu Marcea despre Sahia, Slavici, Sadoveanu și alții, își găsesc complementul în numeroasele ediții școlare și de popularizare pe care istoricul literar le-a prefațat.

La începutul anilor 60, pe când era redactor la Editura pentru Literatură și mai apoi director la Editura pentru Literatură Universală (1964), Pompiliu Marcea și-a adus o contribuție însemnată la apariția unor volume aparținând lui Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga etc., autori interziși în acea perioadă, dar și la apariția unor volume ale unor scriitori în plină ascensiune literară, precum Marin Preda și Augustin Buzura.

Iată ce spune despre această perioadă C. Stănescu într-un articol ce se intitulează „Un aristocrat, un spirit „pandur””: „Pompiliu Marcea este dintre acei rari, puțini și buni căroră le datorăm cu adevărat ceea ce numim azi „rezistența prin cultură” supraviețuirea spirituală. Eroismul acestui eminent cărturar, având stofă de luptător, făcea paradoxal casă bună cu o imensă, autentică modestie, discreția decentă, stăpânire de sine, indicau în Pompiliu Marcea pe unul dintre acei rari aristocrați ai spiritului pe care conștiința valorii îi face să fie neelitiști, orgolioși, democrați și toleranți... Modelul său pare a fi până la un punct Tudor Vianu, cel pe care l-a numit „un aristocrat, un Nestor al culturii”, coexistând cu cealaltă jumătate „romantică” a modelului nostru cultural G. Călinescu, pe care tot el cu o intuiție profundă și o norocoasă expresie l-a botezat „un Achile al artelor”. Între acești mari poli ai culturii române se situează profesorul Pompiliu Marcea, însuși, de sub a cărui mască „apolinică” răzbate însă fondul unui nedomolit spirit „pandur”... Acest stil „pandur” al implicării sale în apărarea valorilor culturii naționale a culminat cu dramaticele episoade din jurul volumului IX din „Opere” de Mihai Eminescu, pe care șef rabinul Moses Rosen l-a „demarcat” ca antisemit cerând, în 1981, retragerea lui din circulație. Puțini intelectuali români au intervenit atunci, ca Pompiliu Marcea, contra acestei campanii de discreditare și demolare a poetului național, iar unii dintre cei puțini care, totuși s-au asociat, s-au retras repede, speriați de amploarea și implicațiile „cazului”. Spre gloria lui, criticul Pompiliu Marcea a rămas

singur și neclintit, în tranșarea acestei bătălii culturale. Tragică și prematura lui dispariție dobândește astfel aura unui sfârșit eroic într-o luptă pe care a dus-o până la capăt de unul singur și confirmând astfel, prin propriul destin, că pe câmpul bătăliilor intelectuale nu se revarsă doar valuri de cerneală, ci curge sânge adevărat. Ideile nu sunt chiar inofensive, ideile pot ucide, căci sunt idei cu care nu se glumește. Mi se pare că lui Pompiliu Marcea i se potrivesc aceste rânduri ale lui Marin Preda, alt mare scriitor în destinul operei căruia criticul și cărturarul s-a implicat ca puțini alții: Ideile sunt viața noastră! Ne facem despre noi înșine și despre lume o idee, sau un sistem de idei, și nu renunțăm la ele nici atunci când vedem că din pricina lor ni se destramă căminul, ne pierdem prietenii și uneori, în condiții excepționale, de convulsie socială, ne pierdem chiar libertatea și viața”. Aș pune aceste rânduri pe ușa biroului de lucru al tuturor marilor cărturari care știu să se jertfescă pentru o idee: Pompiliu Marcea este unul dintre aceștia”.

Alexandru Hanță într-un articol intitulat „Un profesor integru” spunea: „Înzestrat cu o solidă pregătire filologică (a absolvit ca șef de promoție și a obținut într-un mod remarcabil titlul de doctor), a parcurs toate treptele ierarhiei universitare :preparator, asis-

exemplului lor, încerca să contribuie la promovarea unor puncte de vedere noi, personale, în interpretarea moștenirii noastre clasice și a operelor literare contemporane... Conducând ani de zile seminarii de analiză de texte literare, meditănd îndelung asupra valorilor noastre reprezentative, știa că marile sinteze nu pot fi clădite decât pe temelia unei profunde și probe, investigații a amănuntelor... Ideea gratuității actului literar i se părea absurd, total inadecvată specificului literaturii române, o abatere de la mersul ei firesc și o abandonare a nobilelor îndemnuri mobilizatoare pe care le exprimă opera pașoptiștilor, a lui Alecsandri, Eminescu, Caragiale, Slavici, Macedonski, Pompiliu Eliade, Iorga, Arghezi, Sadoveanu, Zaharia Stancu ș.a., asupra căroră Pompiliu Marcea s-a aplecat cu pietate, dar și cu un remarcabil simț al selecției. Suferea enorm și reacționa violent în fața reproducerii trunchiate a textelor clasice, respingând tot ceea ce împietă asupra reconstituirii armonioase și reale a trecutului nostru cultural-artistice... Credea statornic în rolul social al scriitorului, în forța educativ-morală a literaturii, era atras de momentele „eroice” ale scrisului românesc (1848, Unirea și Independența, 1907, Lupta împotriva fascismului), admira opera lui Eminescu, Caragiale, T.Arghezi, Călinescu, Panait Istrati, Sado-

Pompiliu Marcea

tent, lector, conferențiar, profesor -, în toate aceste etape ale formării personalității sale impresionând prin marea sa capacitate de muncă, fermitatea convingerilor, echilibrul atitudinilor, spiritualismul iscoditor-analitic, respectul pentru marile reușite ale scrisului nostru. Avea o profundă admirație pentru T. Maiorescu, N.Iorga, G. Călinescu și Tudor Vianu și în lumina

veanu, Zaharia Sancu, Marin Preda și se entuziasma în fața creațiilor lui Marin Sorescu, D.R.Popescu, Eugen Barbu, Paul Anghel, Fănuș Neagu, Ion Băieșu, Nicolae Dragoș, G.Bălăiță, Dinu Săraru etc. Dintre confrăți prețuia pe Șerban Cioculescu, Al. Piru, Zoe Dumitrescu Bușulenga, E.Simion, Dan Grigorescu, M.Ungheanu, Valeriu Răpeanu, I.D.Bălan.

În ultima vreme era preocupat de întocmirea unor expuneri monografice despre N. Iorga și Șerban Cioculescu, după ce vreme de mai mulți ani, lucruse la un roman pe care și-l dorea cât mai curând tipărit. Cursurile sale se bucurau de o mare audiență din partea studenților fiind apreciate pentru sobrietatea expunerii, densitatea informației, calitatea caracterizărilor, diversitatea modalităților de prezentare, caracterul lor formativ. Toți care i-au fost studenți păstrează amintirea unui profesor integru, îndrăgostit de disciplina pe care o profesa, apropiat sufletește de studenții săi, sprijinindu-i în realizarea preocupărilor lor literare. A fost un om generos și un excepțional prieten. Un intelectual patriot, animat de un exemplar simț al datoriei și a căruia descendența țărănească, din vechii panduri ai Gorjului oltean, îi transmisese o atitudine ostilă față de nedreptate, de compromisuri”.

În anul 1962, îl găsim pe Pompiliu Marcea predând, ca lector de limba și literatura română, la cea mai prestigioasă universitate din Franța, Sorbona din Paris.

Pompiliu Marcea are cea mai mare bucurie a vieții sale, în vara anului 1964 când se naște unicul său copil, Corina-Mădălina.

În anul 1968, Pompiliu Marcea avea să susțină teza de doctorat cu o lucrare intitulată „Ioan Slavici”. Din comisia de doctorat a făcut parte și Constantin Ciopraga care spune: „Când Pompiliu Marcea și-a susținut teza la Facultatea de litere din București, am făcut parte din comisia de

doctorat. A fost un moment luminos de afirmare a personalității sale, concluziile fiind unanim elogioase. Și-a luat titlul de doctor într-un mod remarcabil. Despre profilul intelectual al lui Pompiliu Marcea, exegetul literar, își formase o idee înainte de a-l fi cunoscut direct. I-am urmărit comentariile dense din presa de specialitate; m-a ținut în loc substantiala sa monografie despre Ioan Slavici, de la a cărei apariție trecuseră exact 30 de ani! O nouă ediție amplificată, avea să apară în 1968, constituindu-se într-un instrument de lucru indispensabil... De numele lui Pompiliu Marcea, profesor la Universitatea din București, se leagă în special, alte doua volume, ambele despre autorul „Baltagului”: unul dintre ele, „Lumea operei lui Sadoveanu” (1976) vizează tipologiile caracteristice purtând amprenta marelui prozator; celălalt „Umanitatea sadoveniană de la A la Z” (1977) e un dicționar de personaje sadoveniene, scriere de pionierat în întreaga noastră literatură, incluzând peste 3000 de nume, lucrare de un deosebit interes pentru toți aceia care au tangență cu ampla opera în cauză. Ulterior l-am revăzut de mai multe ori. Odată era preocupat de un răspuns ferm într-o dispută despre Eminescu. Era intransigent. Apoi am auzit stupefiat că gorjeanul, omul de acțiune, confrate de căutări nu mai era. În ochii acestui oltean ager, cu stagii în Franța și în Germania, puteai citi bucurie, bună-tate, dar și hotărâre de nezdruccinat. A-l readuce imaginar printre noi, iată o modalitate pioasă de rememorare”.

Devenind un valoros cadru universitar, cu o temeinică pregătire în domeniul literaturii și cu o bogată experiență didactică profesorul universitar doctor Pompliu Marcea va desfășura o bogată activitate, la celebre universități, contribuind la cunoașterea valorilor civilizației și culturii românești peste hotare.

Astfel în perioada anilor 1970-1973, îl găsim pe Pompiliu Marcea, predând la Universitățile din Koln, Bonn, Aachen și Dusseldorf din Germania. Unchiul meu mi-a spus că, fiind în străinătate, i s-a propus să se stabilească cu familia și să predea la universități din mai multe țări precum Germania, Franța, Canada dar nu a vrut să părăsească România spunând că are o misiune de îndeplinit în țara sa, aceea de ridicare a gradului de pregătire a tineretului universitar și a cadrelor didactice la nivel european. Îmi mai spunea că acolo ești apreciat dacă mergi ca specialist sau să muncesti o perioadă determinată de timp, nu să le ocupi locurile de

munca, locuințe, terenuri etc. și s-a bazat și pe zicala „Fie pâinea cât de rea tot mai bună-n țara mea”. Iată o dovadă clară de mare patriot. Pompiliu Marcea spunea: „Dacă i s-ar oferi cumva să opteze pentru perioada în care să trăiască, ar fi dorit ca apogeul carierei sale să fie 1918. Motivația a fost sumară, dar solidă: revenirea Basarabiei la „patria mamă”, urmată de cea Transilvaniei”. Ce frumos! Încă o dovadă clară de mare patriot care ar fi vrut să trăiască în perioada de împlinire a Marii Uniri a nației române și crearea României Mari. Unchiul meu venea în satul Colibași, la casa părintească, să-și vadă mama, frații și nepoții de două ori pe an, în mod special de 15 august sau 8 septembrie, de ziua mamei sale. De câte ori venea cu familia, mergea și la Blahnița, unde le arăta fetei și soției locurile de joacă, pe unde mergea cu vacile când era copil și unde se scălda. De fiecare dată intra în apă să prindă pește fiind un artizan în acest domeniu. Ne spunea că este foarte ocupat și regretă că nu poate să vină mai des sau să stea mai mult de două zile.

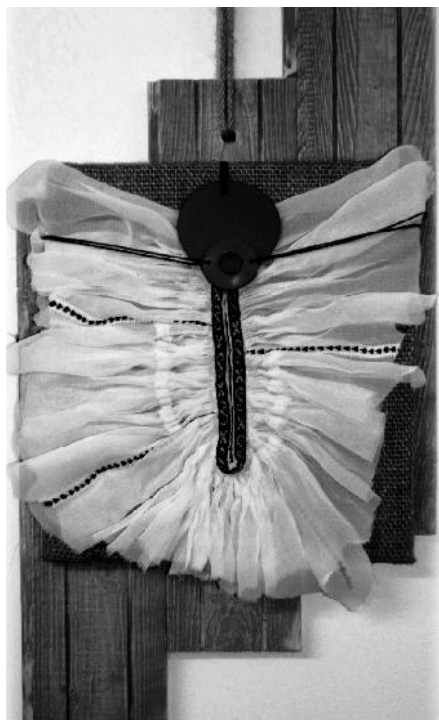
Când venea unchiul acasă era mare sărbătoare. Toți, frați, surori, nepoți ne așezam în jurul mesei și asistam la discuții.

La un moment dat, cumnatul său, Nelu Ganea l-a întrebat „Mă Pompilică, cum poți să citești si sa scrii întruna atât de mult” iar el îi răspunde „Nelule, cum îți place ție să mănânci, așa îmi place mie să citesc si să scriu”.

Ne spunea că el „trăgea” și câte 15 ore pe zi fără pauză în afara unei cafele, „fără nici o caznă, ba chiar cu un soi de voluptate”. Mai venea în trecere, cu colegii când aveau întâlnirea la Școala Normală, ori când se desfășurau examene de grad pentru profesori la Craiova, el fiind ani buni președintele comisiei de examinare pentru regiunea Oltenia și nu numai.

În primavara anului 1975, în luna aprilie primește a 2-a și cea mai grea lovitură, decesul mamei sale la vârsta de 72 de ani. Pierderea mamei i-a produs o mare suferință.

Într-un gând despre mamă unchiul meu spunea: „3 ani de la moartea mamei. Era un suflet de aur. Cred că dacă ar exista rai, mama mea ar fi între cei dintâi ocupanți. Mă persecută mereu gândul că am făcut prea puțin pentru ea, poate că uneori am neglijat-o. Sper să mă reabilitez, sufletește, păstrându-i imaginea-i de sfântă care trăia, cu mirare printre oameni de tot felul, mulți îngrozitori, cum se întâmplă. A supraviețuit 21 de ani după tata cu care era de aceeași vârstă. El

Colier textil 7

a murit la 50 de ani vârsta mea de acum”.

În perioada în care a predat în Germania, mama sa, a fost la București unde a avut grijă de Corina, fiica scriitorului.

Profesorul Dumitru Săvulescu, cu care a fost coleg de cameră timp de 12 ani la Școala Normală și facultate, iar după aceea au rămas ca frații, spune după moartea profesorului: „Nici mama și nici fiul nu mai sunt. S-au dus pe rând pe cealaltă lume, despre care se spune că nu cunoaște nici întristare nici suspin. Tatăl îl părăsise primul, iar fiul, Pompiliu Marcea, student la Facultatea de Filologie din București, înregistrase cu mare durere pierderea stălpului familiei. Fiul va deveni „domn cu multă carte” și mama va poposi din când în când la București, în familia profesorului universitar, „bătând sfios la ușă și cu privirea umezită de iubire și de drag”. Îi era dor de fiul ei, Pompiliu, plecat pe cărările întortocheate ale culturii. Sigur, așa erau întâlnirile dintre mama și fiu... Pentru mine, Pompiliu Marcea este un exemplu al generației noastre și prin pilda pe care ne-o oferă viața și activitatea lui. Gândiți-vă, vă rog, - un copil de țărani săraci din Gorj, ca mulți alții, fără bibliotecă în casa părintescă, fără meditari, pornește pe drumul anevoios al științei, al culturii bazându-se la început, pe ceea ce acumulse în școala primară și pe zestrea nativă pe care i-o dăduse mediul în care s-a născut. Copilul, tânărul și omul matur, Pompiliu Marcea, a intrat însă avid de cunoaștere, în lumea cărților, a literaturii, devenind treptat, printr-o neobosită muncă intelectuală, sistematică, o personalitate în istoria și critica literară, un universitar prețuit de studenții și profesorii cu care a avut întâlniri în țară și străinătate. Viața lui de mult se consuma în bibliotecă, cufundat în lectura din care au ieșit cărțile publicate și cursurile universitare. În Pompiliu Marcea, profesorul, educatorul, istoricul și criticul literar, prietenul și colegul, fiul, fratele, unchiul minunaților lui nepoți din Gorj, care îi păstrează cu atâta venerație amintirea, soțul și tatăl, se îngemănau alese însușiri care înnobilează ființa umană. Pompiliu Marcea a fost un Om care nu se întâlnea pe toate drumurile”.

Victor Roncea care lucra la Muzeul Orașului București (Palatul Șuțu), în anul 1973, la Departamentul muzeu, case și plăci memoriale spune într-un articol publicat în 2011: „Împreună cu regretații eminescologi Alexandru Oprea, Dumitru Murărașu și Pompiliu Marcea am făcut documentarea,

propunerea și fundamentarea pentru montarea a patru plăci memoriale Mihai Eminescu, pe patru clădiri din București. Primele două plăci memoriale urmau a fi amplasate pe clădirile unde a ființat redacția ziarului *Timpu*: vechiul Palat Dacia, unde Mihai Eminescu a lucrat la venirea sa de la Iași în anul 1877 redacție care ulterior a fost mutată în clădirea situată în Str. Covaci nr.14. A treia placă urma să fie amplasată pe clădirea din Str. Planțelor unde Mihai Eminescu și-a dat obștescul sfârșit. A patra placă memorială urma să fie amplasată pe casa situată pe Str. Buzești nr.5 unde poetul a locuit în două camere și hol împreună cu Veronica Micle ce a venit în București spre sfârșitul anului 1882. Aceste demersuri se făceau deoarece în 1975 se împlineau 125 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”.

În perioada anilor 1974-1975, Pompiliu Marcea s-a implicat în păstrarea valorilor tradiționale ale satului românesc, împotriva abuzurilor din perioada comunistă. În această ordine de idei, precizez că, după adoptarea legilor de sistematizare rurală (1974), s-a implicat în mod decisiv în protejarea satului său Colibași, propus pentru demolare în scopul redării terenului în circuitul agricol. A adresat memorii conducătorilor politici ai statului român până la cel mai înalt nivel, prin care a justificat menținerea și nu distrugerea satelor românești, precum și necesitatea împroprietăririi țăranilor cu pământ.

Mi-aduc aminte cum în vara anului 1975, când unchiul a venit acasă, s-a prezentat la noi brigadierul din comună, nea Ioniță Alexoiu (Anton), care făcea parte din conducerea superioară de partid la nivel de județ, un om simplu dar cu o minte scilpitoare și cu un curaj nebunesc, în apărarea gliei strămoșești și care i-a spus „Pompilică, comuniștii ăștia au hotărât să ne dărâme satul și să pună grâu și porumb să crească producția la hectar. „Nea Ioniță a continuat: „Dacă, tu nu faci nimic să ne ajuți în această treabă, n-are cine, iar Colibașii vor dispărea de pe harta României”.

Atunci unchiul meu i-a spus să stea liniștit și să păstreze o discreție totală, și discutând această problemă i-a dat o adresă unde să trimită un memoriu, pe care l-a motivat, în linii mari, el însuși, ce să cuprindă.

Între timp, până la primirea acestui memoriu, profesorul a studiat prin Arhivele Statului, Academia Română, Biblioteca Națională și alte instituții pe care nu le mai rețin eu, la vremea respectivă, fiind un puști și cu documentele pe care le mai avea acasă în

urma studiului făcut anterior prin bibliotecă despre satul său și a redactat el însuși un memoriu extrem de argumentat, pe care împreună cu memoriul brigadierului Alexoiu, le-a înaintat la cele mai înalte foruri ale statului român, inclusiv lui N. Ceaușescu”.

Așa s-a întâmplat, iar în urma acestei acțiuni foarte riscante la vremea respectivă au reușit să convingă autoritățile comuniste, satul Colibași existând și astăzi. El a continuat tot timpul a se interesa ce se întâmplă cu oamenii din satul său, pentru că ori de câte ori mergeam la București, el mă întreba totdeauna, de la primul om din capătul satului până la ultimul din ultima casă despre familia lor, despre copiii lor, dacă mai cresc animale, dacă au servicii, acesta având o memorie fantastică, întrucât nu omitea pe nimeni.

În cartea sa „Atitudini critice” spune: „Când eram student filolog prin ultimul an, am vrut să mă documentez cu privire la evenimentele lui 1907 în satul meu natal, Colibași, din județul Gorj, format după cum arată și numele, din țărani dependenți, menționați în documentele din Țara Românească încă din secolul al XVI-II-lea. Știam că răscoala i-a cuprins și pe consătenii mei, chiar tata îmi spunea câte ceva, deși era copil în 1907. Primăria veche a comunei de pe atunci fusese însă mistuită de un incendiu, urmele scrise dispăruseră...”.

Traian Filip spune într-un articol „Cine va evoca figura lui Pompiliu Marcea, care, cu câțiva ani în urmă, era decis să-și dea foc în Piața Re-

Colier textil 8

voluției, în semn de protest pentru cenzurarea lui Eminescu? Gestul lui a trecut neabăgat în seamă, deși era consecința unui șir de proteste la cel mai înalt nivel. El scrisese două memorii împotriva distrugerii satului, fiind îndepărtat dintr-un post de răspundere, ca să fie folosit în conflicte ideologice. A scris apoi un roman în care se descrie distrugerea personalității într-o societate totalitară. Refuzul său de a elogia geniul Carpaților a stârnit furia securității, care i-a atribuit o moarte nemernică, aruncându-i trupul în apele lacului Herăstrău. Nu pot să-i rostesc numele fără să simt cum imi ard buzele....”.

O perioadă de câțiva ani, Pompiliu Marcea a fost Șeful Catedrei de Limba și Literatura Română a Universității din București precum și prodecanul Facultății de Filologie.

Într-o perioadă a fost propus să meargă ca director la Biblioteca română din S.U.A., Italia sau Austria, dar nu a primit girul Elenei Ceaușescu.

Dinu Săraru spune într-un articol ca se intitulează „Un Profesor, un Cărturar, un Luptător”: „Pompiliu Marcea, criticul și istoricul literar, profesorul universitar, gazetarul împătimit, autor al unor tomuri care au presupus travaliu cu adevărat impresionant, a fost în același timp și un neconținut luptator pentru afirmarea ființei spirituale românești, de o tenacitate, de o patimă și de o dăruire care au mers pînă la sacrificiu de sine care, toate la un loc îl fac inconfundabil în peisajul cultural românesc al unor vremi nu

de puține ori potrivnice vocației sale. A fost un mare Român la Catedra de literatură română a Universității din București și a unor importante universități europene, a fost un cărturar împătimit de valorile naționale cărora, așa cum s-a întâmplat cu Sadoveanu, le-a ridicat monumente de erudiție și a fost un critic de întâmpinare a generațiilor noi de scriitori, care a știut să distingă talentul autentic și să se bucure pentru el, solidarizându-se cu nevoia acestuia de afirmare... A fost un cărturar care a suferit enorm pentru toate atingerile aduse aici și aiurea spiritualității românești și n-a pregetat să plătească, cu propria viață, într-o bătaie care iată nu s-a terminat din păcate, dar care are în el, în statura lui morală de mare cărturar patriot un reper. M-am bucurat de prietenia lui și i-am rămas pentru totdeauna dator pentru generozitatea cu care a salutat entuziast, dar nu mai puțin exigent, paginile mele despre țărani. El venea din această lume, a țărănilor olteni de sub munte, cu mândria lor, cu bucuria lor de a juca numai în capul horei. A fost un BĂRBAT care și-a onorat obârșia”.

„Era țaran și nu doar prin origine, cum se spune. Fusese, chiar în copilărie și în prima sa adolescență. Asemenea lui Marin Preda – Niculae cel din Moromeții – păzind vitele pe imășuri, lucrând pământul laolaltă cu părinții și frații lui. Un țaran, însă din stirpea nobilă și foarte veche, de celor ce se nasc mai mult în Oltenia dinspre munte. Din copilărie, încă, de pe băncile excepționalei pe atunci școli de la Târgu-Jiu, știa prea bine că are supremul drept – în numele lungului șir de strămoși care s-au târât pe brânci atâtea veacuri – să iasă la lumină, să schimbe pentru prima dată, cum zise poetul „sapa-n condei și brazda-n călimară”. Și acest salt în intelectualitate Pompiliu Marcea l-a făcut cu deosebită agerime și eleganță, mânat de o ambiție, de o încăpățănare de a răzbi la locul ce i se cuvenea (și pe care credea că nu-l va putea atinge), mai presus de fire, fatală chiar. Pompiliu Marcea a fost un profesor de înaltă ținută și un scriitor militant pentru ai săi, de o discreție care îi dădea alura unui diplomat al domeniului literelor române din vremea sa.” Asta spunea profesorul universitar I. Rotaru într-un articol.

Unchiul meu îmi spunea că fiind la Paris, la invitația directorului Bibliotecii Naționale a Franței, printre temele abordate l-a întrebat de ce în România nu se găsește niciun scriitor care să facă un dicționar de personaje. Sigur, nu i-a căzut bine întrebarea și

și-a propus când se întoarce în țară, să scrie un asemenea dicționar.

Atunci s-a gândit la M. Sadoveanu, spunând că este cel mai „fecund” scriitor român care, a scris peste 100 de cărți. Și uite așa a apărut „Umanitatea sadoveniană de la A la Z”, lucrare de referință în literatura romană.

Iată ce scria profesorul înainte de apariția celei de-a 3-a cărți despre Sadoveanu: „Trebuie să m-apuc de cartea a 3-a despre Sadoveanu spre a alcătui o trilogie critică ce va fi, după opera lui Eminescu de G. Călinescu, o opera unică în cultura română. Ar trebui să apară în 1979 pentru că, în anul 1980 la Centenarul nașterii scriitorului să se reediteze sub banderola sa într-un tom imens de 1500 de pagini. Mă încântă teribil această idee.”

Și astfel apare cartea „Mihail Sadoveanu – 100 de ani de la naștere” editată în limbile engleză, germană și franceză. Mai mult, pe unchiul meu l-au preocupat originile scriitorului M. Sadoveanu pentru că în cartea sa „Concordanțe și controverse” în „Sadoveniana – O enigma genealogică” scrie: „Despre ascendenții săi în linie paternă Sadoveanu vorbește înția oară, din câte ne dam seama, în Adevărul din 15 ianuarie 1937: „Am obiceiul să distrug scrisorile, ciornele și notele, ca să nu fie bătaie de cap mai târziu pentru oamenii curioși. Dintr-o discreție firească, n-am comunicat publicului despre predecesorii mei decât extrem de puțin... E bine, poate, să se știe și altele. Că bunicul meu dinspre tată, Mihai Sadoveanu, a trait începutul vieții lui în Oltenia, în Gorj, unde și acuma știu că am neamuri, pe care nu le cunosc. Bunica mea, soția acestui Mihai Sadoveanu, era moșneancă de la Locusteni, județul Dolj, și se chema de acasă Sterica Birzoianu. Acești doi boiernași au părăsit țara Oltului în vremea zaverei (1821), după cum arată diata bunicii mele, și s-au statornicit la Iași. Tatăl meu s-a născut în capitala Moldovii la 1834 și a trait, un timp, ca avocat, la Pașcani, unde am văzut lumina lumii”... „Surpriza, căci este vorba mai mult, de un fel de mister, este următoarea: în timpul copilăriei mele, de acum patru decenii, trăia, în comuna Săcelu din Gorj (veche stațiune balneară, cu ape termale, din păcate nevalorificate nici pînă azi) un personaj important, bine cunoscut și de oamenii din satul meu, Colibași, la 7-8 km de Săcelu, pe numele său Bubi Sadoveanu. Era un om politic autoritar, un orator de rasă și de aici începe nedumerirea mea, semăna aidoma cu marele scriitor. Îi vedeam adesea poza în ziarul Gorjeanul (al cărui director, Jean

Colier textil 9

Bărbulescu, este lăudat de Argezi pentru priceperea de ziarist) dar și în ziare „de la centru”. Culmea este că văzînd fotografia scriitorului în manualele de școală primară, am crezut că-i vorba de omul politic... În anul 1950, cînd l-am văzut înția oară pe Mihail Sadoveanu, mi s-a părut că l-am mai văzut o dată, aievea, în copilărie. După ce în ultimele două numere ale Flacării, L. Kalustian a făcut un excepțional portret dascălului de țară Ion D. Isac din Pojogeni (la 3-4 kilometri de satul meu), pe care l-am cunoscut bine, l-am întrebat pe excelentul gazetar, care este o adevărată mină de informații de cea mai mare însemnătate, dacă știe ceva de acest Bubi Sadoveanu, neîndoielnic rudă direct a scriitorului. Mi-a răspuns că-l știe, că seamănă perfect cu marele scriitor, cu care dealtfel era rudă apropiată. Dar că nu cunoaște, deocamdată amănunte despre el. Nedumerirea mea este următoarea : Sadoveanu în Anii de ucenicie, spune: „Bunicul, Mihai Sadoveanu, era gorjean dintr-un neam care, după cît sînt informat, trăiește și azi în acea parte de țară. N-am avut plăcerea să cunosc aceste rude, deși am fost totdeauna doritor să-mi cercetez baștina și neamul după tată. Cîndva mă voi învrednici poate să fac și asta...” „Am însă o ultimă nedumerire, la care cu siguranță nimeni nu va putea răspunde, chestiune pe care sempre ignorabimus, și anume: Cum de seamănă atît de mult Sadoveanu cu mama sa, fiică de razeși din Vierșeni și în același timp cu rudele sale, boiernași din Gorj? Dar am greșit, căci întrebarea ar trebui pusă altfel: Cum de seamănă, între ei, Ursachii din Vierșenii Moldovei, cu Sadovenii din Săcelul Gorjului ? Căci nici nu se cunoscuseră vreodată... Suntem însă pe cale să dezlegăm „misterul”. Vom comunica, la timp, rezultatul investigațiilor ”.

Perioada anilor 1980-1985 (anul decesului) a culminat cu dramaticele episoade în jurul volumului IX din „Opere complete” al lui Eminescu. Unchiul meu, mi-a spus că a intrat într-o luptă „pe viață și pe moarte” cu șef rabinul Moses Rosen, care susținea interzicerea apariției în librării și trimiterea la topit a volumului. Atunci, unchiul meu împreună cu alți colegi de breaslă au luat atitudine dură față de rabin și au transmis mai multe răspunsuri autorităților statului pe linie literară, politică precum și președintelui N. Ceaușescu.

Datorită implicațiilor cazului, cat și a amenințărilor primite toți s-au retras, spunându-i și lui să facă același lucru. El a rămas singur și le-a

răspuns că nu va ceda și va apăra poetul nostru național până în ultima clipă a vieții. Amenințat fiind și el cu moartea în diferite moduri, pe stradă, telefonic sau cu bilete pe sub ușă, nu a dat înapoi, continuând lupta cu „cel mai puternic” om din România. Familia, soția și fata l-au rugat să renunțe la această acțiune, dar răspunsul lui a fost uluitor „Kim și Corina pe voi vă ador, dar pentru Eminescu mor”.

Rabinul susținea că Eminescu a fost antisemit și din această cauză voia interzicerea volumului care conține poezii cu caracter antisemit. După lungi și grele lupte, volumul a apărut, dar se pare că prețul a fost însăși viața scriitorului. Toți cei care s-au implicat în rezolvarea acestui caz, au decedat în condiții suspecte.

Astfel, rabinul consemnează „caracterul suspect al decesului profesorului și scriitorului Pompiliu Marcea în cartea sa de memorii, lăsând să se înțeleagă că la mijloc a fost o pedeapsă divină. Pompiliu Marcea a fost găsit înecat în lacul Herăstrău, Ion Lotreanu, a fost găsit spânzurat, iar Alexandru Oprea a fost găsit mort în baie”.

În anul 1982, cînd academicianul Șerban Cioculescu împlinea 80 de viață Academia Română împreună cu Uniunea Scriitorilor din România (al cărei membru era și Pompiliu Marcea) i-au organizat în Aula Academiei un simpozion la care, printre alții, a fost invitat și a vorbit și Pompiliu Marcea. În anul 2003, la „Festivalul Tudor Arghezi” a participat și D.R. Popescu, fost președinte al Uniunii Scriitorilor în anii ’80, festival ce și-a început lucrările la Colegiul Național „Spiru Haret” din Tg-Jiu, în Amfiteatru „Pompiliu Marcea”.

După terminarea lucrărilor, am stat de vorbă cu dumnealui și era bucuros că în memoria lui Pompiliu Marcea s-a dat denumirea amfiteatrului și a fost expus un tablou deasupra ușii, tablou ce a fost donat de către mine, și montată o placă memorială.

D. R. Popescu mi-a spus că l-a cunoscut foarte bine pe unchiul meu și l-a apreciat foarte mult pentru ceea ce a făcut pentru cultura românească. Mi-a spus că a admirat la el, inteligența neobișnuită, vastele cunoștințe culturale ce însuflau o adevărată teamă colegilor de breaslă să abordeze anumite teme dacă nu erau foarte bine pregătiți. Mi-a mărturisit că în perioada acelor ani, Pompiliu Marcea era considerat de Șerban Cioculescu, cel mai mare critic literar al țării. Pompiliu Marcea s-a implicat foarte mult în readucerea la catedră a lui Șerban Cioculescu care, fusese dat afară de

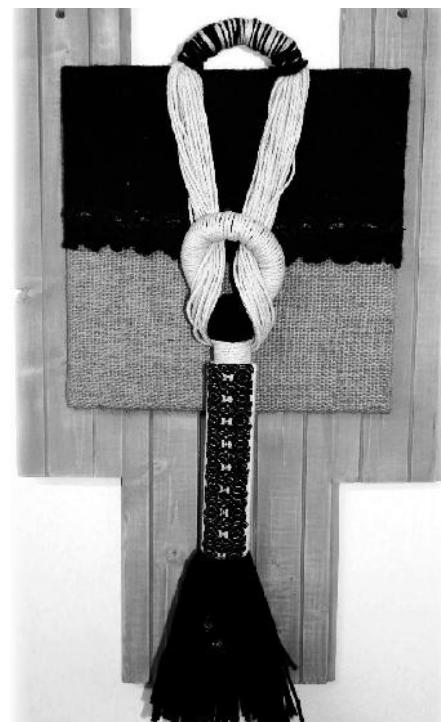
comuniști, datorită convingerilor sale.

La fel a făcut și cu Vladimir Streinu după ce acesta a ieșit din închisoarea politică, ba chiar l-a recomandat pentru funcția de director al Editurii Univers, funcție pe care și el o deținuse.

A intervenit și în sprijinul lui Eugen Simion în anul 1975, împreună cu profesorul M. Dragomirescu, cînd acesta era în atenția celor de la „centru” pentru a-l ancheta în privința unei cărți.

Iată ce spune Șerban Cioculescu despre Pompiliu Marcea într-un dialog cu sine însuși ce se intitulează „Unul e gorjean...” publicat în revista „Ramuri”:... „- Aveți dreptate. Fac mea culpa. Revenind la pandurul nostru, mi-au plăcut și articolele lui de sinteză. Sînt ale unui optimist, ale unui tînăr. - Vrei să spui, ale unui veșnic tînăr, Marcea are 55 de ani, vârsta ideală a maturității critice. Și tezele lui sînt excelente. Îți recomand îndeosebi Lecția clasicilor. M-a reținut observația: „Clasicii niciodată nu se învechesc, rugina timpului nu-i atinge, actualitatea permanentă este regimul propriu de exigență al clasicilor adînc înrădăcinați în solul spiritual natal, idealurile lor au fost și sunt ale întregului popor”. - Care-i, după părerea dumneavoastră, meritul deosebit a lui Pompiliu Marcea, în Concordanțe și controverse? M-a izbit bogăția de sugestii a criticului. Vezi dar că sugestia nu e numai o unealtă, ca să zic așa, exclusivă, a poeziei lirice. Criticul cel bun e frate bun cu poetul. Ce mai vrei?”.

În 1983, în articolul „Cu foarfecele

Colier textil 10

împotriva adevărului”, publicat în revista România Literară, Pompiliu Marcea dă un răspuns usturător unui anume critic rus Pimen Buianov care a scris un articol în „Literaturnaia Gazeta” intitulat „Cu pumnii împotriva istoriei”, împotriva trilogiei scriitorului roman Dumitru Popescu, „Pumnul și palma”, roman care aborda ficțional relațiile româno-ruse, apărută la editura Eminescu în anii 1980-1981-1982. „Pimen Buianov, de a cărui activitate de critic – mărturisim – n-am auzit niciodată, reușește o incalificabilă performanță: el revarsă o cascadă de neadevăruri, invective și etichetări denigratoare, de o gravitate excepțională, eludează cu desăvârșire conținutul de idei și semnificațiile romanului și construiește după bunul său plac, o imagine falsă, denaturată despre carte, pe care apoi, cu degetul ridicat în sus, mândros și amenințător, o combate înverșunat... Este profund reprobabil faptul că asemenea atacuri lipsite de responsabilitate și onestitate elementară, de natura să împietzeze asupra relațiilor, atât de cordiale, principiale și tovarășești dintre scriitorii celor două țări, au putut vedea lumina tiparului. În cea ce mă privește, am considerat totdeauna și continuu să cred cu tărie, că idealul nobil al literaturii este și va rămâne acela de a sluji și lumina adevărul vieții, de a servi bunelor relații dintre oameni și dintre popoare”.

După ce a scris acest articol i-a spus soției sale că, dacă până acum nu s-a făcut cunoscut în lume de acum încolo va fi cunoscut, și, decât să mor în anonim mai bine „mor c-un borcan de murături aruncat în cap de la balcon”.

Într-un articol intitulat „POMPILIU MARCEA – jertfă pe altarul culturii” dascălul său, profesorul Victor Andrițoiu, spunea: „... Și i-a venit pieirea prea timpurie fiindcă a îndrăznit într-un articol să ia apărarea romanului „Pumnul și palma”, scris de Dumitru Popescu, și să înfrunte un critic literar din U.R.S.S. Mândria lui de profesor fusese rănită și a luat atitudine, dând un răspuns vehement, întocmai ca T. Arghezi când a scris pamfletul „Baroane!”. Marcea a dat un răspuns usturător ca o palmă pe obraz, apărând literatura poporului român. Îndrăzneala aceasta a plătit-o cu moartea. Marcea este un erou căzut la datorie și merită să fie slăvit, fiindcă el rămâne o jertfă pe altarul culturii neamului românesc”.

Aceeași atitudine dură a luat în cadrul aceleiași reviste la apariția romanului „Delirul” de Marin Preda, în anul 1975.

Constantin Preda într-un articol ce se intitulează „Misterioasa moarte a lui Marin Preda spune: „Elena Ceaușescu a hotărât ca întreaga cercetare, la față locului, să se desfășoare în secret, sporind nota de mister și făcând ca dispariția autorului „Moromeților” să fie una suspectă, la fel ca și morțile scriitorilor Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Pompiliu Marcea, Marin Sorescu, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Ion Lotreanu, Gabriela Negreanu, Ion Stratan”.

Pompiliu Marcea mi-a spus ca a scris și un roman „Pacient în Galapagos”, dar cenzura a condiționat publicarea lui de renunțarea la cca 50-60 de pagini care viza regimul de atunci și în care nu era elogiat „Geniul Carpaților”. A refuzat categoric acest compromis și mi-a spus că o să se schimbe regimul, n-o să mai dureze mult și-l va putea publica, dacă nu are destui prieteni și cunoștințe în străinătate pentru a fi publicat în afara țării.”

Cu trei zile înainte de deces, l-am vizitat pe unchiul meu împreună cu soția la București. Am stat la masă și am discutat câteva ore și mi-a dezvăluit proiectele pe care le avea pentru viitor. Mi-a spus că a scăpat de griji, Corina este studentă în anul II la medicină, că este la vârsta la care poate să creeze noi capodopere ale culturii române în mod special în domeniul criticii și istoriei literare.

Eu atunci l-am întrebat: „Unchiule dar despre dumneata nu scrie nimeni?” iar el mi-a răspuns: „O să vină vremea când cineva se va apleca și asupra mea și a ceea ce am scris, deoarece eu am scris documentat, argumentat și indiferent ce regimuri și ce vremuri vor veni, nimeni, nu-mi va putea contesta ceea ce am scris”.

În data de 27 martie 1985, unchiul meu care trebuia să fie la universitate, la cursuri este găsit mort la orele 11,20, la vârsta de 56 de ani, plutind în apa lacului Herăstrău cu lovituri la cap și tăieturi în podul palmei. Astfel, se pune capăt tuturor dorințelor și speranțelor, proiectelor de viitor pe care voia să le ducă la bun sfârșit.

Pompiliu Marcea a fost înmormântat pe data de 30 martie 1985, la cimitirul Bellu din București, pe Aleea Scriitorilor.

În absența unor acte medicale constatatoare, familia nu a fost convinsă că moartea scriitorului a survenit din cauze naturale, mai ales că o succesiune de evenimente și fapte pe care le voi preciza în continuare, s-au petrecut pe fondul privării familiei de dreptul de a organiza ritualul și ceremonia de înmormântare, măsură specifică sistemului politic al vremii

atunci când subiectul unui eveniment tragic era o personalitate. Astfel s-a anunțat, în data de 28 martie 1985, că înmormântarea are loc pe data de 31 martie la ora 13, iar a doua zi s-a revenit și s-a anunțat că înmormântarea are loc pe data de 30 martie la ora 13, pentru ca în final să se plece de la Muzeul Literaturii Române, unde a fost depus sicriul, spre cimitirul Bellu în jurul orei 10; nimeni din familie nu a participat la ritualul băii creștinești și îmbrăcării, hainele necesare fiind cerute familiei de persoane necunoscute; în nopțile premergătoare înmormântării, familiei nu i s-a permis să participe la priveghi; inexistența unui certificat medical constatator al morții, eliberarea certificatului de deces în copie, și nu în original; anunțarea directă adusă soției scriitorului potrivit căreia orice demers de aflare a adevărului despre moartea scriitorului se poate solda cu consecințe tragice asupra familiei; la 5 ani de la survenirea decesului, în anul 1990, prilej cu care soției scriitorului i s-au predat obiecte personale pe care Pompiliu Marcea le-a avut asupra lui în ziua decesului. Scriitorul însuși a fost amenințat cu moartea în nenumărate rânduri prin diverse mijloace: direct, pe stradă, telefonic sau în scris prin folosirea de bilete, așa cum ne spunea. Și atunci cum să nu îți pui întrebarea, dacă nu a fost o moarte provocată de anumite forțe, să le spunem oculte.

S-a scurs aproape un sfert de veac de când a avut loc prima manifestare culturală dedicată lui Pompiliu Marcea sub egida Consiliului Județean Gorj, CJCPCT Gorj, ISJ Gorj, Primăria municipiului Tg-Jiu, Bibliotecii „Christian Tell”, Căminului Cultural „Pompiliu Marcea” și Bibliotecii comunale „Pompiliu Marcea”, Primăriei Scoarța și Fundației Culturale „Pompiliu Marcea”, intitulată „Simpozion Cultural Pompiliu Marcea - critic și istoric literar – fiu al comunei Scoarța”. De atunci, mai ales în ultimul timp, an de an s-au desfășurat la Tg-Jiu și/sau Scoarța, manifestări culturale în memoria scriitorului la care au fost prezente personalități ale literaturii și culturii românești la nivel național, județean și local, autorități locale și județene, cadre didactice și elevi precum și un numeros public, manifestări cuprinse în Agenda Culturală a județului Gorj. Tot în acest interval de timp i s-au acordat titluri de cetățean de onoare, s-a atribuit unor instituții de învățământ și cultură numele său, s-au montat plăci comemorative, s-a acordat o stea pe Aleea Celebrităților gorjene din municipiul Tg-Jiu etc.

Poem de Crăciun postistoric

Aș dori în noaptea asta, deși
copilăria e moartă,
să găsesc sub bradul singurătății
mele o lume
în care ieșirea din firesc să nu aibă
protecție
și apartenența să nu fie o vinovăție
retrogradă.

bănuiala că ai putut opta în dictatura
uniformizării
te împinge spre margine.
dacă omenirea nu e animalică, atunci
proiecțiile au sens.

acei însingurați, martirizați de
semeni
cu întrebarea robustă
”ce mai faci?”,
vor fi fost fericiți că n-au cunoscut
acest capăt de timp.

începutul conceptual al omenirii
este considerat a fi fost în Paradis,
apoi a început evoluția...
prăbușirea, tocmai pentru că are în
ea promisiunea urcării,
de ce-ar mai fi necesară?

în mișcarea centripetă a istoriei
întregi,
prezentul e spărtura aparentă în zidul
unui timp
perfect inaccesibil.
omul e cu adevărat nucleul omenirii,

dorința lui de a conta
pune-n mișcare deșertăciunea
întreagă.
ratații văd lumea ca fiind antrenantă,
adevărat miracol pentru ei,
doar pentru a vrea s-o conducă.
misticii, chirurgii licențiați în cer,
o văd ca fiind rămășița minunii,
și tind la întregire.
vocația lucidității poate fi o
pedeapsă, când toți fug de ea?

oamenii fără zei vor ei înșiși să
devină zei,
o formă de plictis suprem.

sub bradul singurătății mele mai pot
găsi
doar cadourile care vin de foarte
departe.

Cartea romană

Trăiesc un disconfort continuu
de când am constatat
că oamenii produc mai mult gunoi
decât sentimente și vise.
indiferent de sensul de mers,
indiferent din care timp,

se iau la întâmplare patru oameni
și se așază într-o piață cu fântână.
când se privește atent,
așa cum se privesc lucrurile ultime,
din această fântână nu mai curge apă,
ci doar stări sufletești animate de
timp.
astăzi, cetatea este plină de bolile
imperului,
nu mai pare eternă,
s-a dus acea Romă care a fost visul
fiecărui rege.
Roma, înaltă și suplă, care putea să
aibă
tot ce putea privi,
este acum lovită de gravitația
timpului,
fantasma ei e năruită.
acum, depinde prea mult de visători
mărunți
și de conducători mărunți.
sclavii de odinioară o conduc, o
supun.
aici aș putea alege să plec,
e locul perfect pentru moarte,
un dac mai puțin, venit împăcat la
groapa comună.

Cartea florentină

Vor rămâne mereu femeii ne iubite
și lucruri neștiute.
dacă Roma e orașul în care îți poți
pierde viața,
Florența este ideală pentru pierderea
vremii.
aici, departe de Fanarul lor, mă pot
gândi fără zâmbet.
dacă omul antic ar fi avut
înțelepciunea
de-a-și inventa niște zei care să nu-l
fi dezamăgit ulterior,
astăzi am fi avut un motiv mai puțin,
la nivel planetar,
pentru inevitabile dispute,
urmare a unui decalaj istoric.

când rezultatul nu este imediat
previzibil,
oamenii se asociază mai degrabă
după defecte
decât după calități.
majoritatea preferă lupta de idei,
spaima unui rezultat rapid alungă
competitorii.
în piețe sunt cu mult mai mulți
bărbați ca în tranșee.

măcar pentru moarte aș vrea să fiu
viu.
să pot percepe încă de acum acea
trecere,
care ar trebui să fie foarte simplă.
oricum, majoritatea timpului din
viața mea
a fost o adaptare la moarte.

Să scuzi deranjul de-a te fi iubit

Atât de mică lumea noastră,
a trebuit să ne-tâlnim într-un impact
asurzitor al întâmplării
și umbrele noastre-au tăcut, sângerii,
sub soarele cu spini fecunzi.
de fapt, iubirea, ca și timpul, nu face
concesii.
mai este loc în univers, așa că poți
pleca.
iubirea mea din munții înghețați, vei
coborî spre mine
și se va face vară. acesta-i anotimpul
care-ți va fi destin.
sunt patru zile până te găesc, patru
zile cardinale.
va trebui să știi că te aștept ca pe-o
fatalitate.
te deranjez acum, te disturb de la
indiferență,
dar sper să nu uiți de sâmbăta
aceasta,
cea mai apropiată sâmbătă din lume,
a morților care așteaptă de la tine
învierea.
moartea, transformarea din ființă
perfectibilă în obiect alterabil,
ne-a cuprins și pe noi.
întreaga cădere în lume se face,
dealtfel,
prin felurite tipuri de moarte și
despărțiri felurite.
nu sunt lângă tine, nu sunt nicăieri.
de asta îți spun că învierea mea va fi
sâmbăta, pe ploaie.
nu putrezesc până atunci, iubirea mă
pâlpaie ca o flacăra vie
și nici întreaga țărână a lumii
nu e de ajuns să-mi acopere ochii ce
te vor vedea venind la mine.
cu ultime eforturi, pentru tine trăiesc
până sâmbăta la prânz.
de atunci încolo nici nu mai
contează, atunci e ziua mea,
în care mă voi naște în mâinile tale
și tot atunci mă vei lăsa murind.
să mai cunosc o dată lumea asta,
lipindu-mă de tine.
e toată fericirea mea.
nu te voi mai asalta, ca altădată.
nu te voi mai supune arogant și
aspru,
nu mă mai năpustesc în sufletul tău
pârjolit,
pustiu și fără de speranță.
doar voi aștepta să-ți amintești de
mine, eu, întâiul,
să-ți amintești încet și în tăcere,
ca de-un somn istovitor ce nu ne mai
poate trezi.
și ochii tăi deschiși doar ochii mei
să-i vadă,
în loc de lumină, în loc de orizont, în
loc de pământ.
să-ți amintești de altădată, cum te
iubeam,
cum te găseam în tremur, în frică și

în așteptare.
minunea mea, supărata mea,
răzbnătoare.
te aștept ca pe o nemurire, eu, întâiul
vieții tale musafir.

Învierea din doi

Ai rămas într-o parte a lumii, tot
fugind.
eu, în alta, rămân să trăiesc, tot
amintindu-mi.
ce-ar fi fost și ce-am fi dat la schimb
să ne mai naștem o dată, fie și
spontan, fără cauzele
care ne ținură legați,
să ne mai naștem din iubire și ură,
din împlinire și lipsă de rost?
o mulțime de oameni, aparent în
mișcare, nu știe nimic,
nici nu întrebă.
soarele trece artificial prin gândurile
noastre.
ne vom adăposti undeva foarte jos,
adânc,
de unde nu vom mai știi niciodată că
altundeva,
într-un colț al lumii rotunde,
niște oameni raționali au putut visa.

Poem pentru fosta mea țară

În aglomerația orașului mă tem ca
orașul să nu devină pustiu,
oamenii au ieșit prea mult în afară.
lanțuri grele și strălucitoare le
decorează gâtul și vor libertate,
dar nu ies din lanțuri.
în vacarmul orașului mă tem de
suverana liniște,
o aud cum vine din îndepărtări,
câlcând pe viețile noastre,
din ce în ce mai apăsător, mai grijuliu,
să nu ne trezească.
în aglomerația orașului mă tem ca
masivitatea omului
să nu strivească
cele mai frivole idealuri rămase între
noi, în comunicare.
zalele cad doar de pe cei care se
subțiază în bătaia luminii.
înălțându-se printre gesturi obștești,
ei sunt răspunsul materiei
întoarse-n lumină.
în aglomerația orașului mă tem, pe
mine însumi mă strig
și nu mă aud.

Plecarea din noi

Din mări de chipuri fără strălucire eu
îți văzusem ochii
cum mă priveau ca pe-o străină
veșnicie
ce ți-a întins pe mări un drum de
timp.
și ochii tăi tăcură deodată, acea
lumină a-nceput să doară.

și toate s-au întors în sine, mai întâi a
fost privirea.
mai pe urmă, jena a cuprins aproape
fiecare gest.
spre soare nu puteai privi,
spre lume nu puteai închide ochii.
atât ai vrut, lumină. și-atât aș fi putut
să dau.
de-ar fi rămas o umbră,
din care să te poți uita apoi măcar
spre lumea ta,
din care ai plecat,
să vezi și flori de câmp și mările
rămase,
și drumuri pline cu povești la
țarmuri,
atât să fii rămas...
memoria nu contează când totul e
pierdut, în rest.

Vară cu oameni

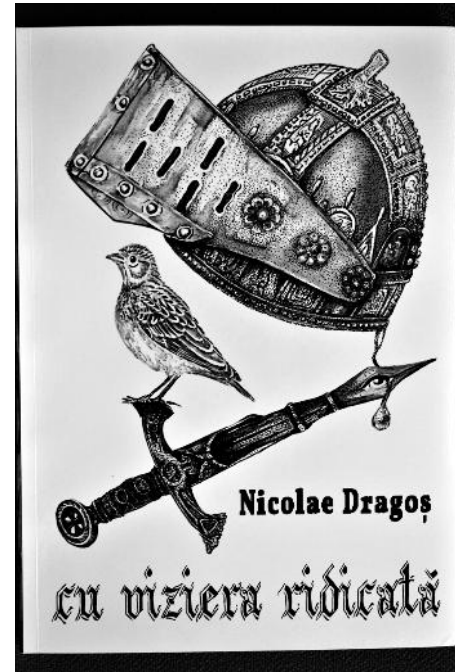
Cu rănile am putut privi cel mai bine
lumea.
uneori, oamenii trec pe deasupra
norilor fără să știe
că zborul le este străin
și norii par niște creiere foarte
fragile,
în așteptarea unor priviri mai înalte.
aș vrea să scriu cândva
despre sentimentul prezenței lui
Dumnezeu
când oamenii se iau unii pe alții în
brațe...

Despre prietenie

Într-un cerc simplu, care va deveni
al meu,
se vor adăposti mai multe puncte
și legăturile dintre ele nu vor mai fi
niciodată în afară.
tot așa, într-un cer și mai simplu,
care va deveni tot al meu,
se vor putea adăposti o mână de
oameni
și niciodată relațiile dintre ei nu vor
fi fără viață.
mai toate lucrurile pe care le trăiești
par cercuri,
ieși din fiecare învingând o condiție,
dureros sau cu speranțe,
și apoi o iei de la capăt, la fel.
totuși, spre cer, ar trebui să fie diferit.
am sperat mereu că întâlnirile dintre
prieteni
să aibă în sine o nădejde cosmică.
să năvălim, ca într-o deplasare
cerească,
evadată din chinga unui calcul, și să
furăm bucățile de cer,
pe care să le vindem apoi unora și
altora pe acest pământ
de formă incertă.

NICOLAE DRAGOȘ

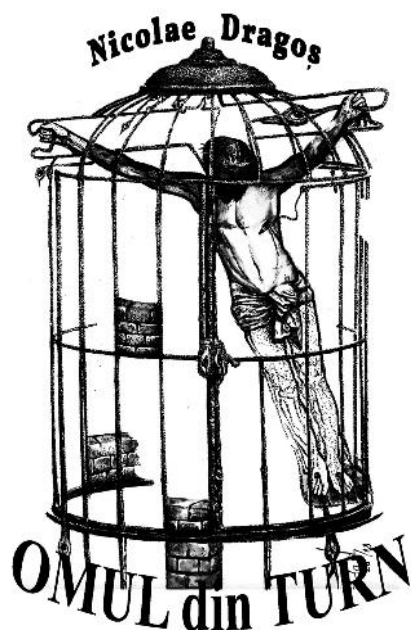
noiembrie, ca vârsta Tăcerii, Porții și a Infinitului

Cum, cititorule, mi-ești drag...

”Cu viziera ridicată
Să lupți, să lupți și iar să lupți!”
Atenție! Cuvântul nu-ți
Îngăduie să nu-l faci spadă,
Fulger pedepsitor să cadă,
Săgeată șuierând sub cer,
Floretă cu sculptat mâner,
Suliți ce poartă-n vârful lor
Verdictul pentru trădător;
O pișcătură de fânțar
Sau un surâs incendiar

Răzlețe și-n prelung zig-zag
Cuvinte îți aduc în prag...
Din ce e scris să-ți afli parte,
Frate să-ți fie-această carte.

Templul păzit de coloane

Templul nu este, nu poate fi
o temniță a sufletului!

Numai în templul păzit de coloane
triumfătoare, sufletul poate fi!

Altfel, n-ai mai avea cum zbura
spre nu mai știu unde, cândva,

Poate atunci, binevoitori și candizi
îngeri de pază
te vor însoți, făcându-și evantaie din
aripi,
să răcorească văzduhurile,
la trecerea sufletului
ales să ocolească, fără primejdii,
capcanele Infernului.

Mitul din templu

Pe mări uitat, rănit cu vise,
a fost rătăcitor Ulise.

Fugea de sine, pare-mi-se,
către un țarm îndepărtat,
cu scoici și fluturi desenat
– cortină la un fost palat.

Înlăcrimat, țesut în piatră,
de prea-ntristata Penelopa,
a-nvăluit mitul în metopa
ce-i far la cer
și semn de vatră.

Recompensa

Fără „tam-tam”, navigator cu șansă,
a revenit Ulise din departe...

E trista Penelopa iar voioasă
Că n-au fost așteptările deșarte.

Recurs la legendă

Când va putea fi iertat
damnatul
condamnat la legendă,
tragicul Meșter Manole,
Ziditorul
prin ucidere de vieți?

Încă se spune
că numai așa
se putea întemeia
o minune și
înălța un templu
din culoare și pietre.

Pietre, culori
care, și ele,
vor putrezi,
cândva întristate!

Clopotarul

Iar trece luna
beată printre nori!...

Aseară, ai băut
cu clopotarul,
cum ai mai tot băut
de multe ori.

E clopotarul ins
cam din topor,
nu știe multe
și n-aude,
sculptează doar
vechi sunete prin aer,
dând limbii
clopotului viață?

Ori, viața doar
o ia din bronzul lui,
să facă-n nopțile
cu ceață
himerelor din gând
statui?

Povață

De crezi că tot ce-a fost
nu moare,
ascunde-ți
lacrima-ntr-o floare!

Oglinda

Mută, oglinda te privește
și îți arată chipul clipei
pe care-l uită cum te-ai dus
să te predai pradă risipei.

Cu judecata ei nedreaptă,
pe alt străin, să-l uite,-așteaptă.

Dacă revii, poți fi străinul
ce i se-arată-ntâia oară,
c-așa i-a fost menit destinul
de a uita fără s-o doară.

Ce straniu chip de a-și privi
lumina ce-o cuprinde-n sine;

Mutând prin clipă noaptea-n zi
uitarea veșnic îi convine.

Cum clipa amintiri nu poartă,
lumina ei născută-i moartă.

Către seară, Îngerul...

Către seară, Îngerul coborâse
în oraș, fără a fi băgat în seamă
de trecători.

De când e lumea lume,
întotdeauna, trecătorii nicidecum
n-au avut vreme de minuni.

Și acum, cu toate că Îngerul
nu era un înger obișnuit,
trecătorii nu l-au observat.

Avea doar o aripă,
ca și cum un barcagiu
s-ar fi slujit de o singură vâslă.

Mânuia aripa când spre stânga,
când spre dreapta, ca și cum
ar fi brăzdat aerul cu lama ei.

N-avea cum să evite zboru-n zig zag...

Și totuși, trecătorii (cei mai mulți din-
tre ei)
nu l-au observat,
și nici măcar, cei puțini,
căroro le-a fost îngăduit
aripa să-i vadă. S-au mulțumit doar
să-și spună în gând:
– „O fi și așa vreun trăznit de poet!”,
apoi, indiferenți, au trecut mai departe
fluierând nepăsători.

Stop cadru

*
Tăcerea
s-a înrămat cu buze cusute în oglindă
dincolo de ea doar umbrele vorbesc.
Șchioapă memoria se plimbă
p-un cal negru-arăbesc.

*
Canarul privește cum timpul,
cu ochii de vidră,
numără clipele-n clepsidră...
pe o servantă tace minutarul speriat,
nisipul se prelinge în adâncuri, exilat.

*
O pasăre fumează în camera mea,
aripile îi curg cu lacrimi prin podea.
Pe canapeaua mea,
chiștoace au muguri renăscuți din
scrum,
la geam un fulg tușește împiedicat de-
un stor,
de-afară se aude
galopul lumii ce aleargă
înhamată pe spinarea unui șobolan
nebulon ...
-am să reînvăț... să zbor !
își spune pasărea, uitându-se prin vi-
zor.

Trag cerul după mine

Trag cerul după mine,
ca o catedrală cu altarul-n pântec
ce caută vechi descântec
să-nduplece ziduri reci de piatră
unde iubirea-i zăvorâtă-oarbă
cu pleoape lipite băjbâind în propria-i
lumină.

Printre fisurile lumii
umbrele mușcă din mine vorace
împrăștiindu-mă întunecimii
cu nopți de insomnii golașe.

Trag cerul mai spre mine
ducându-i seninul în trupul meu de
umilință,
cu tălpile goale rănite de urcușuri sân-
gerânde
ascund cu penitență visul în tiv albas-
tru de mătase,
sub pleoapa ce se zbate cu sete de lu-
mină,
lovit necruțător de-a timpului cravașe.

Cu palme împreunate
privesc cum ziduri reci din cărămizi
rigide
se prăbușesc pe lângă visul meu
ce-și plimbă cerul peste lumi nepăsă-
toare...

Mi-e gândul albastru

Mi-e gând albastru ca cerul din tine
eu însămi l-am rugat să fie
tribut și ceas de veghe
la ora ce-ți bate la tâmplă
ca un popas în oră târzie.

N-am să mă tocmesc cu el
ar fi prea scump să fac negociere
dar tu rămâi înlăuntrul meu iubire
chiar dacă îți dă târcoale timpul
ca un croitor bătrân, miop,
de-o fi să pleci năucă în călătorii prea
lungi
sufletul-ți va rămâne
agățat de vânt pe la răscruci,
tu să mă legi strâns cu ramuri verzi
și cât mai sus, în cerul albastru,
să nu rămân pradă
croitorului miop ce-mi șade
pe trup ascuns ca un bătrân sihastru.

Ce pot să-ți spun

Ce pot să-ți spun?! ...
adie pădurea cu mirosul tău,
în păr se joacă fluturi albi și bleu
iar pe călcâie ai urme de rouă
rămase de pe țărături mângâiate-n ape
verzi
uitate în palma unui zeu

De undeva se aude mierla
cu dimineața zâmbind pe trupu-mi
somniaș
ca ramura îți apleci brațul
și mă învelești cu privirea ta
cum frunza de tei își caută culcuș um-
bros.

Din al tău sărut se naște ziua
când mă culegi ca să reînvii
căci tu mă știi
că încă eu
mă joc cu vise la margine de curcu-
beu.

Ce pot să-ți spun?!
îți simt parfumul
miroase a flori de câmp,
pe-o creangă zâmbeste un lăstun
iar eu te beau și te respir
precum lumina ce iubește un verde fir
fac mută de uimire neștiind ce să mai
spun
mă las s-alunec în caldă reverie
și uit, fir-ar să fie,
ce-aveam sau dacă voiam ceva să-ți
spun...

Ah! Mi-am amintit printre adormite
gânduri,
că azi
mai am de împărțit la lume...fluturi!

intro

1. într-o zi cerul o să se crape
o singură fisură
2. eu nu o să am copii niciodată
pe mine niciun bărbat nu o să mă iubească
3. lumea se va întoarce cu susul în jos
oamenii vor aluneca prin fisură
4. îmi imaginez liniștea dintre noi ca pe o coardă
o ating cu arătătorul și ea tremură
5. râdeai de mine când aduceam acasă toate pisicile găsite pe stradă//
oamenii fericiți nu știu să iubească animalele//
6. îmi plac oamenii care râd fără niciun motiv
și care au un râs zgomotos
7. mereu am suferit pentru că nu știu să scriu proză
viața mea e rutina din tablourile tale pe spatele cărora treci
numele prietenilor tăi imaginari
// numele prietenului meu imaginar era budincă//
8. lucrurile care îmi plac foarte mult sunt
liniștea praful ploile & reflexiile în apă
lucrurile pe care le urăsc sunt
anxietatea & singurătatea mea
lucrurile pe care mi le doresc în fiecare an de crăciun sunt
șosetele cu pinguini & unicornii
9. copilăriile noastre au însemnat dinți de lapte
smulși cu cleștele
rugină în gurile micuțe care n-au cunoscut înjurătura
10. mi-ar fi plăcut să mă nasc cu 20 de ani mai devreme
ca să învăț să-mi țin gura

singurătate

refuzi să o numești singurătate
te lași în jos pentru că nu o poți opri
buzunarele îți sunt pline cu pietre

3 puncte pe o foaie goală
n-ai putut să scrii mai mult
n-ai știut mai mult
scoți o piatră din buzunar & o arunci în ploaie
nu sunt urmări ploaia nu simte
te-ai săturat de lipsa ta de putere
ești încă aici
nimic nu se sfârșește cu adevărat

când erai copil
îți era frică să te trezești
te gândeați că un coșmar poate deveni realitate
atunci când deschizi ochii
nu puteai să vorbești despre fricile tale
nu o poți face nici acum

nu mai ai timp
ești gol pe dinăuntru
unii oameni știu doar să ia & să ignore găurile pe care le lasă
singurătății nu-i va cere nimeni să rămână dar ea va rămâne

Andreea ARGHEȘEANU

Călcâiul lui Ahile

Era o noapte rece și ploioasă de noiembrie. Un felinar pâlpâia palid în capătul străzii - o veritabilă imagine a toamnei în orașul de provincie. Monotonia domnea. Orașul își urma cursul, indiferent de vreme sau timp. Blocurile nu cresc, nu înfloresc. Nimic nu se schimbă, aceiași oameni, aceleași obiceiuri. Rutină.

Strada Speranței se trezea la ora cinci și jumătate, nici un minut mai devreme, nici unul mai târziu. Scârțâitul cheii în broască răsună la 5:30 pe scările blocului numărul 7, etajul 3. Liniștea fu tulburată de sunetul mecanic. Un minut mai târziu, becul economic umplu fereastra dreptunghiulară. În fiecare dimineață, cu excepția duminicii, scenariul se repetă. În această clădire sărăcăcioasă din centrul orașului se află cabinetul de psihiatrie al doctorului Ahile Popescu, un bărbat înalt, mereu proaspăt ras, purtând halatul alb fără de care imaginea domnului doctor nu ar fi completă. La finalul zilei, odată ce halatul este dezbrăcat, ușa cabinetului închisă, respectabilul domn doctor Popescu dispare, apărând Ahile. Cu pași lenți, aproape nesigur, pășește spre căsuța de la periferie. În drum se oprește zilnic la magazinul din colț pentru a cumpăra acool și dulciuri - slăbiciunile sale. Spiritul domnului doctor rămâne încuiat după ușa cabinetului până a doua zi, când Ahile se trezește din mahmureală, ascultă prognoza meteo și știrile politice. Personalitatea cameleonică a domnului doctor este provocată de îmbrăcarea halatului alb cu iz de penicilină, Ahile, vecinul morocănos și neglijent, devine Domnul Popescu, respectabilul și amabilul domn doctor de la etajul trei.

Cabinetul privatizat nu îi aduce venituri mari, dar suficiente pentru un trai modest. Deși duce o viață mai haotică decât cea a pacienților, este priceput și dedicat meseriei. Uneori petrece ore în șir alături de un pacient. Plânsul disperat și nervos al unor paciente străpunge pereții și ușa de termopan, spre nemulțumirea celorlalți locatari. Domnul doctor privește îngăduitor, zâmbește cald, aprobă din când în când printr-o mișcare lentă a capului, părând profund îngândurat și îi oferă un șervețel parfumat sau un calmant puternic celor ce acuză dureri de cap sau insomnii. Astfel zilele trec monotone. De la copiii traumatizați de familie, bătrâni copleșiți de singurătate până în pragul nebuniei,

femei trecute de prima tinerețe, până la bărbați acoolici și cu probleme sociale, toți cu probleme mentale, de comunicare sau de adaptare, vin la domnul Popescu ca la un duhovnic, așteptând vindecarea. În profesia sa, este de o mediocritate absolută, însă spațiul primitiv, chipul senin al medicului, vocea nemaipomenit de calmă, pătrund până în sufletul omului, până în mintea sa, ajungând la rădăcina problemei, iar toți pacienții erau mulțumiți. Nu avea vreo tehnică, însă darul vorbirii și al ascultării erau de partea lui. Oamenii sunt doar organisme care trebuie să relaționeze pentru a se păstra în echilibru, însă domnul Popescu era adeptul singurătății. Avea un singur amic, pe Avram, cu el mânca de prânz, iar seara se întorcea spre casă.

Avram era asistent la morgă: un bărbat înalt, bine făcut și mereu aranjat. Viața sa decurgea în același ritm lent și monoton precum cea a prietenului său. Își începea ziua cu o cafea, apoi pleca la serviciu. La ora 7 intra pe poarta spitalului județean. Își pregătea „materialul de lucru”. Bărbați și femei, tineri sau bătrâni, până la bebeluși născuți prematur, toți urmau să fie ciopârțiți de Avram, fiecare organ fiind supus unei analize minuțioase. După stabilirea cauzei decesului, toate organele sunt vărsate înapoi în trupul imobil al „pacientului”, apoi urmează recunoașterea de către rudele decedatului și procesul se încheie aici.

Nu demult sosise în camera obscură un tânăr nu trecut cu mult de douăzeci de ani. În urma autopsiei reieșise că decesul survenise în urma unui traumatism cranian sever. După rănile multiple de pe trupul palid și rece, era clar că fusese implicat în vreun scandal sau accident. Avram avea obiceiul de a analiza cadavrele încercând să le facă o poveste. I se părea inuman, dur, ca procesul de „masacrare” să înceapă fără a face cunoștință mai întâi.

Pentru a-l recunoaște pe acel tânăr, venise o fată. Avea părul până la umeri, ușor ondulat. Nu era frumoasă, dar avea trăsături fine și plăcute. Era sora decedatului. Îndurerată fiind, Avram îi oferii umărul său pentru a plânge. Clipele de durere te leagă... La scurt timp după ceremonia de înmormântare, cei doi se reîntâlneau. Avram avea un farmec aparte și deseori atrăgea privirile pline de admirație ale doamnelor, însă avea un „defect profesional”. Deși postul îi

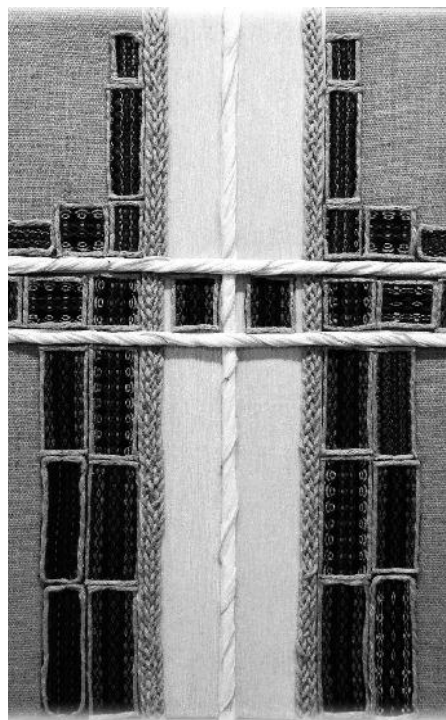
oferea un venit bun, condiții și diferite beneficii, avea un dezavantaj: substanțele chimice erau peste tot, în aer predomina mirosul de formol. Avram lucra de zece ani în același laborator. În ciuda eforturilor lui, mirosul nu dispărea, rămăsese impregnat în piele, în haine, în pereți, un miros straniu, înțepător. Poate de aceea nu avea prieteni. Într-o zi, privind pe geam, observase că bătrânul castan se uscaser aproape în totalitate. Cel mai probabil cancerul castanilor îl afectase și pe el. Însă Avram îl privea diferit. Castanul ce i-a vegheat viața până acum, dispăruse! Îi urmărise ani în șir fiecare schimbare, cum devoala în fiecare an castanele maro, îi ascultase gândurile în serile de vară, iar acum bunul lui prieten îl părăsise. Erau atât de asemănători. Ambii singuri, ambii urmând același ritm lent al vieții. Avram îl privi și își spuse: „Se pare că până și copacii mor de singurătate.”

Avram și Ahile își alinau reciproc durerile. Într-una din zile, Ahile i se confesă amicului său:

-M-am săturat. Nu am familie și nici profesie. Oamenii vin la mine, își deschid sufletul, la final îl închid ca pe-o fereastră și plec. Eu aprob îngăduitor, le prescriu rețete, calmante sau antidepressive și totul se repetă la infinit. Înnebunesc... și eu.

- De ce nu încerci să progresezi, să cauți tehnici noi, moderne? Îl întrebă binevoitor Avram.

- Eu așa face-o, însă, știi... eu nu îmi pot îmbunătăți tehnica.

Cruce

- Corpul, organele sunt toate la fel, nu se schimbă nimic, niciodată, însă sufletul... sufletul, dragul meu, este cel mai complex organ al trupului. Îl poți modela.

- Tehnici moderne, spui? Aiureli. Cu tehnologia modernă nu-i a bună. Prea ne-am robotizat, ne-am dezumanizat. Printre atâtea tehnici moderne s-ar pierde sufletul.

Se lăsă tăcerea între cei doi. În mintea lui Ahile era o adevărată furtună, în mintea lui Avram, acool, însă vorbele prietenului său încă îi răsunau vii în memorie. Putea modela suflete... Din clipa aceea liniștea lui s-a spulberat, iar viața sa a luat o cu totul altă întorsătură. Se treze dimineața și pleca la serviciu. Levita pe străzile întortocheate până în centru. Nici zgomotul mecanic al motoarelor, nici claxonatul ascuțit al șoferilor nervoși prinși în traficul infernal, nici maldanezii înfomețați ce îl pândeau la fiecare colț, nimic nu îl mai scotea pe Ahile din transa în care fusese prins. Pentru prima dată și-a privit pacienții în ochii, își nota fiecare schimbare, progres sau regres, factorii ce îi influențau pe aceștia, totul era notat. Acasă, manuscrisul era deschis și analizat. Făcea comparații între pacienți, pregătea cu câteva zile programul după care urma să își țină ședința, totul cu o precizie uimitoare, poate chiar improprie pentru domnul doctor Popescu. Vizitele făcute amicului său se răriră considerabil. Acesta observase, însă își lăsa prietenul să se liniștească. Domnul doctor își petrecea nopțile citind, adormea cu manuscrisul în brațe și nu-l lăsa din mână niciodată, dormea puțin, iar rareori mânca. Renunțase la slăbiciunea sa, alcoolul, devenise analitic, era într-o continuă meditație, până într-o zi: își anulă toate programările și intră ca o vijelie pe porțile spitalului județean. Coborî la morgă și se prăbuși pe primul scaun ieșit în cale.

- Vai, dar în ce hal arăți! exclamă Avram. Ce-i cu tine?!

- Plec!

- Pleci acasă așa devreme? Nu-i de mirare, nu ești în apele tale. Foarte bine, mergi acasă să te odihnești. Mergi.

- Nu merg acasă. Plec.

- Dumnezeu mare! Ce-i cu tine, vorbești incoerent, nu mă speria așa, prietene. Întinde-te, ai nevoie de odihnă.

- Apă, îmi trebuie apă! Mi se usucă gâtul.

Avram fugi disperat să aducă un

pahar cu apa pe care Ahile o bău dintr-o înghițitură. Tăcerea se lasă preț de câteva minute. Ahile se liniști, în timp ce amicul său se plimba îngrijorat dintr-o parte în alta. Ahile rupse tăcerea apăsătoare:

- Trebuie să plec...

- Ce tot spui acolo? Unde să pleci?

- Mi-am dat seama, Avram, mi-am dat seama! Era așa evident... Am terminat studiul. Mi-am dat seama! Trase adânc aer în piept. Ei bine, am terminat studiul „Pot modela sufletul”. Oamenii nu au nevoie de pastile, de rețete sau calmante. Au nevoie de liniște. Liniștea sufletească rezolvă totul.

- Tot nu te înțeleg. Și unde ai putea să pleci?

- Trebuie să schimb locul. Orașul este sufocant. Cabinetul - o cutie de chibrituri. Prea multă claustrare. O să mă retrag într-un mediu natural, liniștit, calm! Terapie curată. O să fie un cabinet mult mai spațios, mai primitiv.

Discuția se încheie brusc și amândoi căzură pe gânduri. Se lăsă o tăcere mormântală, cei doi rămăseră nemișcați mult timp în lumina obscură a apusului. În aceeași atmosferă se îndreptă spre casă. „Singurătatea i-a luat mințile”, gândi Avram.

Zilele treceau cu repeziciune.

Avram nu mai știa nimic despre amicul său. Într-o zi merse să îl caute la cabinet pentru a mânca și a discuta. Ușa era închisă. O bătrânică ce spăla scările îl anunță că insistă degeaba - cabinetul era închis de două zile, iar Domnul Popescu nu mai trecuse pe acolo. Fără să răspundă, coborî scările în grabă și se întoarse la serviciu. Seara îl căută acasă. După cum se aștepta, nu mai era acolo. Lacătul era pus pe poartă. Unde dispăruse Avram fără să lase vreun semn? La scurt timp, amicul său află că își urmase planul. Se dusese într-o zonă montană, departe de agitația orașului și își cumpărase acolo o proprietate. Drumul era dificil de parcurs, însă peisajul, fantastic. Nu după mult timp, proprietatea cumpărată de el începea să prindă contur, un fel de pensiune, însă cu alt scop. Domnul doctor își practica meseria, iar pacienții săi erau cazați aici, tot timpul desfășurau activități în aer liber, creșteau plante și animale, pictau, cântau, iar deseori mergeau la plimbare în natură. Aceasta era nouă metodă terapeutică a doctorului. Pacienții veneau aici,

iar rezultatele erau vizibile imediat. Trăiau într-o armonie perfectă, legau prietenii și fiecare avea rostul lui. Pentru prima dată erau în mediul lor, nu mai erau considerați niște anomalii. Chiar și domnul Popescu își găsi-se aici liniștea, se simțea bine văzând rezultatele obținute și asta îl motiva.

Cea mai nouă pacientă, era o doamnă de treizeci de ani. Avea tră-sături bine conturate, dar chipul îi trăda o mare suferită. Nu vorbea cu nimeni și refuza să participe la activitățile de grup. Stătea mereu în gră-dină sau se plimba fără să aibă vreo destinație. Deși fusese profesoară de muzică, acum refuza să asculte sau să folosească vreun instrument musical. Uneori picta. Sub îndrumarea dom-nului Popescu, sub influența celorlalți pacienți aflați pe calea vindecării, aceasta se acomoda cu mediul, chiar își făcu prieteni. Mediul se dovedi prielnic. Colega sa de cameră îi deveni-se și confidentă. Seara își pregăteau ceai și stăteau ore în șir povestind. Deși starea noii paciente părea să se îmbunătățească, medicul spunea că este încă foarte instabilă. În cazul în care nu va face progrese sau starea ei se va înrăutăți, va fi transferată la un spital de specialitate pentru tratament medicamentos.

Între timp, Avram încă încerca să dea de urmă prietenului său. Vecinii nu știau nimic. Cu timpul „micul colț de rai” creat de Ahile Popescu începu să devină cunoscut în rândul celor interesați, zvonurile fiind diferite. Astfel, vestea ajunsese și la urechile lui Avram. Într-o dimineață ploioasă de primăvară, dis de dimineață a pornit la drum. Ieșit din aglomerația orașu-lui, i s-a deschis un nou univers. Un paradis sălbatic, încă neatins de mâna crudă a omului. „Nu-i de mirare că te-ai ascuns aici, prietene!”, gândi în timp ce urca agale pe cărările mun-telui. Nu mai văzuse niciodată o așa priveliște, nu mai respirase niciodată un aer atât de binefăcător. Curând putea zări clădirea nouă, împrejmuită cu gard viu. O tensiune apăsătoare îi măcina sufletul în timp ce se apropia. Ajuns la intrare, îl întâmpină un bărbat masiv, învârstă.

- Bună ziua! Îl caut pe doctorul Ahile Popescu. Sunt un bun prieten al dânsului, Avram.

Bărbatul îl analizează suspicios, apoi dădu un telefon. Avram nu putu auzi conversația, însă după câteva minute, fu pofit să intre. Traversă grădina și ajunsese la ușa imobilului. Ahile îl aștepta deja, bucuros și mai zâmbitor ca niciodată.

- Deci aici te-ai ascuns, Ahile! zâmbi ironic.

- Dar nu m-am ascuns, dragul meu prieten. Doar ți-am urmat sfatul, mi-am îmbunătățit tehnica. Să mă ierți fiindcă nu te-am anunțat, însă simțeam că trebuia să fac asta numai-decât, nu suporta amânare.

Cei doi intrară într-o încăpere modernă și se așezară pe canapea. Ahile îi povesti tot ce se întâmplase de când plecase, despre pacienții lui, despre ceea ce urma să investească în noua sa clinică, iar amicul său îl pri-vea uluit fără să mai scoată o vorbă.

- Cât o să rămâi aici, Avram? Sper ca nu pleci curând! Am atâtea să-ți arăt.

- Mi-am luat concediu pentru a-ți da de urmă. Dacă îmi permiți, aș fi încântat să rămân o vreme. Văd că ție îți prinde bine această schimbare... nu mi-ar strica nici mie puțină relaxare.

A doua zi Avram cunoscuse pacien-ții și fu primit în mijlocul lor cu bu-curie și căldură. Doar ultima venită, tânăra, refuză să îi vorbească. Starea ei nu se îmbunătățise prea mult. Zile-le trecură fără a fi simțite în liniște și armonie, într-un mediu în care omul se împacă mai întâi cu el însuși, cu natura, cu universul. Totul era transfi-gurat la nivel cosmic, oamenii deveneau entități. Cu toate acestea, când dezechilibrul și neliniștea pândesc la orice colț, cei mai slabi, cedează. Neliniștea ajunsese în mediul protejat în care părea că nimic rău nu poate pă-trunde. Odată ce ziua a fost înghițată de noapte, colega noii paciente alergă cu disperare spre domnul Popescu:

- Domnule doctor, domnule doc-tor!

- Dar ce-i cu zarva asta? Ceilalți dorm deja!

- Colega mea...

- Ce-i cu ea?

- Nu știu, a dispărut. Am căutat-o peste tot, iar ea nu întârzie niciodată la cină.

- Poate este la toaletă. Voi, feme-ile...

Dar Domnul Popescu nici nu apu-că să rostească propozitia întreagă, fiind întrerupt:

- Nu, nu, nu! Am verificat deja!

Atunci neliniștea i-a cuprins pe amândoi. Căutările au început. Dom-nul Popescu, Avram, toți roiau ca într-un mușuroi de furnici.

-Poate a fugit!

- Nu! Portarul ar fi văzut ceva.

- După 48 de ore trebuie anunțată dispariția!

Fel și fel de ipoteze circulau. Ahile simțea cum îl cuprinde groaza,

iar întregul său univers se năruia, se simțea slăbit și disperarea punea stă-pânire pe el. Soarele stătea să răsară. Căutările fuseseră zadarnice, iar toți era extenuați așa că au fost rugați să meargă să se odihnească. Ahile refu-ză, iar Avram îi rămase alături.

Autoritățile au fost anunțate în ziua următoare și au intervenit. Cole-ga dispărutei a fost interogată, fiind ultima persoană care o văzuse. A declarat că atunci când stăteau seară să povestească, uneori avea crize și plângea des, dar părea liniștită, chiar afirmase că se simte mai bine. Uneori avea coșmaruri, iar atunci trebuia să o trezească, apoi adormea înapoi, ca un bebeluș. Spunea că nu îi e dor de casă și ca nu vrea să se mai întoarcă curând. Doctorul Popescu era devas-tat. Cum a putut să lase să așa ceva să se întâmple? își repeta obsesiv. Cele mai cumplite gânduri i se perindau prin minte. Lumea construită de el se prăbușea și nu putea face nimic. Pre-zența lui Avram a fost o mană dum-nezeiască. Toate îndatoririle dom-nului doctor au fost preluate de el. Căutările au luat sfârșit, trupul tinerei fiind adus de apele râului la mal. Se-cretul a fost păstrat pentru a nu afecta pe ceilalți pacienți, iar tot protocolul a fost făcut cu discreție.

- Avram, hai până la mine în cabi-net, te rog, zise Ahile.

- Sigur.

Ajunși în cabinet, a urmat un mo-ment de tăcere, amândoi ezitând.

- De cât timp ne cunoaștem noi, Avram?

De mare

- Ooo, de foarte mult timp, mai mult de douăzeci de ani. Dar de ce mă întrebi așa, brusc?

- Unicului și vechiului meu prieten, aș vrea să îi cer o favoare, se poate?

- Să auzim.

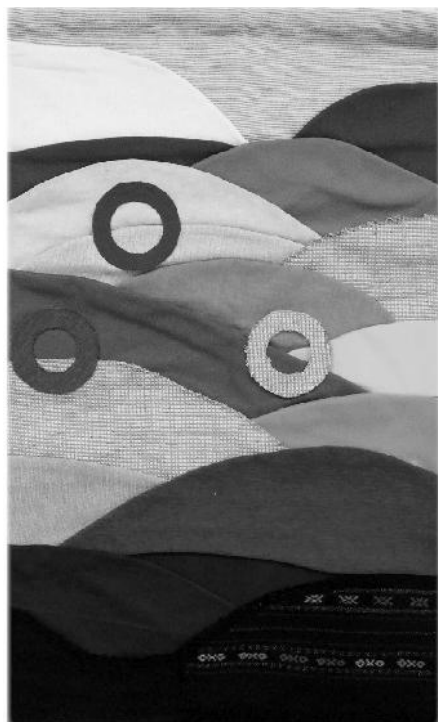
- Știi... incidentul... m-a tulburat foarte mult... aș vrea să mă detașez puțin de gândurile mele... de acest loc...

- Dar nu poți să te lași copleșit. Ceilalți au nevoie de tine, nu îi poți abandona...

- Nu-i abandonez, dar aici intervine bunul meu prieten, tu! Nu pot lăsa locu ăsta în volia sorții, iar în tine am încredere și cum încă nu ești silit să te întorci la serviciu, mă gândeam să merg câteva zile acasă, să îmi refac puterile.

- E nemaipomenit cum fugi! Dar fie, cum consideri! Poți pleca liniștit...

În dimineața următoare, cu o valiză în mână stânga, iar în cea dreaptă cu un set de chei, privea fără să respire blocul din fier-beton, gri. Nu se schimbase. Ca într-o grotă de urs, deschise larg ușa și păși pe scară. Inspiră adânc aerul. Iz de mucegai și clor: femeia de serviciu spăla pe jos. Treptele urcate până la etajul trei îl epuiză. Sunetul mecanic și ruginit tulbură din nou liniștea pe casa scării. Înainte de a deschide complet ușa, ascultă ecoul. Trânti ușa de perete, iar praful se scutură ușor. Pentru o secundă se simți străin. Biroul acoperit de un strat gros de praf,

De vară

canapeaua învelită într-un cerceaf îngălbenit, raftul, cărțile și câteva dosare aruncate în grabă, îi lasă o senzație stranie. Ore în șir privi în gol sau pe fereastră. Spre seară, o stare de rău și o criză nervoasă îl cuprinseseră. Încuie ușa cabinetului și porni amețit spre casă. Conform vechiului obicei se opri la magazin. Vânzătoria se schimbase, rafturile fuseseră rearanjate, copacii păreau mai mari, oamenii îmbătrâniseră. Printre gardul de lemn priveau buruienile, de pe acoperiș lipsea țiglă, iar lacătul porți era ruginit. Totul rămăsese exact la fel de parcă timpul se oprise pe loc. Se așază pe canapea. Își deschide sticla. O criză de tuse îl năpădi și îi cutremură tot trupul. Privea pe fereastră. Draperia era desprinsă într-un colț și atârna sumbru: „Cât timp am fost plecat?” gândi el. Simțea un gust amar și îl cuprinseseră amețeala. Ațipi preț de câteva minute. Prin minte îi treceau imagini fugitive: își văzuse mama, pacienții depresivi de la vechiul cabinet și pacinta care își luase viața. Ca din cel mai teribil coșmar se trezi transpirat, plângând și cu spasme. După câteva ore de halucinații extenuante adormi din nou. Ora prânzului îl găsi în același stadiu, murdar, mahmur; vărsase paharul pe covor; draperia încă atârna dezolant, iar în aer plutea un miros înțepător. Îl durea capul și era flămând. Ușa frigiderului se deschise scârțâind. Era aproape gol. Becul nu mai funcționa. Doar câteva conserve, suficiente pentru moment. Își desfăcu o conservă și o goli pe o farfurie. Exceptând stratul de grăsime și carnea tocată ce nu părea a fi de porc, conserva părea comestibilă. De pe verandă privi cum oamenii treceau din stânga și din dreapta, toți serioși, monotoni, fiecare părând că își știe exact drumul. După ceva timp își amintit de țigla desprinsă de pe acoperiș. Lângă canapea era sticla cu alcool ce îi făcea deja cu ochiul. Urcă în pod. O rază aurie de soare pătrunse prin gaura rămasă. Așezat în dreptul ei, își deschise sticla și luă o înghițitură zdravănă. Rămase încrămențit așa până la venirea nopții când, privind stele, adormi. Fiecare zi se scurgea lent și fără scop. Căzuse în patima băuturii, uitase de clinică și de pacienta săiș nu reparase acoperișul și nu tăiasse buruienile. Mai mult, în crizele sale nervoase, cu mintea înțețoșată de alcool, distrusese o mare parte din obiectele din casă și așa deteriorată de timp.

La clinică, lucrurile reintrară pe făgașul lor normal. Avram își intrase perfect în rol, preluase fișele medicale ale pacienților și urma programul de terapie a domnului Popescu. Ancheta în cazul decesului pacientei se încheiase: sinucidere. Bineînțeles presa se sesizase și căuta amănunte. Avram așteptase un semn de la Ahile. Nu se întorsese de multă vreme și nici nu îi scrisese. Prevedea deja ce se întâmplase. Ar fi plecat în orice minut după el să-l muștruluiască și să-l trezească. Însă nu putea. Se obișnuise cu noua funcție, cu noul statut și se descurca din ce în ce mai bine. Începea să-și disprețuiească prietenul; îl considera neglijent și nerecunoscător. Personal și-ar fi dorit mereu propria afacere, un mediu armonios și privilegiul de a fi strigat „domnule doctor”. El era închis în permanență într-un laborator macabru, urât mirositor, iar oamenii erau reticenți și îl marginalizau. Își uitase prietenul și pe zi ce trecea avea certitudinea că nu se va mai întoarce. În articolele scrise în presă, Avram era proprietarul clinicii și era laudat pentru noua tehnică inovatoare. Altfel, clinica deveni din ce în ce mai cunoscută, iar în cele din urmă, articolele au ajuns în mâna lui Ahile. „Oricum acolo nu mă mai întorc. Văd că bunul meu prieten știe ce are de făcut.” Ahile încă trăia în haos. Pierduse de mult noțiunea timpului, purta aceleași haine rupte și murdare, iar barba îi crescuse considerabil. Se obișnuise cu acest stil de viață și se simțea confortabil. Nu avea griji sau responsabilități, nu era nevoit să respecte un program sau o conduită. Se resemnase cu noua sa viață și era hotărât să lase clinica pe mâna lui Avram. Totul până într-o zi. Sub influența băuturii, o stare de revoltă puse stăpânire pe el. „Asta e răsplata pentru toată munca mea? Trădătorul. Am crescut un șarpe la sân. Nu-i nimic, îi arăt eu!” Cu acest gând ajunse în spatele clinicii. Cu un zâmbet amar, scaldat în băutură privea cum vechii săi pacienți își desfășurau activitățile. „Nici măcar nu-și amintesc de mine, nerecunoscătorii.” Pentru câteva secunde în zări pe Avram. Purta halatul alb și le zâmbea călduros pacienților. Deși încă tulburat de aburii alcoolului, o lacrimă rece i se prelinse pe obraz. Câteva minute mai târziu, panica și haosul se instalară. Alarma de incendiu porni. Ahile dispăruse...

Constantin DÂRVĂREANU

Volumul de poezie "Trandafiri și amintiri" reprezintă o recunoaștere, deși târzie, a valorii poetului novăcean Ion Florea. Poeziile au fost recuperate de la familia poetului, Maria și Mirela, soție și fiică. O parte dintre ele au suferit modificări, iar celorlalte le-am pus titlul care am crezut că este potrivit cu conținutul acestora. Chiar dacă apariția volumului de poezie se petrece la aproape 26 de ani de la moartea poetului, consider că este un minunat prilej de a ni-l aminti pe Ion Florea, cu regretul că a fost lipsit de bucuria de a-și vedea poeziile publicate într-o carte.

Coleg cu Ion Florea, având aceeași vârstă, am considerat că este de datoria mea să scot în evidență destinul unui poet novăcean valoros, năpădit de dorințe, gânduri, împliniri și neîmpliniri, emoții și frământări.

Ion Florea s-a născut la 7 septembrie 1942 în Novaci, Gorj. Mama - casnică, tatăl cioban. A urmat cursurile Școlii Generale Novaci, dar, deși și-a dorit foarte mult să meargă mai departe la școală, vremurile i-au fost împotriva. Cu ambiția pe care a avut-o, înzestrat cu talent și cu o inteligență sclipitoare, a reușit să-și îmbogățească nivelul de cunoștințe citind, zile și nopți în șir în tovărășia volumelor. A citit sute, poate mii, multe dimineți prinzându-l cu ele deschise în mână. A cunoscut tâmplăria, munca la pădure chiar și frumoasele taine ale păstorilor care vor constitui sursa de inspirație pentru multe dintre poeziile și poveștile sale.

Marea pasiune a vieții lui a fost poezia. Avea o ușurință uimitoare în versificație, aida izvoarelor din munți către tumultuosul Gilort, ținuturi pe care le-a cutreierat de mic copil și care se regăsesc în majoritatea poeziilor sale. Un talent de excepție care a adunat în versuri imagini extraordinare din natură care a adunat în versuri imagini extraordinare din natură, trăiri, gânduri, emoții, frământări, multă tristețe ca urmare a unui destin neîmplinit, spirit boemic și de Frondă, har nemăsurat cu ajutorul căruia a filtrat prin prisme proprii ordinea și nedreptățile sociale ale timpului său.

A plecat dintre novăceni săi la doar 50 de ani, pe 19 decembrie 1992, lăsând în urma sa o adevărată bogăție literară.

Cele peste 430 poezii adunate în acest prim volum de poezie, le-am structurat în cinci cicluri: I - Flori alese cu miros de trandafiri și amintiri; II - Anotimpurile iubirii; III - Rapsodul șoldului de munte; IV - Poezii cu iz de satiră și V - Drumul către eternitate - poezie îngropată în tristețe.

Crez

Mi-am cioplit un Dumnezeu
Dintr-un carpen secular
Iar din zimți de curcubeu
Mi-am pus nasturi la pieptar,

Căci din cercuri către mine
Un Luceafăr vine-n zbor
Să-ncheiem un cântec mâine
Cu sublimul NEVERMOR.

Peste ape ca o mierlă
Vine dorul din Carpați
Floare tânără și perlă
Printre brazii depărtați

Cornul Lunii stă să sune
Peste codru-nchis ermetic
Cerbii mei cu coarne brune
Beau din iezer cântec getic

Dintr-un os de Basarab
Își făcu un greier NAI
Și-o porni cântând nomad
O baladă c-un Mihai,

Domn cucernic, mare ban
De Tismana și Craiova
Ce-a unit un Transilvan
C-un țaran de la Moldova

Trec lăstunii-n zbor rotit,
Se-nserează în caval,
Pe Gilort mai curge-un mit
Chiotind voievodal...

Somn de vultur

Doarme vulturu-n Parâng
Poleit cu Luna șiue
Lângă brazii care-l plâng
Ca pe-un Crist bătut în cuie.

Stele putrede-i s-abat
Peste ochi, căci Sfânta Vineri,
A chemat la intim sfat
Pe alți vulturi mult mai tineri

Buzdugan de Făt-Frumos
Bate-n ruginite porți
Disperat și friguros
El învie dintre morți.

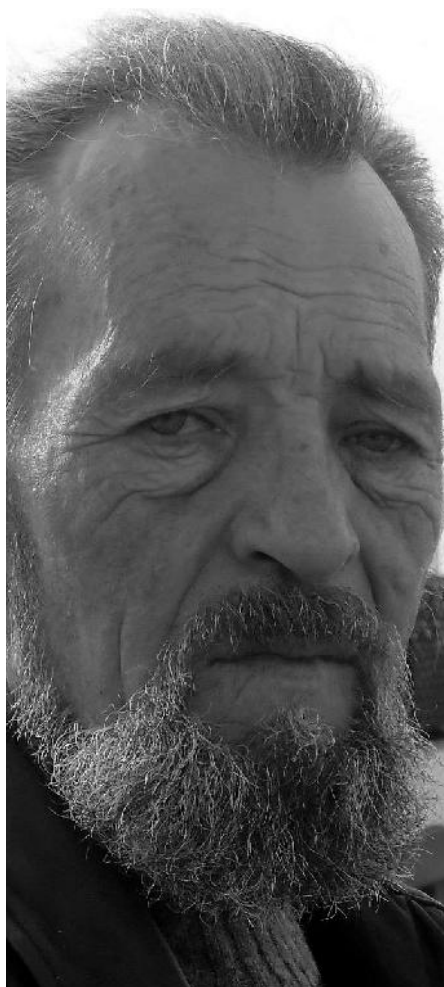
Se luminează calm de ziuă
Cosânzene-și spală nurii
Cu picioarele în piua
Urlă scorpia pădurii.

S-a iscat un vânt nătâng
Prin pădure ca un spasm
Doarme vulturu-n Parâng
Cu o gheară-nfipță-n basm.

Cerul bate-iezere stele
Și parfum de brad amar,
Feți-Frumoșii Țării mele
Sunt de strajă la hotar

ION FLOREA
vol. Trandafiri și amintiri,
Editura Măiastra, Târgu-Jiu 2018,

Volum tipărit în anul Centenarului
Marii Uniri din anul 1918

Mugurii-mamoși
chiuretează primăvara
cu bisturie de dor floral

Viața mea vitregă
fericire
hărăzită cu păcatul de a răstigni
răbdarea lui Dumnezeu

Pe rafturi
poleite cu beznă
viermii virali cer în căsătorie
fișe de lectură
din biblioteca orbilor.

Se zbat neguri
să sece cristelnița
în care Dumnezeu botează
goluri.
Ghimpii trecerii
prin spectrul
sunetelor metamorfe
îmbujorează miresme
de neauzire.
Perfecțiunea imită
utopii dansând pe junghiuri.

Din tavanul mansardei divine
mă picură plâns de fulgere aprinse
instrumente în care suflă pustiu

După
beția cu otrăvuri
din crama minciunii de miere,
mințile bărbaților atârnă
în ștreang de căsătorie
cu lumini mahmure.

Coadă cometei dezertoare
din spațiul inexistenței
să-ți taie dezgustul de fericirea teres-
tră
în felii
cam cât marginile nesfârșirii de sub-
țiri.
Și unse cu pastă de iască,
să le pui
în farfuria din care mănâncă
viața morții de apoi.

Eleodor Dinu
și parada ideilor neîmblânzite

În poemele "eleodorice", imagi-
nile fulgurante se developează, în
contraste dramatice, doar în preajma
iluziilor carnale și a certitudinilor
providențiale, în camera obscură a
unui subconștient ezitant, acolo unde
realitatea se reflectă în "oglanda col-
matată" a istoriei doar pentru a evita
să se privească drept în ochi și unde
vidul conștiinței înghite lacom orice
încercare de regenerare a speranței
dintru început. Un joc al întoarcerii
abrupte în sine și al amânării fricilor
inevitabile ni se etalează în toată
splendoarea sa psalmodică, iar zidu-
rile colorate ce ne apără de noi înșine
se prăbușesc deodată, ca piesele de
domino ale infamiei sub rafalele as-
pre ale judecății de apoi.

Poeziile lui Eleodor Dinu din
prezentul volum sunt "fulgerări de
clipă", sunt irizații de gând prin care
spiritul profund, ludic și nedomolit al
autorului își face cunoscute deliciale
și angoasele, o carte a frământării și
a descătușării, a evidențelor mute și
a "neauzirilor" asurzitoare. O carte
a nostalgiei învăluite în șoapte de
curtezană. A melancoliei cu zâmbet
de fecioară.

Davian Vlad

Eleodor DINU

Din nenorocita (?) clipă a ivirii pe Lume, Omul este împrorietărit de Dumnezeu cu viață, spațiu, timp și libertatea de a-și croi o cale în viitor. Această imensă moșie – în lung, în lat, în adâncime și înălțime – trebuie gestionată cu răspundere. Tocmai aici se găsește cheia succesului fiecăruia în viață. Totul depinde de chipul în care știi să-ți gospodărești partea de timp (imensă, într-un fel), atât în Spațiul/ Timpul public precum și în cel privat. Să nu uităm că, destinat pentru astfel de lucrare, omul mai este înzestrat (cu excepții), tot din naștere, cu toate abilitățile necesare să-și stăpânească, productiv (creator) această bogăție. Modul (în unele cazuri, norocul) în care este lucrată această moșie, face ca omul să difere unul de altul, oriunde s-ar afla el din punctul de vedere al geografiei personale. Timpul într-un spațiu dat este menit să întărească funcția de a-și putea înrodnici existența, iar asta, se înțelege, prin programare și efort creator. Dacă la toate astea adaugi și latura etică, pedagogică și spirituală, atunci cadrul existenței tale în timp și spațiu îți asigură atât statut de demnitate ontologică, precum și o finalitate creatoare.

De aceea, fireasca întrebare; ce faci cu timpul și spațiul (privat și public) date, ca zestre, de Divinitate? Unde te afli în acest moment vizavi de aceste puncte cardinale ale existenței? ce fel de timp și spațiu, date ție ca zestre, lași du Spațiului și Timpului care ne cuprind pe toți?

Care este contribuția personală la bugetul general – cosmic de Spațiu și Timp?

Toate acestea sunt întrebări pe care mi le-am pus la început de orice fel de început...

*Dumitru Dănu
Iarbă și ploi, Târgu- Jiu, 2018*

O, e atâta vină...

tăceți,
să nu treziți din visare
albul crin catifelat
e în el atâta uitare
că stelele au înghețat...
tăceți,
să pot respira ne-ntinat
ultimul ger cu peceți de lumină
și să vânez pe-nnoptat
vulpile inimii
ascunse-n pădurile sângelui
ca o amintire – spre ivire...
o,
e atâta vină în atingerea zăpezii
că sufletul e oprit
din zămislire –

O frunză fă-mă, Doamne (Dr. George Gârdu)

să vezi cum fuge Timpul
și să nu-l poți întoarce
în niciun chip...
... o frunză fă-mă Doamne,
să mă petrec curând
sub lună și mesteceni
delirând

Arcă goală

arcă goală, goală arcă,
sufletul din tine parcă,
azi e abur, vis și vânt –
unde-i iarba? Eu ce sunt?

goală arcă, arcă goală,
lemn-ți e mâncat de boală;
ce fu suflet, este umbră,
iar tăcerea este sumbră.

Tată Noe de odată,
arca-ți, azi, e sfărâmată
nu pe-un vârf de Ararat,
ci-ntr-o margine de sat
unde Muma m-a "ouat"

ATELIERUL NAȚIONAL DE POEZIE LA UMBRA STEJARU- LUI DIN BRĂDICENI

”Acest stejar a fost plantat în primăvara anului 1864, din inițiativa logofătului Costache Goga. Adus din Dumbrava Perilor unde cu 125 de ani în urmă fiii satelor Brădiceni, Frâncești, Peștișani, Hobîța și Telești se jertfiseră pentru alungarea cotropitorilor austrieci, a fost plantat pe locul unde eroii noștri fuseseră înmormântați, spre a dormi în pace somnul veșniciei.”

Evenimentul închinat poeziei, aflat în anul 2018 la cea de-a XXII-a ediție, ”Serile la Brădiceni”, s-a încheiat după două zile ca două etape ale unui ritual liric. Vineri, 7 septembrie, după-amiaza brădiceniana s-a petrecut într-un mod inedit (care intră astfel în istoria culturală a locului) în zăvoiu de lângă Căminul Cultural, într-un spațiu precum un templu, sub coroana unui stejar secular, loc desemnat cu inspirație de Cosmin Pigui, primarul Peștișaniului.

Organizat de Biblioteca Județeană ”Christian Tell” Gorj în colaborare cu Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Școala Populară de Artă Târgu-Jiu și bineînțeles cu Primăria și Consiliul Local din Peștișani, Atelierul Național de Poezie, moderat de Olimpia Bratu, manager al Bibliotecii Județene Gorj, a debutat cu prezentarea participanților, cu o scurta incursiune în istoria festivalului realizată de poetul Ion Cepoi, manager al CJCPCT GORJ și unul dintre inițiatorii Atelierului și cu lansările de cărți propuse de laureații acestei ediții, astfel: recent apăruta carte a lui Adrina Frățilă – BALADE, Ed. Măiastra, 2018, Tg-Jiu, Ioan Lascu, CAZUL SORESCU AȘA CUM A FOST, Ed. Tipomoldova, 2017; Ioan Holban, GLOBALIZARE ȘI IDENTITATE NAȚIONALĂ, Editura Junimea, 2018 - Marius Aldea, SINISTRA, Casa de Editură Max Blecher, 2015 - volum care a beneficiat de o recenzie expusă de Rodica Păuna; Revista literară: SCRIPTOR, nr. 9-10/2018, prezentată de Ioan Holban.

Seara poetică sub STEJARUL DIN BRADICENI s-a însumat prin micro-recitaluri ale poezilor prezenți la sărbătoare: Ioan Moldovan, Adrian Frățilă, Ioan Lascu, Marius Aldea, Alex Gregora, Spiridon Popescu, Cristian George Brebenel, Gelu Bîrău, Minerva Chira, Antonia Bodea, Lazăr Popescu, Persida Rugu, Doru V. Fometescu.

Partea a doua a Atelierului Național de Poezie, 8 septembrie, așa cum este obiceiul, a fost rezervată momentelor de acordare a premiilor pentru poezie și critică. Momentul, însă, a fost precedat de o serie de discursuri festive ocazionate de împlinirea a 500 de ani de la atestarea localității Brădiceni și de înmânarea unor distincții și plachete către oficialități locale și județene, și unor personalități culturale reprezentative pentru spațiul gorjean.

Festivalul poeziei „Serile la Brădiceni”, pentru că manifestarea are un asemenea profil - de-a lungul timpului laurii artei poetice fiind primiți de prestigioși scriitori români - a avut prilejul de a acorda premii domniilor lor, poezilor Ioan Moldovan, Oradea – Premiul Național pentru Poezie, Ioan Lascu, Craiova – Premiul Național pentru Critică a Poeziei, Ioan Holban, Iași – Premiul Național pentru Critică Literară și Marius Aldea, București, căruia i s-a decernat premiul „Arthur Bădița” atribuit unui poet gorjean. Laureații au avut, fiecare, în ordinea data aici, câte o Laudatio rostite de scriitorii Alex Gregora, Lazăr Popescu, Ion Cepoi și profesoara Rodica Păuna, director al Colegiului Național ”George Coșbuc” din Motru.

Nicolae Dragoș citind

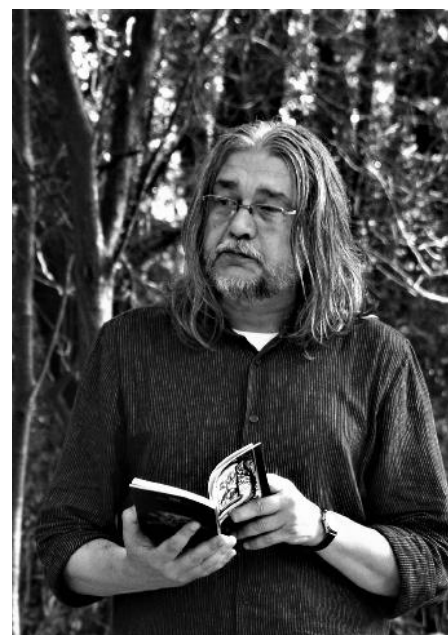
Marius Aldea primind premiul Arthur Bădița pentru poezie

Ioan Holban premiul pentru critica literară

Ioan Lascu premiul național pentru critica poeziei

Adrian Frățilă recitând

Alex GREGORA

Domniile-Voastre,

Sunt onorat să vin în fața dumneavoastră, în chip de călăuză - convinsă și investită alaltăieri - ca să cuprind într-o plasă de fluturi întreprinderi literare prețioase, vechi și noi, ale domnului IOAN MOLDOVAN, cel chemat din Ardealul nostru încărcat de istorie pentru această încununare de la Gorj.

Urmând calea culturală a lui Iosif Vulcan, care în nr. din 25 februarie/9 martie 1866 îl publica pe Eminescu și-i stabilea pentru eternitate numele, iată, Ioan Moldovan, directorul de azi al revistei "Familia", ce continuă să existe la Oradea, a devenit un punct cardinal necesar literaturii române de azi. (Seria a V-a a Revistei "Familia" a pornit în 1965, sub conducerea lui Alexandru Andrițoiu, iar din 1990 a lui Ioan Moldovan.)

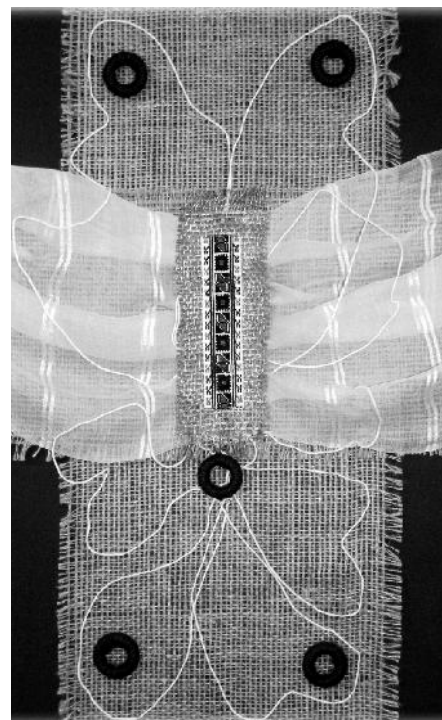
În biografia laureatului Atelierului de poezie de la Brădiceni de azi se găsesc (12!) volume cu o irumpere poetică de excepție, stare constatată de cititori dar și de critică, (mulțumesc Wikipedia!): "Viața fără nume", în 1980; "Exerciții de transparență", 1983; "Insomnii lângă munți", 1989; "Arta răbdării", 1993; "Avantajele insomniei", antologie de autor, premiul revistei „UNU” Oradea, în 1999; "Tratat de oboseală", 1999; "O uitare de texte", antologie de autor cu o secțiune de șapte Inedite, 1999; "Interioarele nebune", 2002; "Celălalt pește", 2005; "Însemnări primitive", 2005; "Mainimicul", 2010; "Timpuri crimordiale", 2014.

Autorul a fost inclus, de asemenea, în numeroase antologii, fiind tradus în mai multe limbi – germană, franceză, engleză, maghiară, albaneză.

După o călătorie critică prin darul poeziei lui Ioan Moldovan, edificat și asumat, Gheorghe Grigurcu scrie: „Arsă și călcată-n picioare, prefăcută-n cenușă pe «câmpul cu fluierături

dezamăgite”, servită cu aplomb la «praznicul infernal», poezia regenerează, crește ca o iarbă pe un teren ce părea pentru totdeauna sterp. Senzația declinului apare învinsă de cea a plinului expresiv. Marcat de o intensitate aparent dezabuzată și de un cinism suav, Ioan Moldovan e neîndoios unul dintre cei mai importanți poeți ai bogatei serii lirice optzeciste.” (Gheorghe Grigurcu)

Celor pregătiți să aștepte le mai ofer încă o topire în considerații critice asupra poeziei lui Ioan Moldovan, "chirurgie" realizată de Mircea Bârsilă: „Elementul ordonator – mai mult sau mai puțin vizibil – al lumii lui Ioan Moldovan se află într-o autentică stare de melancolie, ce predispozează, în termenii poeziei moderne, desigur, fie la visare, fie la îngândurări generate de percepția destrămării timpului.(...) În aceeași notă – amintită mai sus – a melancoliei bruiate de paraziții ironiei blânde sau ai autoironiei sunt realizate și textele „dotate” cu podoabele clasice ale rimei și ritmului. Poate că a venit, așa cum era de așteptat, și vremea poeziei lui Ioan Moldovan, unul dintre întemeietorii optzecismului, în sensul larg al termenului, și,

Fluturi

Laudatio Ion Moldovan

totodată, unul dintre poeții de seamă ai prezentului. Cei care nu l-au citit nici nu știu ce au pierdut.” (Mircea Bârsilă)

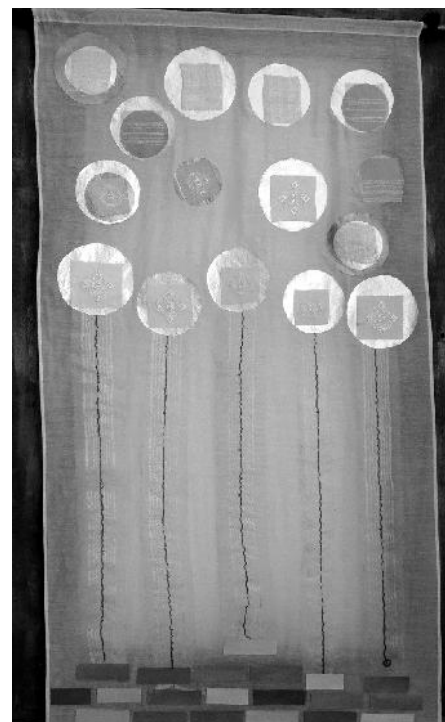
Ioan Moldovan beneficiază de aprecieri critice semnate și de alte nume importante - Ion Pop, Alexandru Cistelean, Marin Mincu, Aurel Pantea, Andrei Bodiș, Miron Beteg, Mircea A. Diaconu.

S-a născut la 21 martie 1952 în satul Mureșenii de Câmpie, comuna Sava (astăzi comuna Pălătea), județul Cluj. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al ASPRO și al PEN-Clubului Român.

Cum ne aflăm în fața unui Poet de gradul întâi de peste munți, să ne punem cu toții de acord și cu afirmațiile domniei-sale dintr-un interviu, potrivit căror: 1. “Nu sunt deosebiri - nici majore, nici medii, nici minore - între un scriitor român din București și altul din Cluj, Oradea, Alba Iulia, Satu Mare, Baia Mare, Chișinău, Timișoara, Brașov etc. etc. Sunt deosebiri doar de talent, cultură, stil, viziune, forță expresivă, adică doar de natură scriitoricească.” 2. “M-aș mulțumi să știu că am scris adevărat.”

Asemenea altor autori ardeleni, Ioan Moldovan și-a dovedit capacitatea de-a supraviețui și crea între două secole cu orânduiri adversare literar, evident marcate de câștiguri, pierderi și regăsiri.

Iată-i o superbă poemă intitulată “cântecul trebuincios”: “Doamne, Tu, ca tipograf bătrân/ Ne anunți că nu putem ieși la timp/ Că nu aveți deocamdată ozalită -/ Pe cine va interesa asta peste zece-douăzeci de ani?/ Ce facem cu onoarea „care ne apare/ Când e cu neputință, când seamănă ca două/ Picături de apă cu geamăna-i, rușinea. Un străfulger/ Între două hotare nonteritoriale, o lumină care întunecă/ Tot ce rămâne - aceasta e onoarea pe care n-am avut-o/ Pentru că lumina nu e făcută doar pentru ochi. Aceasta este amintirea/ Mea, singura care se naște la un hotar și/ Nu îl depășește”./ Ca orbule ale cărui litere sunt scrise pe cer, nu mai pot vorbi cu nimeni/ Care să nu fi fost înger/ Cu grecii prea multe nu sunt de vorbit/ Doamne, politicile tale de pământ nu prea sunt iubite/ Și iată cum pântecul meu înghite soarele analfabet/ Cum o să mai mestec pământ în timp cețos/ Tot ce spun

Fluturi

s-a-ntors deja demult împotriva mea/ În gură doar senzația rătăcirilor omeștești și poftă/ De-a cânta cântecul trebuincios

Da, evlavie și trebuințele lui Ioan Moldovan sunt adevărate sihăstrie transilvane de îngeri, în cărțile sale despre singurătate identificându-se literă trainică dedicată părăsirii corpului. Laurii așezați pe fruntea Poetului, în cadrul Atelierului (...), sunt pe măsura admirației poezilor de aici, punctează un semn important pe geografia literară și trasează o cărare măiastră între ținutul cetății Oradea și Gorjului brâncușian.

Închei și rostesc încă un poem scris de Ioan Moldovan probabil la lumina unei gutui: “Dragă, // Știu că ești mort, că ești fratele meu, că ai fost. Ziua de astăzi voi începe s-o port ca pe o glugă de minereu. Că mă clatin, că sunt flămând, că tot sângele tău obosit vine spre mine - e zadarnic a repeta. Lasă, e bine./ Stai liniștit, voi adormi aici în zăpadă și tot ce-a fost și se cuvine să ardă va arde./ Cenușa spulberată va trece plutind peste ape în cealaltă parte. Abia apoi toate din nou vor răsări/ ca la carte.” - din Vatra, nr. 7-8/2016

Ion Moldovan și Alex Gregora

VIOREL SURDOIU

ULTIMA ÎNCHINARE

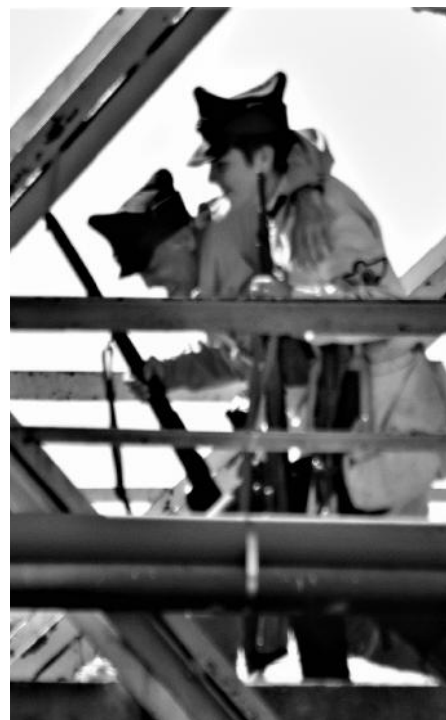
Soldatul e ca un melc
merge și după ce s-a oprit
cu turnul sau de fildes
în spinare
așteptând ploile amintirilor
ca să se ivească
mereu
în același tranșeu
altarul ultimei sale închinări

el nu va ști niciodată
cine a fost învingător

ȘI ÎNGERII...

Pe aici nu se trece
pe-aici se îngenunchează
se îngemănează rădăcinile
în muguri
din ruguri
până la cenușa vântului exilat
către fronturi de fum
către palmele pline de pământ
în loc de piele de carne de viață
către pumnii
ca niște ochi împietriți
în vis
către păsări de gheața amară

pe-aici toamnele
sunt mereu sângerii
și îngerii
trec mereu podul

Reconstituire istorico-militară

a luptelor de la Podul Jiului

Florian VĂIDEIANU

Călător prin două milenii

Vaporul cu care părintele Samuil pleca spre America ridica ancora a doua zi.

Dana unde era ancorat, arăta ca un adevărat furnicar. Oameni de toate vârstele se îmbulzeau pe scara ce făcea legătura între chei și vasul care fumea liniștit, semn că pregătirile echipajului erau în toi. Fiecare pasager călătorea cu un anumit scop.

Grupul celor plecați din Mărginime se prezentă la biroul de unde se cumpărau bilete de călătorie. Aici, un bărbat mustăcios, aplecat asupra registrului cu evidența celor care călătoreau spre America, verifica actele fiecăruia, după care îi înregistra cu nume și prenume, adresa, sexul, vârsta și scopul călătoriei. Alt funcționar elibera biletul de călătorie, și primea banii, pe care îi număra cu mare atenție. La ușă, doi jandarmi asigureau paza. Se știa că în port mișunau tot felul de hoți și criminali, oameni fără scrupule ce ar lua viața pentru câțiva bănuți. Până în portul german Hamburg „Poarta către lume”, veniseră cu trenul. Mulți călătoreau pentru prima dată cu „Mașina de fier”. În afară de căruță, nu cunoșteau decât mersul pe jos.

După ce și-au plătit biletele, ardelenii se îndreptară spre scara vaporului, acest dătător de speranțe, care îi purta spre necunoscut. Cu desagii pe umeri, îmbrăcați în costumele lor tradiționale, purtând pe cap căciuli rotunde, făcute din piele de oaie, pieptare și ițari albi, încălțați cu opinci, unul câte unul, ținându-se cu mâna de balustrada de sfoară, urcau pe puntea uriașului apelor. Un marinar le arătă direcția spre compartimentul de clasa a III-a, indicat pe biletele cumpărate.

– Luați-o la stânga, mergeți pe punte și vă așezați pe băncile de lemn, unde o să și dormiți pe timpul nopții. Paturi nu avem decât la clasele de lux, dar acestea nu sunt pentru voi.

– No, dar asta nu-i bai, noi suntem obișnuiți să dormim pe pământ, lângă animalele pe care le creștem, no. În paturi stau numa' grofii.

– Da' de unde ști dumneata a grăi în vorba noastră românească? Parcă nu ești de prin părțile astea.

– Nu, eu sunt tot român, ca voi. Am fost și în America, unde am stat doi ani, după care m-am angajat pe vaporul ăsta. Datorită tangajului s-ar putea ca unii dintre voi să aibă rău de mare. Pe vapor avem și un punct sanitar, cu personal specializat. Maneta asta, dacă trageți de ea, anunță doctorul, care vine imediat, bine? Va doresc noroc în ce veți face în America!

– Să ajungem noi, numa', că-i vom speria și pă americani!

– De-asta mă temeam și eu!

Marinarul plecă râzând pe sub mustața-i deasă, îngălbenită toată, din cauza fumului de tutun ars într-o pipă mare de porțelan, ținută în colțul gurii. Nu se despărțea de ea decât atunci când dormea. O câștigase la cărți, cu mulți ani în urmă, pe vremea când nici nu fuma.

– No, hai să ne găsim culcușurile, că până în America avem de mărs, nu glumă, no!

– Mă, nu știu dacă ne mai putem întorna banii pe care i-am dat până acum cu drumu'. Trei sute de creițari pentru vapor, bașca pentru calea ferată, la Viena, și de acolo la capătu' Germaniei, la Hamburg.

– Și 25 de dolari pentru când ajungem în America.

La clasa a III-a, unde călătoreau ardelenii era lume pestriță, din toate zonele țării, ba chiar și turci, armeni și greci. Mergeau toți spre Lumea Nouă, mânați de speranțe într-un trai mai bun. Mulți luaseră cu ei și nevestele, copiii și chiar părinții. Nădărdiau să capete pământ, să-și întemeieze ferme, să poată trăi liberi, așa cum auziseră de la alții, care plecaseră cu mult timp înainte. Aflaseră despre un preot ortodox, Samuil Damian, care avea preocupări despre electricitate, fenomen nou și necunoscut în acea perioadă. El plecase în America din motive științifice, nu de sărăcie, cum făceau ei acum. A fost primul român care a pășit pe pământ american, așa auziseră. Era

exemplul cu care se mândreau transilvănenii, povestit de popa Samuil Jianu, însoțitorul lor de aici. Tot el le povestea și despre George Pomuț, ajuns în America pe la 1860. A plecat să prospecteze aurul în Vest, împreună cu alți emigranți. La Iowa face avere din minerit și ajunge general de brigadă, consul al SUA și chiar consul general. Relatările părintelui Samuil Jianu contribuiau la visul american al celor aflați pe vapor. Uitau de frigul îndurat pe Atlantic și de dorul de casă, rămasă departe, în gândurile lor. Unii și-au lăsat copii mici, părinți, și nici nu știau dacă se mai pot întoarce vreodată pe meleagurile natale.

Fiecare etnie aflată pe vas comunica în limba maternă, secretele nu puteau fi înțelese de cei care nu vorbeau graiul respectiv. Auziseră că în America trotuarele erau pavate cu aur. Acum călătoreau pe puntea vasului, unde vânturile friguroase ale Atlanticului îi obliga să se învelescă în păturile groase, date de echipajul vaporului, care răspundea de sănătatea lor pe timpul călătoriei.

– Nu știi dacă moș Pătru Gomo-
loz o să reziste, că-i cam bătrân.

– L-a luat nepotu său Blegeac, să-i plătească și lui drumu', că moșu a strâns ceva bani la viața lui. Toți din sat știu cât este de zgârcit.

– Hai să-i mai dăm o pătură lu' Pătru Corcolic, că-i cu muieră cu tot, mai e și borțoasă. Dacă naște în America, copilul va fi cetățean american, direct.

– Bă, parcă noaptea îi mai frumos decât ziua, aici pă vapor, atât îi de aproape cerul de credeam că-mi cad stelele în cap, le vedeam lângă mine, în apa asta albastră, ca într-o oglindă. Dacă n-am fi atât de sus aș fi putut să le adun cu mâna, zău așa.

– Nu spun că nu-i bine, dacă n-ar fi frig, dar când scoți nasu' din pătură, îngheți.

– Eu am urme pe spate, de la banca asta, de zici că am un gard în spinare.

– Cam pe la prânz a venit la mine marinaru', ăla de zicea că-i de-al

nostru și mi-a zis că peste două zile începe o furtună mare. Nu știi în ce zonă a oceanului intrăm. Ceva curenți care ridică apa, nu am înțeles prea bine, dar trebuie să plecăm de pe punte și să intrăm în cală, parcă așa mi-a zis, no!

– D-apoi, ce-o fi o fi, că nu ne putem noi ține la apă oceanului. Aici e putere mare!

– Pe câțiva, nu știi de ce neam or fi, i-a luat doctoru', că s-au îmbolnăvit, să le dea ceva pastile și să stea mai la adăpost, până le trece.

– Oameni gălbegiți, ne-nvățați cu statu' afară, lângă animale, cum stăm noi pe munte, și pe ploaie și pe vânt. Să vină ei la noi la stână, să vadă cum îi, când vin lupii.

– De-aia domnii cumpără bilete mai scumpe, să doarmă în paturi, nu pe puntea vaporului, ca noi. Ăștia s-ar îmbolnăvi imediat, numai de la aerul ăsta sărat, care-ți usucă gâtul, când îl respiri.

– Am auzit că pă vapor e și un domn din Sibiu, ce mere la nu știi ce întâlnire cu doctori, ceva cu cărți, chemat de americani.

– Lasă mă să-i învețe carte, dacă ăștia nu știi! Românii nu-s proști, dacă îi cheamă toți, în toată lumea.

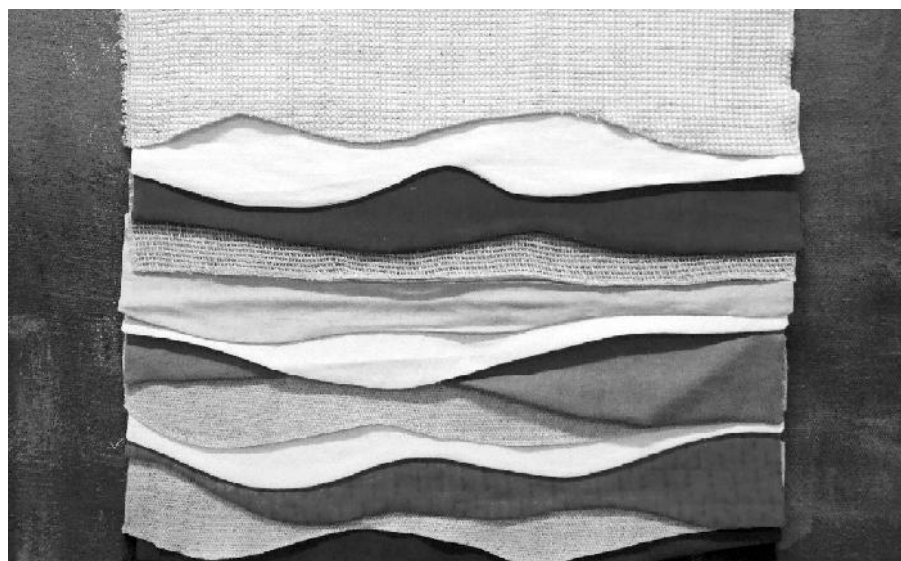
Poarta de intrare în America era Insula Ellis. Odată ajunși imigranții români erau supuși unor controale medicale complexe. Mulți dintre ei se trimiteau înapoi în țară, pe cheltuiala companiei, dacă nu treceau

examenul medical. Cât timp durau formalitățile, tuturor li se dădea mâncare și cazare în mod gratuit.

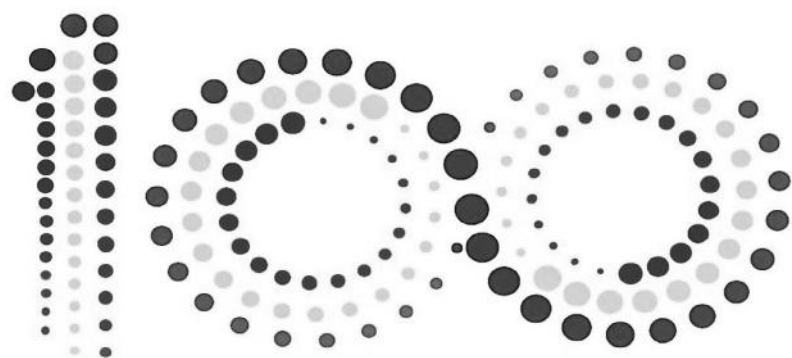
Împărțiți după două criterii în patru categorii: cei care aveau și cei care nu aveau nici un fel de rude în America; cei care sosiseră doar pentru a câștiga bani, după care să se întoarcă în țara de origine; cei hotărâți să nu se mai întoarcă. Li se cereau adeverință medicală în regulă, o declarație a unei rude în care se specifica faptul că emigrantul nu este delicvent, o declarație că nu vor lucra în zone periculoase.

Urma interviul cu ajutorul unui translator. Prima întrebare la care trebuia să răspundă emigrantul era: „Câți bani aveți?”. Fiecare trebuia să posede câte 25 de dolari. Abia după o săptămână, cât durau formalitățile, emigrantul putea pași pe străzile din New York, considerându-se că, de acum, a ajuns în America.

„Țara tuturor posibilităților” a primit ardeleni în Ohio, New York, Detroit, Michigan sau Pennsylvania. În țară prestaseră munca în câmp, aici au ajuns să construiască șosele, poduri, căi ferate, sau chiar să contribuie la ridicarea primilor zgârie-nori. Cei mai mulți țărani veniseră cu gândul să se întoarcă, după ce fac rost de bani, cu care să deschidă o afacere. Majoritatea au rămas, totuși, în America, formând comunitatea românească a Statelor Unite ale Americii.

De toamnă

ROMÂNIA

1918-2018 | SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

Grigore PUPĂZĂ

Sângele jertfit de eroi dă mișcare
roții sonore a Istoriei!

Vreascul răzmeriței stă etern aprins
la candela credinței!

Pentru eroi 11 februarie 1945

In ziua aceasta de aleasă și cuce-
rnică rugăciune, pe care altarul
satului nostru ca și altarele satelor
vecine, prin slujitorii lor, o ridică
celui Atotputernic, a fost o clipă
închinată amintirii celor care și-au
jertfit viața pentru Țară.

Odată cu rugăciunile și slava în-
chinată celui ce cârmuiește așezările
lumii, altarul nostru murmură astăzi
o rugăciune pioasă și un imn de slavă
acelora care au durat din sufletul și
trupurile lor, peste veacul de umilință
și patimă, puntea idealului românesc.

Biserica sfântă strămoșească nu
se poate dezlipi de amintirea lor,
pentru că dăinuirea ei ca mamă a
neamului își are puterea tocmai în
jertfa fără de nume a celor care pe
câmpul de bătaie și-au dăruit nepre-
cupețit și întreg sângele lor, pentru
sfânta noastră dreptate.

Și este firesc să fie așa:

Istoria nici unui neam al pămân-
tului nu scrie pagini mai frumoase de
înfrățire între neamul lui și alții, ca
acela pe care istoria trecutului nostru
ni le pune în față.

Căci dacă istoria altor neamuri
s-a desfășurat sub semnul porunci-
lor imperiale de cuceriri și cotropiri
scris în cadența marșului barbar,
istoria noastră s-a desfășurat sub
semnul poruncilor divine și de aceea
pare scrisă cu spade și cu crucea în
cadența domoală și pioasă a glasului
de litanie.

Noi n-am nutrit gând de cucerire,
nici simțiri de ură; am stat numai de
veghe lângă comoara noastră sfântă
și am fost aspri când primul duș-
man a încercat să se înfigă în coasta
hotarului, a dreptății și a libertății
noastre.

Lângă vatra amintirilor noastre
sfinte ne-am apărat sărăcia și nevoile
și neamul.

Așezat în calea răutăților, așa
cum scrie cronicarul, acest neam a
avut un singur aliat: pe Dumnezeu și
sabia sa.

Venit-au din răsărit și mia-
ză-noapte câtă frunză și câtă iarbă
dușmani căutând la noi pământ și
apă. Deși puțini la număr străbunii
noștri au îngenuncheat dușmanul pe
câmpul de bătaie și preoții cu cru-
cea-n frunte deschideau cartea sfântă
și cu glas de rugă sfântă sădeau în
suflete nădejdi mântuitoare:

Doamne, Dumnezeule, stăpâne și
ocrotitorul nostru, atâta timp cât îm-
plinit-am voia și porunca Ta, de cine
ne vom teme?

Și oștile îngenunchiate făcându-și
semnul crucii porneau iureșul răz-
boinic împotriva cotropitorilor, alun-
gând lifta păgână dincolo de hotar.

Și drept mulțumire și închinare

pe locul bățăliilor altar de închinare
Celui care în nemărginita-I putere îi
dusese la biruință.

Căci dacă hotarul Țării este
împodobit astăzi cu cetăți cu ziduri
groase și metereze, pe pământul Ță-
rii noastre înfloresc altare de închina-
re și rugă lui Isus.

Albe și larg boltite pe culmile
Moldovei, dese și mândre pe plaiu-
rile de legendă ale Olteniei, ori cu
acoperișul țuguat în luminișurile
codrilor de taină a moților.

Peste tot mărturisind indestructi-
bila înfrățire între Țară și Dumnezeu.

Toată tăria rezistenței noastre pe
acesta meleaguri, de la Sarmisegetu-
sa, unde învinșii lui Decebal sfidând
moartea, închinau veseli paharul
cu otravă, pe arcul de la Posada,
Rovine, Războieni, Valea-Albă, Că-
lugăreni, Jiu, Mărășești, Mărăști și
până astăzi stă în înfrățirea aceasta
cu Isus.

Am izbândit pentru că cei ce-și
dorm somnul de veci la Cozia, la
Putna, la Bistrița și Curtea de Argeș
s-au luptat pentru apărarea altarului
și credinței noastre.

A izbândit Transilvania pentru că
Horia și Iancu n-au aprins vreascul
răzmeriței în văpaia urii ci la candela
credinței din Brad și din Zărând.

A izbândit pentru că tot acest tre-
cut a fost o cucernică închinare și o
permanentă prezență lângă Isus.

Iată de ce între zidurile bisericilor
noastre în miresme de tămâie stăruie
nu numai duhul divin al lui Isus, ci și
al tuturor acestor morți.

Sub lespedeala altarelor noastre stă
nu numai trupul fără de prihană al lui
Isus jertfit pe cruce pentru mântuirea
noastră ci și al celor care au căzut în
iureșul luptei pentru Țară.

Eroi cei care la trecutele chemări
de bucium au alergat să stăvilească
la Nistru puhoiul de tătari și au ră-
mas acolo de strajă dreptății noastre.

Eroi la Dunăre s-alunge năvala
turcului.

Eroi cei care atunci când amnarul
scânțierii transilvane a izbit creme-
nea răbdării ca s-aprindă pe culmi
vreascurile răzmeriței și candela cre-
dinței, au alergat în cetele lui Horia
și Iancului să scrie cu sângele lor
nou hrisov de dreptate pentru Țara
de dincolo de munți.

Eroi cei care la chemarea Țării și-
au făcut semnul sfinteii cruci, au pus
mâna pe armă, au alergat la hotarul
încălcăt și nu s-au mai întors de pe
câmpul de bătaie spre cei rămași cu
lacrima în geană, ci cu sângele lor și
oasele lor au sfințit brazda străbună.

Eroi cei care de pe câmpul de
bătaie nu s-au mai întors întregi, ci
au lăsat acolo frânturi din propriul

lor trup și sânge din sângele lor.

Eroi și cei care s-au întors acasă întregi de pe câmpul de bătaie, pentru că și ei au stat dârzi în fața morții și au fost gata să se jertfească pentru Țară și moartea i-a chemat dar Dumnezeu i-a întors din moarte pentru ca ei să ne spună nouă povestea celor căzuți și să cânte imnul eroilor biruitori prin moarte.

Eroi cei care azi înfruntă ger și zăpadă, foame și sete. Ei au învățat drumul pe care părinții lor au mers acum un sfert de veac spre Budapesta și cu aceeași voinică încordare bat astăzi la porțile blestematei cetăți pentru a cuceri dreptatea românească.

Și câți dintre ei n-au zăbovit, poate, pentru veșnicie lângă urma crucii sau a gropii tatălui său, grăind astfel în lumea veșniciei românești de dincolo de hotarele acestei lumi.

Și tot acolo în rândul lor stau acele mame și acei părinți care atunci când și-au văzut fiii zăbovind pe drumul spre apărarea Țării, le-au spus așa ca mama lui Ștefan:

*Du-te la oștire pentru țară mori
Și-și va fi mormântu-ncoronat cu flori!*

Și lor li se alătură copiii care pe marginea scrisorii primită de la tăticul ce nu s-a mai întors, au scris cu mâna tremurândă: Tăticul meu e un erou!

În urma multor jertfe, satul nostru, ca și alte sate, are cenușa multor oseminte sfinte.

Știu... eroismul cere propriei vieți, culminarea prin moarte, iar moartea celor dragi e durere pentru cei rămași.

Durere pentru părinții care au pierdut stâlpul bătrânețelor, rămânându-le doar lacrimi și tremurul de durere al buzelor.

Durere pentru mama care a pierdut tot ce a avut mai scump și mai drag pe lume, durere pentru soție care și-a pierdut tovarășul de viață, durere pentru copilașul care, zăbovind în prejma mamei sale, o isco-dește cu omeneasca întrebare:

Mămică, de ce nu mai vine tăticu? Când vine?

Și mai ales pentru acei copiii care abia începuseră a gănguri către tatăl lor drag și acum n-are cine să le răspundă..

Durere pentru cei care au rămas să-și poarte sfâșierea dureroasă a trupului lor până la sfârșitul vieții.

Durere pentru cei ce sufăr încă, în tulburătoare așteptare după cei plecați.

Durere pentru toți.

Văduvite horele de flăcăii sub piciorul cărora tremura pământul

ori răsunau văile de chiotul lor din sezători.

Văduvite ogoarele de cei mai harnici muncitori.

Aș vrea ca fiecareia din cei îndurerăți să-i întind cuvânt de mângâiere, pentru că cei dragi ai lor nu sunt morți, ci trăiesc în amintirea veșnică a neamului.

Ei au murit pentru ca neamul lor să aibă viață veșnică.

Ca și Isus, în viața pământească, s-au ridicat în Cerul de unde veghează la împlinirea destinului.

Ei au fost aleși între aleșii neamului.

De aceea, părinți îndurerăți, ștergeți și înăbușiți-vă durerea în mândria că ați crescut nu copiii de rând, ci eroi pe care se reazimă România Veșnică.

Și voi, mame întristate, stăvilii suspinul, căci voi ați fost alese să odrășiți, să legănați și să creșteți la sânul vostru cu cântece de nani, nani, florile mândre ale vitejiei românești.

Și voi, soții de eroi, care după clipa morții tovarășului de viață drag, v-ați hotărât ca-n zilele vieții ce v-au mai rămas să le închinați amintirii lui sfinte.

Ridicați fruntea de sub greutatea amarului pe calea vieții voastre, călăuză și sprijin având pe Cel de Sus.

Iar voi copiii, urmași ai celor căzuți în bătălii, nu vă pierdeți în deznădejde și deschideți mâine paginile cărții sfinte ale neamului și descifrați de acolo măreția faptei tăticului vostru. Descrețiți fruntea și încununați-o cu zămbetul mândriei, căci și-au înveșnicit fapta în amintirea neamului.

Cei care v-ați întors, ciopârțiți de vijelia gloanțelor, de spărtura șrapnelului ori a obuzului, uitați rana care, poate, sângerează încă și mai ales rana deschisă în sufletele voastre de neînțelegerea celor ce n-au cunoscut greutatea luptei și iureșul atacului și bucurați-vă că Dumnezeu v-a ales pe voi ca întorcându-vă de lângă morți să spuneți urmașilor măreția faptelor celor căzuți și a jertfei voastre.

Și pentru voi toți astăzi, altarul înalță rugă și o meritată binecuvântare.

Iată de ce astăzi când gândurile noastre poposesc lângă amintirea lor, nu trebuie să-i plângem.

Eroii n-au nevoie de lacrimile noastre, ba mai mult, le îngreunează țărâna mormintelor lor.

Nu ne plecăm astăzi spre ei ca să-i plângem, fiindcă eroii nu cunosc plânsul și nici lacrima, iar din moartea lor să descifrăm pornirea pentru viața noastră de mâine.

Să ne plecăm cucernic spre lespedea amintirilor și să citim de aici

taina drumețiilor viitoare.

La auzul numelui lor, sufletele noastre să se cutremure de măreția jertfei lor și urechea noastră să asculte glasul ce vine de dincolo de mormânt, care se ridică în poruncă puternică.

Și un singur lucru ne îndeamnă această poruncă și un jurământ ne cere:

Să urmărim faptei lor și să facem ca jertfa lor să grăiască generațiilor viitoare!

Dacă acesta e legământul ce ni-l cer, a venit momentul să ne întrebăm astăzi:

Urmat-am faptei lor și făcut-am ca jertfa lor să vorbească generațiilor de mâine?

Încă n-am făcut mare lucru ca faptele lor să grăiască urmașilor noștri...

Și poate nu le este liniștit somnul...

Dacă s-ar ridica din mormânt, ne-ar dojeni tare: Dărămați statuile, ștergeți soclurile de bazalt pe care fariseii și iezuiții au scris cu litere de bronz nimicnicia eternă: Patria recunoscătoare.

Dărămați-le pentru că înaintea faptei noastre ați așezat preocupările voastre mărunte. Statuia faptei noastre umbră de palatul fărdelegilor voastre și crucile noastre n-au loc de cavouri în care regii banului își adăpostesc mumia putredă de păcate și nelegiuiri.

Și atâta timp cât fapta eroică nu vorbește, Neamul e amenințat în existența lui.

Astăzi, când temeliiile lumii se clatină în zvârcolirile din urmă ale celui mai cumplit măcel din câte a cunoscut istoria...

Astăzi, când popoare cu mii de ani de istorie se prăbușesc...

Când omenirea se zbate în chinurile nașterii unei lumi noi.

Să ne plecăm urechea spre lespedea și crucile eroilor și ascultându-le porunca, să ridicăm în lumină grăitoare peste veacuri soarta lor.

Atunci găsim elanul și încrederea, căci fapta eroilor pomeniți astăzi ne spune:

Pot răscoli acest pământ furtuni oricât de aspre;.....;

Neamul și Țara nu vor pieri pentru că la temelia lor stau oseminte de eroi și sfinți, iar deasupra veghea ocrotitoare a lui Dumnezeu și de aceea nu se vor prăbuși decât cu năruirea Cerului.....

De aceea, în fața amintirii sfinte a celor pomeniți astăzi e necesar un jurământ:

Să arătăm așa cum ei au arătat prin fapte!

(Carnetul cercetașului Toropu P. Ioan, Legiunea Ferdinand I, cohorta "Păstorul Bucur", Colonia Sculeni)

Duminică, 11 Martie 1918

Azi de dimineață e o furtună mare. Nu poți să mergi din cauza norilor de praf ridicați de furtună. După masă așteptăm pe A. S. R. Principele Carol. După ce ne luăm masa furtuna s-a potolit. Intrăm cu toții în sala cinci. la orele 9 vine A.S.R. Principele Carol cu muți musafiri. Întâi ne-a vorbit Domnul profesor Ștefănescu. După aceea A.S.R. Principele Carol ne-a citit despre cum au luptat câțiva cercetași din Cohorta "Preda Buzescu" la intrarea inamicului în Târgu-Jiu. Apoi a dat virtutea cercetășească de război, de aur, Cohortei "Preda Buzescu". După aceea a oferit virtutea cercetășească de război, în argint, d-lui Inspector Căpitan și d-lui Budea Pascu și comandanților centurii d-lor Ivanovici, Elefterescu, Caracudovici, M. Constantinescu și G. Dimitriu. (...)

Citați pe ordinul de servicii Agromomii: Bratu, Dobre, Tunaru, Căndea. După toate acestea ne-a vorbit Domnu Mugur. A povestit cum am fost adunați de pe drumurile Moldovei și cum am muncit să ne câștigăm singuri hrana. De asemenea Domnul Ministru ne-a spus că a fost mulțumit de cele văzute la care nu se aștepta.

Miercuri, 28 Martie 1918

Până la masă cursurile se fac regulat. Când sosește mașina, Domnul Mugur ne-a spus că la Chișinău s-a afișat unirea Basarabiei cu România. La auzirea acestor cuvinte ne-a cuprins o bucurie nespusă. După masă băieții s-au dus în Sculeni.

Joi, 29 Martie 1918

Așteptăm cu nerăbdare serbarea unirii Basarabiei cu România din care a fost răpită în anul 1812.

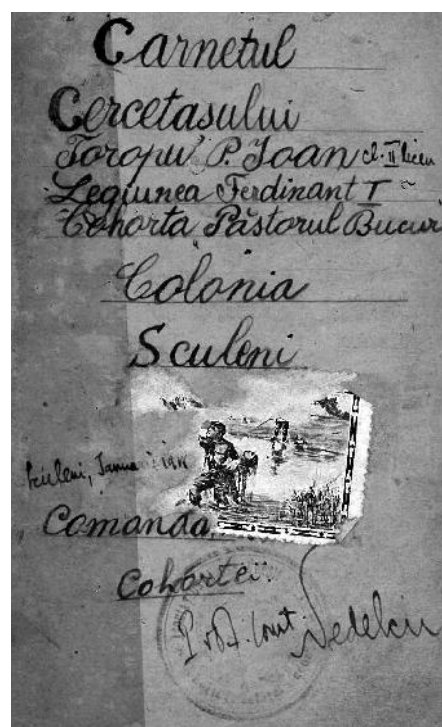
Vineri, 30 Martie 1918

Azi de dimineață ne comunică Domnul General din Sculeni că pe la ora 11 se începe serbarea. Imediat ne pregătim și plecăm. Am ajuns în Piața Ștefan Cel Mare. Vin și câteva companii de soldați și se formează un careu pentru slujbă. După terminarea slujbei un ofițer a ținut un discurs foarte înălțător despre alipirea Basarabiei de România. De asemenea un alt ofițer a ținut un discurs foarte viu despre această mare sărbătoare. După aceea soldații și noi am defilat înaintea Domnului General, pe urmă am jucat Hora Unirii

Dan TOROPU

**File
din jurnalul
unui cercetaș**

George LUNGULESCU

Victoria de la Jiu Rasovița

Când se dete ordinul de echipare pentru un marș lung, între soldați avură loc cele dintâiu schimburi de priviri mute, încârcate de o mâhnire a cărei desnădejde nu-i cu puțință de redat...

Abia trecuseră câteva zile din Octomvrie și iarna se vestea prin vântul aspru dela Nord, desfoind fagii pădurilor... Trebuia, ca părăsind Orșova, să ajungem în două zile la Jiu. Din graba care se pune în plecarea noastră, fu lesne de înțeles că zvonurile cu retragerea frontului până la Vălari-Dobrița și Turcinești, erau adevărate.

În seara aceea, ultima noastră seară liniștită, albastrul cerului se întunecase. Abia trecusem podul Cernii spre Alion, și dintre stâncile munților sârbești, reflectorul inamic își împrăștie pânza largă de lumină peste mesteacănii nemișcați, peste Dunărea strejuită de plopî înalți, deasupra pajștilor întinse pe cari nimeni nu le mai cosise. Eșirăm însă din zona luminoasă, pătrunzând spre poalele muntelui, prin tufișurile adâncite într' o umbră deasă.

Drumul ce luarăm ocoala satele cât mai mult. Nu trecurăm - nici dealul Matorășilor și timpul deveni amarnic. Soldații se obișnuiră cu noua stare și cu firea lor îngăduitoare și bună, urcau coastele flecărind. Când ajungeam în marginea pădurilor, se simțeau mai liberi de orice gând, părănd mulțumiți să se adâncească sub frunzișurile adăpostitoare pe care le vedeau acum risipindu-se în toate părțile.

Pădurile prin care treceam răspândeau împrejurul nostru singurătate, pace și tăcere.....

Drumul devenise greu. Furgoanele companiilor se înfundau adânc în pământul plouat. Zadarnic loveau bicele; caii obosiți și slabi își scoteau coastele în opinteli....

Aproape de Baia de Aramă, găsirăm pomii plini de chiciură, iar amurgul ce se lăsa în pânze cenușii deasupra întinderilor întunecoase mărea cu umbrele lui neliniștea sufletească a trupei.... A doua zi spre

seară, se umbri chiar cerul și zăpada căzu ușor.... O fulguală mărunță și deasă umplu văzduhul nedeslușit al nopții, iar spre dimineață frunzele arămii și încă tari ale stejarelor erau acoperite de un strat des și alb....

După două zile și două nopți, de marș neîntrerupt, pe drumuri grele și prin vânt, plini de noroi și fără popasuri, drumul începuse să fie și pentru cei mai tari începutul necunoscutului plin de suferințe. Trupa mergea totuși căutând puteri noi; dar mergea cu părere de rău.

În seara zilei de 13 Oct. ni se spusese că vom dormi. Se vede că ajunsesem. Cantonamentul se făcu în Brădiceni, prin casele oamenilor.

Fiind udați însă și neavând loc în case, rămăserăm prin tinda lor. Noaptea era rece și întunecoasă. Se dete ordin să se stingă toate focurile. Curând după aceea o tăcere supărătoare, umplu din nou întunecoasa noapte. Pe prispa pe care stăm cu capul răzimat de-o raniță, nu mai deosebeam nici forma abia deslușită a camaradului meu.

Soldații cari mai tăinuieră cu oamenii, căutând să afle vești, acum când noaptea se lăsase cu desăvârșire peste sat, își spuneau cu părere de rău „bună seara” și fiecare se ducea cu sufletul plin de grije la locul lui.

Îi simțiam prin întuneric pe cei din apropiere cum mai fiecare își scotea baioneta și, așezându-și carnea rece pe bucata de pâine, o tăia în bucăți mici, pe care le mestecau încet, fără a scoate grai.

Târziu, într'un pătâl, se deschise o ușe prin care eși soldatul Frânculescu, cu un altul. Cel dintâiu, al cărui glas îl recunoscu, grăi: „S'auzim de bine oameni buni și miî de mulțumiri pentru prietenia ce ne-ați arătat. Vă vom îndatora la rândul nostru, de ne va fi dat să scăpăm și să venim îndărăt!” Și se depărtară.

În pragul pătului, o femeie rămasese rezimată, fără a spune o vorbă; numai cu dosul mâinii își șterse de două ori ochii....

Târziu, oboseala îmi învinse gândurile. Adormii, dar subt pleoape

rămăsese încă amintirea Orșovii, cu plopii cari își prelungeau umbrele pe șoseaua din marginea Dunării, plopi a căror tremurare aurită o urmărisem cu atâta drag în nopțile cu lună pe suprafața liniștită a fluviului.

Satul Gureni în care se întărise inamicul în timpul nopții numără vreo sută cincizeci de vetre. Despărțit de satele din împrejurimi prin păduri, el vine așezat la gura unui defileu și se înfundă pe amândouă părțile râului Bistrița, subt muntele protector ce-l cuprinde din trei părți într'un cerc de povârnișuri păduroase.

Nici nu se împlini ora 1 din noaptea, când primii ordinul să plec cu oamenii mei în recunoaștere, spre Gureni.

Dimineața ne prinse înaintea avantposturilor inamice. Un cioban care isbutise să se strecoare spre Peștișani ne arată nucii unde era instalat, după cum văzuse el, un post.

Ne luarăm măsurile și așteptarea nu ne fu zadarnică. Din ascunzișul nostru, observarăm pregătirile de marș ale unei mari coloane inamice. Cerul devenise limpede în urma ploii ce căzuse. Norii dispăuseră, iar de pe întinderea pământului gol ieșea un abur cald, străveziu, prin care trunchiurile arborilor și cocenii de porumb păreau că tremură într'o mlădiere liniștită.

După măsurile de marș, înțelesăm că inamicul nu știa încă de trupele sosite dela Orșova. Totul arăta că el își pregătea drumul spre Târgu-Jiu, la 19 km. depărtare.

Bine ascunși în marginea apei, urmărirăm cum avant-garda străbătu vatra satului, bine luminată și se opri acolo unde drumul intra în umbra deasă a pădurii de nuci.

Ofițerii se deosebeau bine, îmbrăcați în pelerine cu glugi, li se vedeau siluetele negre desprinzându-se în perspectivă, pe pietrișul alb al drumului ce scoborau.

Ne retrăsesem fără a fi zăriți și raportul nostru fu binevenit.... Fură date ordine în grabă și dispoziția trupelor se făcu pe locuri cunoscute doar de noi.... Comanda o luă Coloanel Dejoianu.

Peste două ore timpul pare că se înțelese cu furia noastră pentru a turbura inamicul.

Compania 5-a din Reg. 17 Mehedinți, sub comanda căpitanului Puiu

Lepry, care din primele lupte câștigase încrederea generalului Dragalina, primi ordinul să stea în rezervă pe culmea pădurii Arcani.

Soldații păstrau tăcere. Seninul zilei era pe sfârșite. Un întunec rece și pătrunzător se lăsă'n umbre mohorâte deasupra pădurii bătrâne.

Ploaia cădea'n ropote, pătrunzându-ne până la trup. Așteptam, în timp ce, departe, lupta începuse de mult, spre Dobrița...

Trăgeam cu urechea într'acolo. În liniștea adâncă din jurul nostru ploaia făcea sunetele încete și fugătoare ca o muzică în surdină, ce dispărea slăbind mereu. Aveam părerea că sgomotul artileriei și al focurilor de armă se pierd încet, spre munți, în depărtare și liniștea cuprinde iar ți-nutul....

Văzduhul se întunecase acum tot mai mult și numai, într'un timp, o dungă de lumină trecătoare acoperi toată întinderea luptei....

Dar iată că vântul începe să bată dela Apus și să plouă în plin îngheț. În jurul nostru, copacii desbărați de frunze se ridicau negri pe fundul alburii al solului păduros și nici ramurile noduroase și tari ale stejarilor, nici numeroasele crăci atârănând ale trunchiurilor netede de fagi, nu ne puteau feri contra ploii furioase care ne izbește, în față, fără milă....

Suit într'un păr sălbatic, observatorul ne dete vestea că lupta se apropie de noi....

Peste câteva minute, patrulele de cercetare raportară că o coloană inamică s'a strecurat prin Rasovița și se îndreaptă în direcția în care ne găseam....

Compania primi ordine să treacă râul Sohodolul și să aștepte, răspândită în trăgători, ivirea inamicului.

Întinderea mlăștinoasă pe care o aveam în față și pe care trebuia s'o ocupăm era nespus de tristă. Fundurile noroioase colorau în tonuri greoaie și plumburii bălțile de apă stătătoare în mijlocul cărora se ridicau numeroșii anini, ale căror rădăcini roșcate sângerău în apa negricioasă.... În acest loc, pe care vara orăcăesc coruri de broaște în nămolurile pe jumătate svântate și în plina lumină a soarelui, unda de apă adormită da acestui colț de pământ o umezeală nesănătoasă și supărătoare....

Abia îndrăsnirăm să ne mișcăm

într'acolo și totul se umplu de o liniște periculoasă. Fiecare mișcare atrăgea pârâitul întretăiat al mitralierelor, pe care fără știrea noastră inamicul ni le așezase în față.

Vântul aducea de data aceasta până la noi sgomotul surd al luptei care se apropia din ce în ce mai însuflețită.

Vuetul întinderii ne pătrundea sufletul c'o agerime dureroasă. Nelinșiștea care răsare tot mai vădită și mai adâncă în suflete, această primă neplăcere a luptei, o vedeam din expresia camarazilor mei, pe figura cărora severitatea sprâncenelor se accentuase, iar trăsăturile se contractau până la asprime. Așteptau ordine cu ochii încruntați, cu buzele strânse....

În fața trupei, căpitanul Lepry, senin, strălucind de tinerețe și energie, cu buzele întredeschise de un zâmbet de sfidare, cu nările svâcninde și ochii strălucitori.... își fuma liniștit țigarea, privind în zare....

Răspândită în trăgători, prin salturi repezi, sub focul viu inamicului, compania noastră trecu podul și luă poziție de luptă....

Cu degetele strângând arma, cu ochiul îndreptat către linia inamică, de unde porneau spre fruntea noastră snopii de gloanțe.... așteptam !

Cinci ore dură chinul, silindu-ne să tremurăm sub ploaia deasă și înghețată, vârați aproape în întregime în pământul ud al țarinei în care ne săpam adăpostul capului, c'o încetinelă plină de grije.

Nu se auziau decât comenzile scurte, trecute din om în om, odată cu sgomotul sguduitor al obuzelor ce răscoleau pământul, înmormântându-ne aproape.... Iar în văzduh, o pânză ucigătoare de gloanțe, țesută neconținut de mitralierele inamice, așezate la două sute de metri înainte, cânta de zor a moarte, pătrunzându-ne ca și frigul, până-n măduva oaselor....

Nemișcați în adăposturile făcute în pripă, tăceam cu toți, înțelegând că a mișca în mască însemna a primi moartea. Și totuși, știam că îndată va trebui să eșim și să mergem înainte....

Dar măștile nu apăară pe toți.... Unul câte unul, camarazii Cojocar, Bâzoi, fără a scoate un suspin, loviți în creier, își lasă capul moale pe brațul încremenit pe armă și sfârșesc....

Îi privim cu durere și ni se pare că ne simțim noi înșine murind.....

„Puneți baioneta!” Comanda isbește auzul tuturor! Un sunet prelung de oțel lovit scapără mii de luciri repezi și vii... Pumnii strâng țeava și patul armei, iar sufletul se ridică c’o energie oarbă contra nehotărârei de mai înainte...

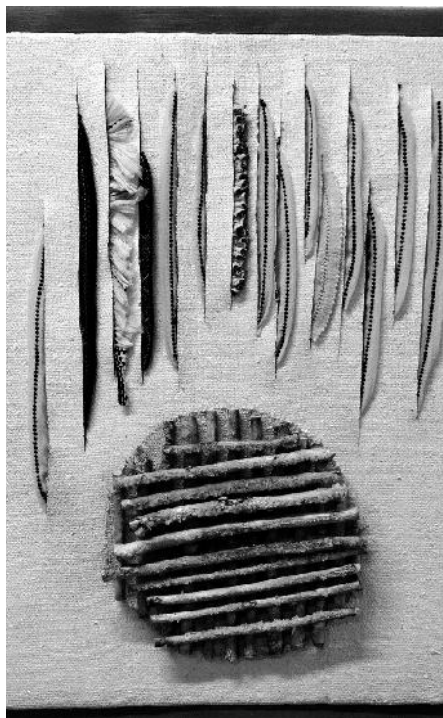
„Salt înainte!” se aude răspicat ordinul. Nervii prea întinși tresăriră! O dorință de-a sfârâma neputința trupului ne cuprinse. Ne ridicăm brusc, dar mulți cad gemând... Am vrea să ne plecăm, să-i ajutăm, dar nu e timp!

Înainte! țipăm cu toți și pornim pe cât ne țin puterile.....

Câte unul, alături, se svârle dintr’o dată la pământ și cu un gest mut își întoarce spre camarazi ochii mari și speriați, în timp ce un val de sânge-i umple gura.... Ceilalți nu iau în seamă....

Aleargă ca niște halucinați în rând cu căpitanul, care strigă mereu „înainte”.

Și iată că i-am ajuns. În fața mea soldatul Oprea vine repezindu-și baioneta într’un bavarez care a isprăvit de tras ultimul cartuș al încărcătorului, îl văd pe blondul teuton cuprins de o desnădejde dureroasă și lacrimile scâldându-i ochii. „Iartă-l” strig eu, dar n’are cine să mă asculte.....

Hibernal

Nu simți decât puternicul miros al sângelui cald și în ochi căldură....

Ofițerii germani dau comenzile cu vocea tunătoare, îndreptându-și arma contra subalternilor cuprinși de groază și dezordine.... iar noi ne repezim pe ei ca o mulțime de nebuni, ca un roi de albine întăritate de fum, cu strigăte disperate și pătrunzătoare și ne izbim, căzând, lunecând pe pământul cleios, ca apoi iar să ne ridicăm cu furie și grabă, dorind parcă să scoatem din noi ultima putere....

Nu se mai aud decât scurte comenzi rostite în nemțește acoperite de sunetul cârnii străpunse de baionete, oase sfărâmate scurt, strigăte înfundate și suprema înjurătură a celui care se rostogolește, blestemându-și dușmanul. Deși cuprins de groază, inamicul nu vrea să se predea, cu toate că nu poate ține piept pornirii prin care ai noștri și varsă ura grămădită în suflet....

....Sergentul Chirițescu zări dintr’o dată pe căpitan clătănându-se, cu pieptul sângerat și îngălbeni. Dintr’o săritură fu alături de cel căzut. Se plecă, îi sfășie mai mult hainele; iar când apărui pieptul alb, pe care dăre roșii de sânge arătau urmele unde pătrunseseră gloanțele, ca doi dinți ascuțiți, într’o pornire sălbatică de nebun, se amestecă printre germani, de unde nu mai văzurăm decât un pat de armă ridicându-se în învârtituri repezi.

-„Domnule căpitan, nu ne lăsa”! se ruga plângând gornistul Moacă. Buzele-i palide se redeschisera încet: -„Nu vă fie teamă copii” murmură el. Dar prin cele două răni, curgea sângele lui, curgea viața cea mai scumpă nouă.

Caporalul Drăghia puse alături steagul luat din satul Bâlta, ale cărui culori ca umilite, păreau că ne chem în ajutor.

....Și iată că ridicându-se, căpitanul întinse brațele spre drapelul peste care corpul lui se abătu părând că vrea să-l apere, iar o mână voi să-i ridice capul, ștergând după chipu-i frumos cu ochii albaștri figura visătoare, dâra de sânge ce șiruia fără încetare. Rănitul păru că și revine; duse mâna stângă la piept, cu dreapta ținând strâns drapelul pe care nu-l părăsise. Ceva păru atunci că se sfărâma în piept, îndurerându-l și umplându-i gura cu sânge.

Privirea-i turbure rămase acum ațintită pe cele trei culori și se lumina, devenind o privire de iubire fără margini. Dar lipsit de puteri, se întinse lăsându-și ușor capul pe pânza steagului de care buza lui sângerată se lipi într’o sărutare.

Când îi întorserăm fața spre cer, privirea ochilor albaștri rămăsese curată și visătoare, ca în extaz. S’ar fi zis două bucăți mici rupte din cerul limpede, în adâncul cărora rămăsese pentru totdeauna un vis frumos.

Înaintând în locul cel mai primejdios, plutonierul-major Mica Ion se năpusti cu primul salt de trăgători asupra Bavarezilor cu atâta îndârjire, încât zdrobi cu patul armei, spre spaima teutonilor, capul îndrășnetului ofițer dușman ce-i sta în cale. Bun ochitor, doborâ din mers peste zece inamici, țintindu-i în frunte; căzu însă lovit în pânze de un glonț exploziv. În clipa agoniei, se smulse totuși morței printr’o supremă sfortare, izbutind să strige camarazilor care se repezeau să-l ajute cu un glas, al cărui sunet stins, părea dintr’altă lume:

- „La locul vostru și trageți mai mult și mai bine”!

Într’o ultimă privire, în care puse tot ce-i mai rămăsese, dragoste ca și simțire, învâlu pentru totdeauna pe căpitanul mort și, sfortându-se să salute, căzu pe spate, schițând cu gestul șovăitor al brațului înaintarea...

Lupta ajunge astfel, în fața bisericeii, în mijlocul câmpiei.

Acolo, un grup se sfășie cu dinții.. Nu s’au declarat nici învingătorii nici învingătorii, când un șuer străbătu ascuțit văzduhul, spărgându-se cu o ploaie de schije și obuze asupra lor. Isbit în piept, sergentul Coman fu svârlit pe treptele bisericeii unde închise ochii... Răniții urlă, pământul fumegă, în timp ce bunul sergent adoarme cu brațele cruce, gest prin care pare că vrea să apere contra dușmanului, casa Domnului....

....Iar pe figura lui, un aer de blândeță tristă, pe care-l întregește gestul brațelor larg deschise, gestul prin care din înălțimea Crucii, Isus din Nazaret a învățat omenirea să ierte.

(Povestire din Almanahul Gorjanul, 1924)

Recunoașterile ca să vadă dacă inamicul mai rezistă, încadrate de vecini și precedate de escadronul divizion s-au pus în mișcare la ora 11,30 ajungând către izvoarele Putnei, au fost oprite de focurile infanteriei și obuzele artileriei care trăgea dinspre Macradeo. Angajându-se lupta de recunoaștere, s-a dedus că inamicul rezistă puternic și subunitățile s-au retras suferind pierderi de un ofițer și un soldat, morți, răniți și un dispărut, aducând în liniile noastre un număr de 8 prizonieri germani.

În ziua de 16 iulie Regimentul Gorj a fost înlocuit pe

În noaptea de 19/20 iunie 1917, Regimentul Gorj Nr. 18 a fosa schimbat de pe poziția de la cota 625 (Momiiia)-nord-vest de Panciu, pe care o apărase în tot timpul iernii 1916-1917. Schimbul s-a făcut de Regimentul 58 infanterie din Divizia 15-a rusă.

În dimineața zilei de 20 iunie, regimentul și-a adunat subunitățile și a pornit către izvoarele pâraului Zăbrăuțului, unde erau niște bordeie în care și-a instalat tot efectivul.

În ziua de 24 iunie a primit ordin de deplasare spre front, pentru a schimba Regimentul 28 Infanterie din Divizia III-a română, ocupându-i tranșeele de pe dealul Drăgoteștilor, care erau la circa 300 metri nord-est de satul Mărăști, Regimentul Gorj intrând sub ordinele acelei divizii.

Cu începere de la 28 iunie, Batalioanele II și III, care se găseau în linia I au primit ordin de săpare a șanțurilor de comunicație și crearea porțițelor în rețelele de sârmă pentru ușurarea ieșirii la atac.

Pentru a se insufla spiritul de jertfă și sacrificiu în vederea operațiilor ofensive ce se proiectase, asupra inamicului din zona satului Mărăști, comandantii companiilor au adus la cunoștință subalternilor ordinul de zi al Generalului Averescu Al., Comandantul Armatei a II-a Română al cărui conținut este următorul:

Ostași! A sosit momentul mult așteptat de toată suflarea românească,

de voi însă mai mult de cit oricine, să reluăm lupta pentru a răsturna zăgăzului dincolo de care se aud gemetele părinților, fraților și a copiilor noștri, sub apăsarea vrăjmașului hrăpăreț.

Nu uitați că reluăm lupta pentru cea mai dreaptă și cea mai sfântă cauză, pentru izgonirea cotropitorilor din căminele noastre. În trecutul nostru, nu o dată, țărișoara noastră a fost cotropită de dușmani; întotdeauna însă străbunii noștri au știut să-i alunge și să ne păstreze până azi moșia neatârnată. Aceeași datorie avem și noi față de urmașii noștri. Am toată nădejdea că Armata a II-a Română nu va lipsi de la așa sfântă datorie și va ști să se mențină, ca și până acum, prin valoarea ei dovedită, la înălțimea încrederii ce pune țara în ea.

Batalioanele și-au continuat lucrul în tranșee, supraveghind mișcările inamicului, până în ziua de 9 iunie 1917, ora 12, când artileria română a început bombardamentul asupra poziției inamice din fața noastră. 228 tunuri românești au început să-și verse focul asupra poziției adversarului, care ocupa satul și dealul Mărăștilor și în continuare spre nord-vest.

Bombardamentul a durat până la ora 19 când a făcut o întrerupere de 30', după care a durat toată noaptea de 9/10 iunie, însă cu o intensitate mică, căutând să tragă asupra artileriei și a rezervelor inamice care încercau să vină în ajutorul celor amenințați. La 10 iulie, bombardamentul artileriei române a fost și mai vijelios. Exploziile obuzelor distrugneau tranșeele și făceau breșe în rețelele inamicului.

Din tranșeele amice se auzeau strigăte de bucurie ale ostașilor noștri care-și ridicau capul din șanțuri ca să vadă efectul exploziilor obuzelor ce cădeau asupra poziției dușmane. Bombardamentul român a durat până la ora 10 când s-a întrerupt o jumătate de oră, după care a reînceput cu aceeași intensitate până la ora 17 când a făcut o pauză de o oră. În timpul acestei pauze, companiile din linia I au trimis câte o patrulă ca să

General Grigore NICULESCU

Regimentul nr.18 Gorj în luptele de la Mărășești

Locuri în inimă

recunoască dacă artileria amică a reușit să facă breșă în rețelele inamice prin care trebuia să treacă atacătorii noștri, ca să ajungă deasupra tranșeelelor inamicului.

Din cele patru patrute trimise, numai a Companiei a 6-a a pătruns în poziția inamică, dar n-a ajuns la tranșee pentru că a fost silită să se retragă din cauza mitralierelor care-și îndreptaseră focul asupra ei, silind-o la retragere. Restul patrulelor nu s-au putut apropia, căci au fost descoperite de inamic care a început barajul armamentului infanteriei și artileriei inamice, silindu-le la retragere, însă au adus știrea că rețelele n-au fost distruse și inamicul persistă în apărarea poziției.

Patrulele mai primiseră ordin, ca prin țăruiși văruiți sau prin puncte de var să marcheze direcțiile de înaintare, pe timpul nopții, ale companiilor din linia I, pentru a ajunge cât mai repede în fața rețelelor inamice, de unde, la ora H. să se deslănțuie asaltul la baionetă.

În noaptea de 10/11 iulie 1917, batalioanele din linia I au mai trimis la ora 23, câte o patrulă, pentru a

împiedica inamicul ca să-și refacă rețelele care ar fi fost distruse de artileria amică. În acea noapte nici un ostaș n-a dormit, căci așteptau ora de ieșire la atac. În dimineața zilei de 11 iulie 1917, la ora 3, o rachetă albă trasă de la postul de comandă a sfredelit văzduhul.

Imediat comandanții de companii au ordonat punerea baionetei și sub protecția patrulelor de siguranță au trecut cu plutoanele prin șanțurile de comunicație și prin porțițe, au coborât în valea Limpejoara și au început să urce povârnișul dealului Mărăștilor, agățându-se de copaci, crengi și rădăcini, numai să ajungă cât mai repede sub rețelele inamicului, însă acesta simțind mișcările a lansat racheta roșie, după care a urmat tragerile de baraj ale artileriei, mitralierelor și al armamentului de care dispunea.

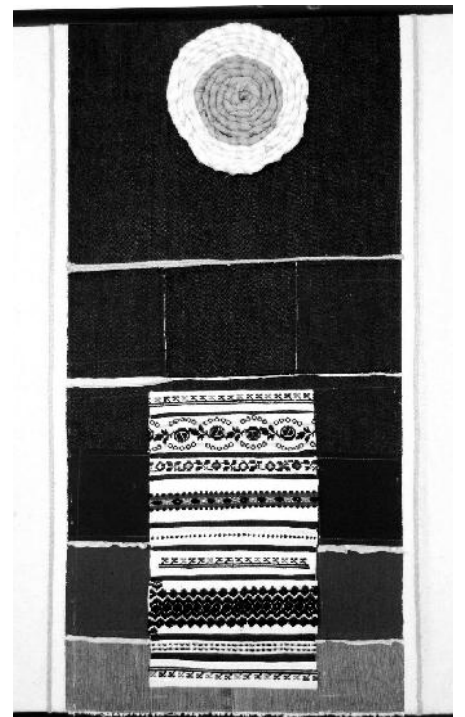
Trupa nu s-a intimidat ci din contră, sub îndemnul comandanților înaintau, târându-se pe sub creste sau sărind din groapă în groapă, până au ajuns la 10-15 metri de rețelele inamicului, așteptând ora 4, când trebuia să pornească la asalt. Luminându-se de ziuă, mitralieriștii inamici observând lanțul de trăgători lângă rețelele sale a început scerarea atacătorilor, care au suferit pierderi (morți și răniți). Deși ora asaltului trecuse, la ora 5, comandantul Companiei a 9-a a fost amenințat prin telefon de Comandantul Regimentului că-i va lua comanda și-l va trimite în judecata Curtii Marțiale dacă nu pătrunde în poziția inamicului.

Imediat comandantul companiei, care sta lipit pământului a dat ordin caporalului gornist să sune atacul. La auzul semnalului și la îndemnul comandantului de companie, toți atacătorii s-au ridicat din adăposturi și în strigăte nesfârșite de ura, ...ura, ... au trecut prin breșa făcută în rețelele inamicului de artileria amică, de unde răsfrându-se la dreapta și stânga comandantului, au început să tragă din mers și să arunce grenade până au ajuns deasupra tranșeelelor inamicului unde s-au început împușcăturile și

lupta la baionetă, apoi curățirea tranșeelelor și ridicarea prizonierilor.

Din cauză că Batalionul al II-lea, care era în dreapta, nu putea să pătrundă în poziția inamică, fiind oprit de barajul inamic, comandantul Companiei a 9-a a dirijat plutonul al patrulea în spatele inamicului, care surprins a ridicat mâinile și s-a predat, înlesnindu-se înaintarea batalionului până a ajuns la înălțimea Batalionului III, când ambele au coborât în valea Drăcea Mare unde Compania a 9-a a dat peste 4 tunuri-obuziere părăsite de inamic.

Batalioanele încadrate de vecini, au urcat pantele dealului Teiușul pe care găsindu-l ocupat, au început atacul, silind inamicul să se retragă spre Vest. Pentru că Regimentul Gorj Nr. 18 nu se oprise pe dealul Teiușului și se găsea prea înaintat, față de vecini, Comandantul Brigăzii a 5-a a ordonat retragerea, astfel că regimentul s-a retras pe dealul Teiușului unde a stat la ora 15 când Regimentul Gorj Nr. 18 a reintrat sub comanda Diviziei I-a de la care a primit ordin de înaintare și ocuparea Dealului Mare de pe care a atacat inamicul și silindu-l la retragere, capturându-se câțiva prizonieri. Capturile făcute de

Lună oglindită

Regimentul Gorj Nr. 18 în ziua de 11 iulie au fost de 383 prizonieri, 4 obuziere, 3 mitraliere, 9 mortiere de tranșee și alt material de război. Numai Compania a 9-a a luat în acea zi 95 prizonieri.

În rândurile ostașilor gorjeni se desprindea o atmosferă de încredere în victorie, căci deși obosiți de greua luptă din acea zi, se vedea în sufletul lor nerăbdarea de înaintare pentru a goni cât mai repede pe inamic, care le ocupase casa părintească.

În noaptea de 12/13 iulie 1917, Regimentul Gorj nr. 18, aflat pe Dealul Mare a primit ordin de înaintare prin Câmpurile de Jos, spre Răchitașul Mic (896 m). Marșul l-a executat sub protecția Batalionului I (Căpitan Nestor Amilcar) ca avangardă, care în ziua de 13 iulie, ora 7, a luat contactul cu inamicul care ocupa se acea înălțime și atacându-l l-a respins spre Soveja - Muntele Țiua Golașe (1127) capturându-i prizonieri.

La 14 iulie, Regimentul Gorj Nr. 18, ca și vecinii, a primit ordin de înaintare și la ora 10,30 a pornit spre Soveja - Țiua Neagră și Țiua Golașă cu Batalioanele I și II în linia I-a și al III-lea în linia a 2-a. În înaintare spre Vest, ostașii au trecut prin Soveja, locuitorii primindu-i cu flori și mare bucurie, dar la ieșirea din sat artileria inamică a început barajul care a fost trecut cu repeziciune și fără pierderi. La ora 18 Batalionul I a ocupat Țiua Neagră (1064) după o mică rezistență, iar Batalionul II din stânga, a întâmpinat o rezistență mai serioasă, suferind chiar pierderi, pe care n-a putut-o rezolva decât prin manevra efectuată de Compania a 6-a (Locot. Isac Ion), care s-a strecurat în flancul și spatele inamicului și l-a respins capturându-i 5 prizonieri, 2 mitraliere și alt material de război. În înaintarea sa spre vest, Regimentul Gorj Nr. 18 a reușit să pătrundă în joncțiunea Diviziei I de cavalerie ungurească și Divizia 218 germană, care, văzându-și flancurile amenințate, s-au retras spre izvoarele Putnei.

La 15 iulie 1917 ofensiva Armatei a II-a s-a oprit pe linia atinsă iar regimentele și-au organizat poziția pe care au ajuns și totodată au trimis câte o recunoaștere de tăria unei companii și o secție de mitraliere spre Lepșa (izvoarele poziție de Regimentul Mehedinți nr. 17 și trecut în rezerva Diviziei în satul Soveja. Locuitorii au servit ostașilor un prânz (praznic) după care au urmat hore țărănești cântate de muzica regimentului. S-a citit Ordinul de zi nr. 1987 dat de Generalul Averescu, ca rezultat al luptelor la care au luat parte trupele de sub comanda sa:

Ostași! Sânt mândru și fericit că mă găsec în capul unor trupe care au știut să se distingă într-un mod atât de strălucit. V-ați măsurat cu un dușman care se credea cel mai tare din lume și că nu cunoaște ce este a da înapoi. Cu avântul vostru uimitor de la prima isbire, l-ați pus în toată puterea cuvântului pe fugă. Probă sânt miile de prizonieri, numeroase tunuri, mitraliere și enorme cantități de munițiuni ce a lăsat în mâinile voastre. Puteți să vă mândri de această mare isbândă și să așteptați cu toată încrederea semnalul pentru reluarea marșului înainte”. Cdt. Armatei a II-a General Averescu Al.

La 21 iulie 1917 Regimentul nr. 18 Gorj a înlocuit pe poziție Regimentul 31 și a stat în contact cu inamicul până la 31 iulie, când în seara acelei zile trupele Armatei a II-a a primit ordin de retragere pe altă poziție mai înapoi pentru că inamicul luase ofensiva atât la Oituz cât și la Mărășești și această armată avea flancurile amenințate.

Retragerea a început la ora 23 cu tot frontul deodată însă sub protecția patrulelor de contact și a ariergărzilor.

În operațiunea ofensivă de la Mărăști Regimentul Gorj 18 a fost chemat să ia parte la efortul principal de pătrundere în poziția inamicului de la Mărăști împreună cu unitățile Diviziei a III-a și în acea ofensivă a suferit următoarele pierderi: trei

ofițeri și 71 soldați morți, 4 ofițeri și 181 efectiv de trupă răniți și 14 dispăruți.

Pentru, răsplătirea vitejiei, curajului și avântului de care au dat dovadă ofițerii și trupa regimentului în ofensiva de la Mărăști, drapelului, parte din ofițeri și trupă li s-au decernat decorații și medalii de război. Decretul decorării drapelului are următorul conținut: „Conferim Ordinul Mihai Viteazu clasa a III-a, drapelului Regimentului Gorj nr. 18 pentru vitejia și avântul legendar cu care au luptat ofițerii, subofițerii și soldații regimentului, în luptele înverșunate ce s-au deslănțuit între 11-14 iulie 1917, repetând astfel strălucitele fapte de arme ce a săvârșit pe valea Jiului, în 1916. Atacând cu furie pozițiile întărite de pe dealul Mărăștilor de pe Răchitașul Mic, precum și pe acelea de pe muntele Țiua Neagră și Țiua Golașă, au aruncat pe rând trupele inamice, afară din liniile lor și le-a pus pe fugă, în dezordine, până dincolo de Lepșa. A luat prizonieri 8 ofițeri, 767 trupă și au capturat 4 obuziere mari, 15 mișiere, 4 mitraliere, un tun de munte, 3 camioane, 900 lăzi cu grenade și bombe, precum și un bogat material de război”.

Iar Decretul de decorarea unui ofițer din regiment menționează curajul și destoinicia deosebită cu care și-a condus compania în luptele de la Nord Mărăști, precum și la atacul uvrajului nr. 107, pe care l-a cucerit, făcând 95 prizonieri în 1917”.

Acestea au fost faptele, sacrificiile și recompensele de care s-au bucurat ofițerii, subofițerii și trupa Regimentului Gorj nr. 18 în timpul operațiunilor ofensive din vara anului 1917, în sectorul satului Mărăști.

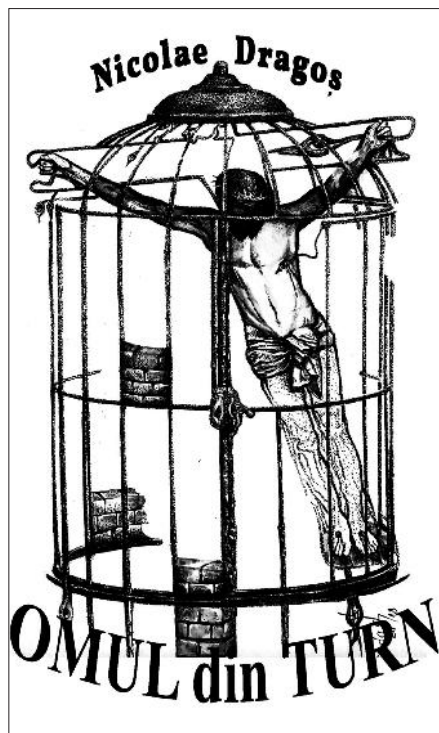
(Litua 1978)

Scriitorul Vasile Ponea, poetul și autorul de reflecții cu tentă... filosofică, metafizică, etică, de cugetări și aforisme, a început să scrie versuri din copilăria lui vasluiană, continuându-le pe celelalte trepte biografice, până în prezent, la senectute.

Pe meleagurile gorjene, este binecunoscut prin tenacitatea cu care sporește opera, prin receptivitate la observații critice preeditoriale ale unor comentatori, prin frecvența optimă cu care este prezent cu opinii spontane și oneste la seratele literare ale cenaclului Columna sau cu ocazia lansărilor de carte și la festivaluri literare. La nici 77 de ani, scriitorul Vasile Ponea este titular în lotul deja numeros al scriitorilor gorjeni.

Reflecțiile sau cugetările cu tentă ale poetului (V.P.) sunt consonante ideatic, uneori chiar stilistic, cu versurile din prima parte a cărții. Discutabil, dar nu agravant și compozit, este manierismul cu care scriitorul assemblează, compozițional opera sa de factură poetică și prozastică, dificil de separat, de comentat în mod disparat. (Ion Trancău, Dumnezeu invocată ca partener, prefață)

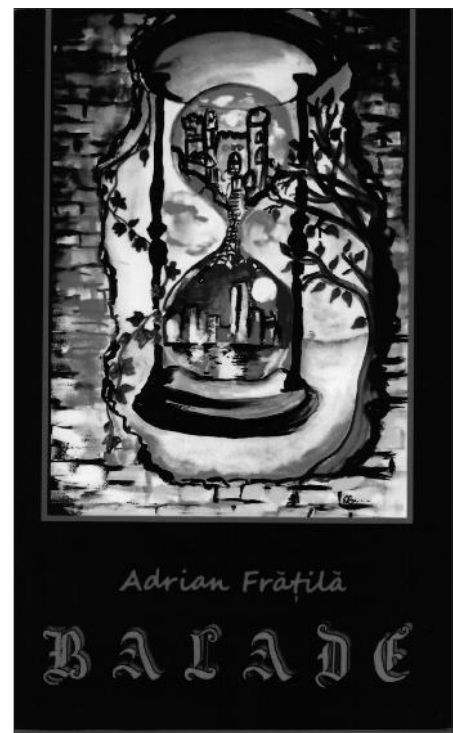

Dragoș Nicolae se naște la 3 nov. 1938 în satul Clesnești, comuna Glovova, județul Gorj.

Urmează Liceul „Traian” din Turnu Severin (absolvit în 1955); apoi Facultatea de Filologie a Universității din București (licența în 1960).

Își începe cariera profesională ca profesor la Tîrgu Cărbunescu (1960-1962); redactor la Viața studentescă (1962-1963), parcurge ierarhia redacțională până la funcția de redactor-șef la Scânteia tineretului (1963-1969), apoi șef de secție la Scânteia (1969-1974), redactor-șef la revista Luceafărul (1974-1980), redactor-șef adjunct la Scânteia (din 1980).

Debutează cu poezie în revista Luceafărul (1958); debut editorial cu volum de versuri „Moartea Calului Troian” (1968). Alte volume: „Coloana de-a lungul” (1971), „Zăpezi fără întoarcere” (1973), „Scrisoare în sat” (1975), „Îngândurat ca pietrele munților” (1979), „Scutier la umbra clipei” (1982), „Pentru eterna vatră românească” (1983), „Fabule cu sau fără morală” (1984), „De veghe la anotimpuri” (1985), „Fântâna din oglinzi” (1988), „Poeme dintr-un sfert de veac (1989)”.

Adrian Frățilă s-a născut la 6 martie 1950 în satul Pocruia, comuna Tismana, județul Gorj. Locuiește în Târgu Jiu. A debutat cu o poezie în ziarul „Gazeta Gorjului”, în luna mai 1970. Poetul Cezar Baltag l-a prezentat în revista „Luceafărul” (nr. 17, 1971). A devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România în anul 1997.

Debut editorial – cu volumul „Echinochiul de fiecare zi”, poezii, Editura „Scrisul Românesc”, 1978. Au urmat cărțile: „Vânător înzăpezit”, poezii, Editura „Scrisul Românesc”, 1983; „Carte pentru învățat alfabetul minunat”, versuri pentru copii, Editura „Scrisul Românesc”, 1986; „La arat văzduhul”, poezii, Editura „Brâncuși”, 1996; „Șmecherici”, poezii pentru copii, Editura „Diafora”, 1996; „Restanțier la primul meu mileniu”, poezii, Editura „Măiastra”, 2011; „La arat văzduhul” (ediția a doua, revizuită și adăugită), poezii, Editura „Măiastra”, 2013; „Scrisoare generației următoare”, poezii, Editura „Măiastra”, 2013; „Dodikai” (ediție antologică, revizuită), poezii, Editura „Măiastra”, 2016; „Balade” (ediție antologică, revizuită), Editura „Măiastra”, 2018.